„Alecsandri ține de un tezaur tematic universal și importanța acestor prime încercări o descoperim în exersarea limbii române pe aceste teme de mare circulație. Motivul trecerii ireversibile a timpului însoțit adesea de un discret dor, berechet, de răslet poetic decurge din acuza aversiune pentru moarte exprimată de multe ori eclipsată însă de frumusețea vieții exemplare a naturii. Melarhia și mișcarea peisajului se întrepătrund pentru a reda adevărate stări lirice în opera poetului."

Mircea Ghițulescu

ISBN 978-973-21-0811-6

9 789732 108116

Biblioteca Pentru Toți

serie nouă
52
(1582)

VASILE ALECSANDRI pasteluri și alte poezii

BPT

VASILE ALECSANDRI

pasteluri

și alte poezii

BPT

CLUBUL CĂRȚII DIGITALE

BIBLIOTECA ALEPH

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ALECSANDRI, VASILE
Pasteluri şi alte poezii / Vasile Alecsandri ; pref. şi cronologie: Mircea Ghiţulescu. - Bucureşti : Editura Minerva, 2007
ISBN 978-973-21-0811-6

I. Ghiţulescu, Mircea (pref.)

821.135.1-1

Noua serie a colecţiei „Biblioteca pentru toţi"
apare datorită cooperării dintre
Ministerul Culturii şi Cultelor,
Uniunea Scriitorilor din România,
MEGApress holdings S.A.

MINERVA S.A.
Redacţia şi sediul social:
Bd. Metalurgiei nr. 32-44, cod 041833, sector 4, Bucureşti
O.P. 82 – C.P. 38
Tel.: (021) 461.08.08, 461.08.10; Fax: (021) 461.08.09
www.edituraminerva.ro

Tipărit la *MEGApress holdings S.A.*

VASILE ALECSANDRI

pasteluri şi alte poezii

Prefaţă, tabel cronologic
şi antologie de
Mircea Ghiţulescu

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI • 2007
EDITURA MINERVA • BUCUREŞTI

Coperta colecţiei: Cristina Dumitrescu
Ilustraţia copertei: Raoul Dufy,
Marele arbore de la Saint Maxime

În prezentul volum sunt reproduse textele
din ediţia BPT, serie nouă 9 (1538),
Editura Minerva, 2003

Redactor: Ana D. Munteanu
Tehnoredactare computerizată: Cristina Dumitrescu
Corectură: Carmen Stoica

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

În alcătuirea prezentei ediții s-a ținut seama de faptul că pastelul nu este doar titlul cunoscutului ciclu de versuri, ci o formă literară frecventată de poet pe toată durata activității sale de creație. Din acest motiv, volumul *pastelurilor* a fost extins asupra tuturor poeziilor naturii și anotimpurilor, nucleul de bază rămânând ciclul *Pasteluri*, așa cum a fost organizat de autor însuși în ediția *Operelor complete* din 1875.

Față de versiunea de autor a *Pastelurilor*, au fost eliminate patru piese ce nu prezentau particularitățile speciei și anume: *Portret* (*dedicat doamnei X... Y... Z...*), *Portret* (*dedicat princesei Natalia Ghica*), *Buchet* și *Valul lui Traian*. Alte patru poezii (*Pe coastele Calabrei, Mandarinul, Pastel chinez și Linda Raia*) au fost atașate unui compartiment numit convențional *Pasteluri turistice și exotice*, al cărui argument ar fi acela de a justifica prezența oarecum solitară a „pastelurilor chineze" în lirica lui Alecsandri printr-o asociere cu un gust constant al exoticului, derivând, poate, din ceea ce George Călinescu numea „demonul turistic" al lui Alecsandri. Un alt compartiment al *pastelurilor* grupează poezii ale naturii și anotimpurilor ce nu au fost cuprinse, din diferite motive (fie că nu erau scrise, fie că fuseseră repartizate în alte cicluri), în versiunea de autor, inclusiv „legende ale anotimpurilor" ca *Noaptea albă* sau *Vântul de la miazăzi*. În acest caz, la sfârșitul fiecărei poezii din secțiunea intitulată tot convențional *Pasteluri din alte cicluri*, a fost menționat

ciclul din care aceasta făcea parte în organizarea stabilită de autor în *Operele complete* publicate începând cu anul 1875. A doua parte a ediției selectează pentru uz didactic ceea ce s-ar putea numi *poeziile obligatorii* pentru cunoașterea lui Vasile Alecsandri, în ordinea consacrată a ciclurilor, luându-se ca text de bază ediția G.C. Nicolescu (*Vasile Alecsandri, Opere, vol. I și II, colecția Scriitori români*, E.P.L. București, 1966). Față de această ediție, dat fiind caracterul selectiv al celei de față, precum și din rațiuni de simplificare și operativitate didactică au fost eliminate notele și motto-urile ce însoțeau unele cicluri, după cum urmează:

La ciclul *Doine*, reprezentat în ediția de față printr-o singură poezie (*Doina*), s-a renunțat la dedicația scriitorului pentru tatăl său. La ciclul *Suvenire* s-a renunțat la explicațiile poetului privind particularități regionale ale limbii române introduse ca note de subsol la titlul ciclului. La ciclul *Mărgăritărele* s-a renunțat la „subsolul" ce explica sensul cuvântului *Mărgăritărele*, precum și la motto. La sfârșitul fiecărei poezii au fost menționate, în ordine: locul și data scrierii poeziei; numele revistei și data publicării (unde a fost cazul); pentru poeziile care, din motivele expuse mai sus, nu figurează în ciclurile consacrate în ediția de autor, s-a menționat și ciclul original.

M. G.

PREFAŢĂ

VALORI ACTUALE
ÎN POEZIA LUI VASILE ALECSANDRI

Primele cicluri de versuri ale lui Vasile Alecsandri se numesc **Doine**, **Lăcrimioare** şi **Mărgăritărele**, fapt semnificativ, pentru că, într-un anumit sens, poetica lui Alecsandri se subsumează unei estetici a lăcrămioarelor, mărgăritarelor şi suvenirelor. Alecsandri cultivă, mai ales în primele cicluri, o poezie de imortalizare a evenimentelor autobiografice, însoţită de iluzia expresivităţii diminutivale. De aceea, ciclul **Lăcrimioarelor** – scris în memoria Elenei Negri tot aşa cum, ilustru exemplu, Victor Hugo scria **Les Contemplations** în memoria fiicei sale Leopoldine – ni se pare astăzi irecuperabil tocmai din cauza funcţionării mecanice a reţetei *lăcrămioarelor* şi *mărgăritarelor*. Intenţia unui ciclu elegiac, de recuperare pentru posteritate a morţii iubitei, se întâlneşte cu lipsa de experienţă a poeziei româneşti de dragoste care nu depăşise nivelul exclamativ atins de Costache Conachi şi de Văcăreşti. Elegia lui

Alecsandri ține totuși de un tezaur tematic universal și importanța acestor prime încercări o descoperim în exersarea limbii române pe aceste teme de mare circulație. Cea mai mare frecvență o au exercițiile pe tema *vanitas vanitatum*, expusă în poezia ce împrumută titlul întregului ciclu. Motivul trecerii ireversibile a timpului însoțit adesea de un discret elan hedonist capătă relief poetic în metafora florală a lăcrămioarelor din care este extrasă meditația asupra frumuseții efemere și a morții. Metaforă de mare prestigiu în lirica medievală, pe care poetul român o tratează în spiritul lui Rosard din **Mignome, a lons voir si la rose**, de exemplu. Alecsandri spune *Floarea pere, viața trece* și soluționează starea elegiacă printr-o resemnare filosofică formulată global: „*Asta-i legea crudei soarte/ Lege făr' de mângâieri/ Azi e viață, mâni moarte/ Azi plăcere, mâni dureri!...*" (**Visurile**).

Ciclul **Lăcrimioarelor** este și un jurnal de călătorie versificat, cu itinerar sentimental-turistic, ce poate fi cu ușurință reconstituit în etapele lui principale: plecarea Elenei Negri în Italia, epistolele trimise de poet în țară, călătoria spre Italia pe mare, Bosforul, Veneția și jocurile turistic-erotice din *Barcarolă venețiană*. Moartea Elenei Negri alimentează doar cu tânguiri neoanacreontice elegia lui Alecsandri, fără adâncimea care să străbată de dincolo de suprafața exclamativă a suferinței. Versurile „*Tu Eleno!... dar, vai mie!/ Într-o noapte de urgie/ Cerul crud*

ne-au despărţit" [1], vorbesc despre descendenţa din Conachi a lirismului alecsandrinian, ca şi excesul de diminutive, de artificii florale, „dulceţuri", îngeri şi ceruri, de poze sublime şi declaraţii extaziate: „*Şi tu, vis ferice al tinereţii mele/ De-ar fi-n a mea putinţă să fac precum doresc/ Aş pune pe-a ta frunte un diadem de stele/ Aş pune sub picioare-ţi un tron dumnezeiesc*".

Este vorba nu numai aici, ci într-o bună parte a liricii lui Alecsandri de o *formulă cantitativă a exprimării afectivităţii,* în interiorul căreia sensibilitatea poetică este înţeleasă ca dilatare a emoţiilor prin limbaj, însoţită de o gesticulaţie exasperată de propria sa ineficienţă poetică. Chiar în creaţia de maturitate, în **Pasteluri** bunăoară, vibraţia poetului se opreşte adeseori în gesturi indicative şi exclamaţii. În celebra strofă „O, doamne/ *Iat-un flutur ce prin văzduh se pierde/ În câmpul veşted iată un fir de iarbă verde*" din **Sfârşitul iernii,** extazul naturist supralicitat blochează într-o plenitudine sufletească neproductivă. În asemenea cazuri, elanul poetic atinge plafonul maxim al posibilităţilor expresive. Prin acel *iată* repetat, poetul încetează să ne mai comunice frumosul natural cu instrumentele poeziei şi ni-l recomandă prin

[1] „Ritmuri săltăreţe, care în spontaneitatea lor, fără a imita versificaţia populară, preiau duhul ei la nivelul cult având drept rezultat o mică perfecţiune naivă" – spune Ion Negoiţescu (v. *Analize şi sinteze,* Bucureşti, Editura Albatros, 1976).

sine. Frumosul poetic este înlocuit cu frumosul natural, poezia naturii cu natura însăşi; pare că dorinţa de fidelitate a poetului faţă de frumosul naturii nu poate fi satisfăcută decât de arta fotografiei. În fond, toate aceste procedee retorice ţin de nevoia sporirii expresivităţii, înţeleasă însă ca echivalenţă între frumosul poetic şi frumosul natural. Tudor Vianu a observat frecvenţa la Alecsandri a cuvintelor din familia *fantastic* (fantast, fantasmă) care l-a condus la afirmarea, pe bună dreptate, a atracţiei lui Alecsandri pentru zona estetică a fantasticului. La fel de îndreptăţită este însă şi opinia lui Mircea Zaciu pentru care frecvenţa acestor cuvinte în poezia alecsandriniană este un tic lexical. Obişnuit să obţină expresivitatea prin extensie, prin dilatarea emoţiei, Vasile Alecsandri ajunge la hiperbolă şi la construcţii în categoria fantasticului. *Fantast* ar putea reprezenta, pe planul limbajului, plafonul maxim al posibilităţilor hiperbolice ale lui Alecsandri, ţinând şi acest lait-motiv lexical de procedeele retorice, ca şi abuzul de invocaţii şi interjecţii. De aici teatralitatea acestei poezii rezultată din conceptualizarea foarte pronunţată a meşteşugului poetic. Revărsările retoric-sentimentale sunt temperate uneori de un aer meditativ-sceptic în veritabile finaluri terapeutice, consolatoare: *„Aşa-i soarta/ aşa-n lume/ Tot ce poart-un dulce nume/ Tot ce-i falnic şi frumos/ Curând trece, curând moare/ Ca un cântec, ca o floare/ Ca un fulger luminos.*" (**Adio**)

Sunt foarte frecvente aceste „finaluri terapeutice" şi ele îşi au explicaţia într-un ideal de viaţă bazat pe echilibru şi armonie. „*Nu fi morocănoasă* – o sfătuia în scrisori pe fiica sa aflată la Paris – *e foarte urât să fii morocănos şi să-ţi ieşi din fire.*" Un ideal de viaţă transformat în ideal estetic: „Poezia e armonie" – spunea Alecsandri (**De crezi în poezie**). Armonia nu vizează însă limbajul poetic şi combinaţiile sonore, ca la simboliştii, ci se referă la o bunăstare psihică înţeleasă ca plenitudine. De aceea **Lăcrimioarele** sunt aproape descrieri extaziate de fericiri amoroase sau amintirea înfiorată a acestor trecute stări, pentru că poezia şi dragostea sunt teoretizate ca elemente fundamentale ale armoniei: „*Ferice de acela ce c-o simţire vie/ Slăveşte armonia şi-nalta poezie/.../ Dar mai ferice încă, fiinţa de iubire/ Ce simte cu-nfocare a dragostei pornire*" (**O noapte la ţară**).

Versurile care nu-i propun să evoce clipe de plenitudine amoroasă ori stări fericit tulburate de dragoste – resimţite de poet ca stări de graţie – sunt, oricum, declaraţii cantitative adresate iubitei. Excepţie face **Păscarul Bosforului** prin toponimia orientală creatoare de eufonii exotice şi prin înscenarea, într-o intrigă convenţională, a poveştii de dragoste a pescarului, anticipând viitoarele performanţe în domeniul poeziei epice. Din biografia versificată a iubirii pentru Elena Negri, pe care Alecsandri o realizează în **Lăcrimioarele,** rezistă astăzi doar **Steluţa** prin discreţia expunerii sentimentelor. Poezie

pe care Alecsandri, critic atent şi obiectiv al propriei sale creaţii, o aşază în fruntea acestui ciclu, a cărui importanţă trebuie apreciată în funcţie de contribuţia pe care o aduce la meditaţia lirică românească asupra unor teme universale (iubirea, moartea etc.), şi prin influenţa pe care a exercitat-o asupra primelor poezii eminesciene. Prevestiri eminesciene şi mai relevante descoperim în ciclul următor, **Suvenire**, în care progresul poetic se vădeşte în expresivitatea comparaţiei şi în siguranţa limbajului: *„Era o câmpie lungă şi tăcută/ Lungă ca pustiul, ca noaptea de mută,/.../ Sus, în taină dulce, pe-al nopţii senin,/ Ca un val de aur, luna plutea lin.* **(Visul)**. În **Dor de călătorie**, Alecsandri aduce, în metru folcloric, sentimentul eminescian al refugiului, al evadării, al pierderii şi disperării ca expresie a unei copleşitoare stări existenţiale: *„Să mă duc în depărtare/ Peste munţi şi peste mare,/ Să mă duc în lumea largă,/ Ca o pasăre pribeagă.// Duce-m-aş în cale lungă,/ Dor să nu mă mai ajungă,/ Duce-m-aş şi m-aş tot duce,/ Dor să nu mă mai apuce.*"

Suvenirele sunt semnificative şi pentru ceea ce s-ar putea numi specificul ocazional al poeziei lui Alecsandri. Mitul Poetului şi al Poeziei îl obligă pe Alecsandri să reacţioneze la toate evenimentele din jur, fie acestea intime (moartea iubitei, a mamei, a prietenilor) ori sociale (dezrobirea ţiganilor, dezvelirea statuilor, unirea, războiul de independenţă etc.) Opera sa poetică abundă în dedicaţii: **Domnişoarei Zoe Filipescu, D-nei Z... N..., Maiorului**

Iancu Bran, La moartea lui P. Cazimir, Umbrei lui Nicu Ghica, La mormântul lui Gr. Romalo şi multe altele. Plecarea într-o călătorie, întoarcerea în ţară, incidente turistice, comemorări sunt celebrate în versuri cu caracter jubiliar. O parte din opera poetică a lui Vasile Alecsandri – cea mai perisabilă, desigur – pare o cronică rimată alcătuită din *poeme-jurnal* sau *poeme-suvenir* ce poartă adeseori ca titlu chiar data evenimentului pe care îl fixează (**15 mai 1848, 25 mai 1856, Anul 1855, 8 mart** ş.a.m.d.).

Alecsandri era, cu toate acestea, un mare poet care se grăbise să supraliciteze posibilităţile. O dovedeşte ciclul **Mărgăritărele**, care aduce o importantă revoluţie tematică, pe lângă maturizarea mijloacelor de expresie. Fără să abandoneze poezia sentimentală pe care o aprofundează în **Vis de poet**, Alecsandri introduce şi definitivează genuri noi ca *poezia-manifest* (**Deşteptarea României, Moldova la 1857**), poemul epic incluzând legende, legende istorice, basme versificate şi balade fantastice (**Dragoş, Biserica risipită, Noaptea Sfântului Andrii, Înşiră-te mărgărite**), şi, alături de acestea, poezia propagandistică de afirmare a latinităţii (**Santinela romană, Banul Mărăcină**), precum şi o surprinzătoare conectare a poeziei româneşti la realităţile politice ale Europei (**Cristos a înviat, La Sevastopol**).

Vis de poet, poate cea mai curată expresie a romantismului alecsandrinian, s-a bucurat de comentariul

lui Eminescu în **Epigonii**: *„El îi pune pe-a sa frunte, mândru diadem de stele,/ O așează-n tron de aur să domnească lumi rebele/ Și iubind-o fără margini, scrie Visul de poet"*. Mai mult decât o simplă citare, este vorba aici de o adeziune spirituală. Poemul este conceput ca o reverie înăuntrul căreia se desfășoară imagini aflate la incidența unei serii de motive romantice: identitatea dragostei, visul, nemurirea, geniul, neadaptarea. Contrastul dintre idealitatea reveriei poetice, a visului, și realitatea demobilizatoare expusă în ultimele distihuri (*Poetul visase, cum visează poeții/ Flori din altă lume pe cărarea vieții/.../ Căci un vis ca tine, așa de ferice/ A-nflori nu poate pre pământ aice/*) accentuează tragismul incompatibilității specifică geniului romantic între idealul real. **Luceafărul** și **Floare albastră** prezintă certe înrudiri de atmosferă, în schema simbolică și chiar în desfășurarea narativă, cu **Vis de poet**. Înrudiri încă și mai relevante cu **Luceafărul** apar în **Legenda Ciocârliei**, în pretext, un basm versificat cu o frumoasă fată de împărat râvnită de pețitori de vază. Noutatea pe care o aduce poemul lui Alecsandri față de modelul popular este accentul pe care îl pune pe faptul că Lia, fata de împărat, este îndrăgostită de soare: *„Să fii al meu și numai al meu, o! mândre soare,/ Să nu mai plâng de moarte când tu săruți o floare,/ Căci te urăsc atunce... cu dragoste și dor,/ Și văd că de-acea ură duioasă am să mor!"* Călătoria Liei spre soare este o altă variantă a călătoriei cosmice a lui Hyperion, un mit al înălțării

întreţinut de febra absolutului. Dragostea cosmică a Liei este o utopie gnostico-erotică asemănătoare cu aceea a lui Hyperion[1].

---

[1] Pentru legătura dintre universul poetic eminescian şi poezia lui Alecsandri vom cita trei opinii critice: „Amândoi urmăresc chimera – spune Şerban Cioculescu – adică ideea poeziei pure, a absolutului, prin limbajul poetic. Amândoi se simţeau înstrăinaţi în momentul lor istoric, fireşte, de pe poziţii diferite, dar mai ales din perspectiva romantică a ideii de geniu, care premerge istoriceşte noţiunii de poet blestemat" (*Gazeta literară*, 9 septembrie 1965). În aceeaşi complexă relaţie, Alecsandri-Eminescu citâm opinia lui Mircea Zaciu: „Vocabularul eminescian recurge la lumea de imagini a bardului de la Mircești şi-i transmite în cele mai intime celule o ereditate durabilă" (cf. *Prezenţa lui Alecsandri în Masca geniului*, E.P.L., Bucureşti, 1968). În sfârşit, opinia lui Ion Negoiţescu: „Adăugându-i unele versuri provenind încă din 1855, găsim în poezia lui Alecsandri dintre anii 1869-1876 peisajul liric romantic al lui Eminescu, ce se desfăşoară copleşitor de la *Memento mori* la *Călin* (1872-1876), este o apropiere cvasiplacentară în timp şi imaginaţie, între cei doi autori, deşi seninătatea maturităţii, în cazul celui dintâi, şi amara vrajă a tinereţii, în cazul celui de-al doilea, îi deosebesc profund, priveliştile lor lăuntrice vădesc o uimitoare continuitate în sânul literaturii noastre, continuitate explicabilă prin înrădăcinatul simţ al naturii proprii poporului român, metient faţă de civilizaţia urbană, în vreme ce identitatea lirică parţială a celor doi poeţi s-ar putea datora, în ciuda diferenţelor de vârstă şi atitudine spirituală, momentului unic ce-l trăiesc împreună, pe o anumită arie, în evoluţia sensibilităţii autohtone, sub cupola unui romantism integrator". (I. Negoiţescu, *Analize şi sinteze*, Bucureşti, Editura Albatros, 1976).

Alecsandri cedează unor trucuri teatrale. Lia ajunge în „insula ferice" a soarelui, travestită în bărbat, în cea mai bună tradiție a vodevilului, iar amabilitatea structurală a poetului îl împiedică să-și imagineze o iubire catastrofală, dar aspirația pământeană către absolut, către imposibil și transcedent este o constantă a poemului.

Emmi, și aceasta citată de Eminescu în **Geniu pustiu**, este memorabilă prin atmosfera sincer îndurerată a evocării unei existențe hieratizate prin atribute de fragilitate și transparență angelică (*alb înger, crin în zarea dimineții*) asociate cu motivul trecerii, prin moarte, în nemurire, motiv care la Alecsandri are scopul terapeutic de a neutraliza tensiunea încordată a regretelor printr-o consolare finală: „*O! fiică a Moldovei! trecut-ai ca un vis/ Și raiul nemurirea în sânu-i te-a închis.*"

Importante sunt în ciclul **Mărgăritărele** și poeziile latinității nu atât pentru valoarea lor literară, cât pentru aceea ideologică. **Santinela romană** este o sinteză a genezei poporului român în registru eroic și vitejesc grefată pe rezistența în fața popoarelor migratoare. Recursul poetic rezumând luptele cu năvălitorii conține fragmente exemplare de poezie imitativă, remarcabile prin dinamismul ritmului și energia enumerărilor verbale: „*Vin și hunii, vin și goții/ Vin potop, potop cu toții/ Pe cai iuți, ca rândunelele/ Cai sterpi ce fug ca gândul/ De cutremură pământul/.../ Vie! Ca o stâncă-naltă/ Ce din vârf de munte saltă/ Tună, se rostogolește/ Cade, rupe și zdrobește/ Codrii vechi din a sa cale/ Până-n fund, în fund de vale./ Astfel crunt ostașul meu/ Își zdrobește calul său/... El și sparge*

şi-i răzbeşte/ Snopuri, snopuri şi coseşte/ Şi-i înfrânge, şi-i respinge/ Şi-i alungă, şi-i învinge/.../"

Tot în **Mărgăritărele**, Alecsandri inaugurează tendinţa de consacrare literară a originilor şi existenţei unice ale neamului, precum şi intenţia de a populariza în Europa latinitatea poporului român. Legăturile sale europene, prietenia cu mari personalităţi literare ale vremii şi, în afara acestor fapte extra-literare, frecvenţa în opera propriu-zisă a trimiterilor la vechimea şi nobleţea originii românilor mărturisesc o întreagă strategie, desfăşurată pe toată durata vieţii, vizând afirmarea dreptului de naţiune suverană a României. Getta din **Fântâna Blanduziei**, de care se îndrăgosteşte marele Horaţiu, este de origine daco-getică. Drama Ovidiu, prin însăşi opţiunea lui Alecsandri constituie un prilej de a vorbi lumii despre români printr-o asociere ilustră cu biografia poetului roman exilat la Tomis. **Ovidiu** moare în piesa lui Alecsandri cu viziunea profetică a unui popor ce se va naşte prin sinteză daco-romană şi cu afirmarea oraculară a nemuririi latinităţii: „Dumnezeiri! Nu! Ginta latină în veci nu moare." Alecsandri era preocupat de versificarea unor detalii revelatoare istorico-literare care să popularizeze legăturile de tradiţie dintre români şi celelalte popoare din aria romanică, cel mai bun exemplu în acest sens fiind poemul epic **Banul Mărăcină** în care dezvoltă o „raritate" istorico-literară ce se referă la descendenţa valahă a celui mai important poet al *Pleiadei*, Pierre de Ronsard. Versurile dedicate Italiei din **Mărgăritărele** (*Pe albumul d-şoarei Ida Vegezzi Ruscalla, La Palestra, La Magenta, Pilotul* ş.a.), fără a fi nemijlocit

propagandistice, au în subtext ideea refacerii unei solidarități romanice în Europa. Desigur, în acest context cea mai importantă poezie rămâne **Cântecul gintei latine**, care i-a adus lui Alecsandri trofeul *felibrilor* de la Montpellier, de care era atât de mândru, și care era, la urma urmei, întâiul premiu internațional de poezie al românilor. Alecsandri a urmărit și a reușit să devină o conștiință literară europeană nu numai prin prodigioasele acțiuni de popularizare în Europa a mărturiilor spirituale românești, ci și printr-o receptivitate la evenimentele politice internaționale ale vremii, surprinzătoare pentru acea vârstă a poeziei românești, aplecată mai ales asupra evenimentelor dinăuntru. În poezia **Cristos a înviat**, Alecsandri celebrează mișcarea revoluționară de eliberare a Poloniei, iar **La Sevastopol** – piesă desprinsă, parcă, dintr-un jurnal liric de front („*În zgomotul de tunuri, ce tună-ne-ncetat/ La Crîm, pe triste țărmuri, mă plimbu întristat/ Și-mi cale-mi pretutindeni, calc țărână de morminte/ Sub care zac pierdute grămezi de oseminte!*") – este un autentic manifest al globalizării sub semnul păcii și armoniei universale: „*Când răsări-va-n ceruri frumoasa, blânda zi?/ Ce din orbire cruntă pe regi îi va trezi?/ Ș-a răspândi în lume simțiri mântuitoare,/ Dreptatea, libertatea, frăția-ntre popoare?...*"

Poetul descoperă metafora atât de greu plătită de secolul XX a „florii în țeava de pușcă": „*Se sparse cupa-n două, și-acuma negru-i sân/ Ca tristă cup-a morții, de rouă era plin,/ Iar din mormântul rece, prin marmura zdrobită/ Crescuse și-nflorise o mică mărgărită.*"

Şi, de fiecare dată, cu o privire patetică întoarsă spre patrie: „*O! Doamne! fie, fie ca sângele vărsat,/ Pe sub aceste ziduri într-un războiu turbat/ Să deie-n roadă bună, un drept de renviere/ Pentru-a mea ţară scumpă ce zace în durere.*“ **(La Sevastopol)**

Latura social-politică a înzestrării lirice a lui Vasile Alecsandri capătă în **Mărgăritărele** energia poeziei-manifest, care dezvăluie o altă faţă a „sentimentalului“ Alecsandri: vocaţia pamfletului. Finalul poeziei unioniste **Moldova la 1857** rămâne o pagină neegalată de pamflet românesc, exemplară pentru ardoarea discursului patriotic, pentru vehemenţa îndemnului, tipic paşoptist, la lupta pentru libertate privită ca o chestiune de demnitate naţională. De altfel, pamfletul, ca expresie a temperamentului polemic, este o latură constantă a acestei personalităţi complexe, atât de contradictoriu dotate[1],

[1] Aceasta, împotriva opiniilor unor critici care au evaluat personalitatea scriitorului pe fragmente şi, adeseori, exclusiv pe baza părţilor celor mai viabile ale operei. Astfel în articolul *Alecsandri mirceşteanul* (*Scrieri* vol. I, E.P.L., Bucureşti, 1967), Pompiliu Constantinescu avansa presupunerea că „scriitorul (V. Alecsandri n.n.) a fost de o fecunditate uimitoare şi, fiindcă n-a avut temperament complex, s-a desfăşurat, aş zice mai curând s-a distrat, cu cele mai variate alcătuiri“. Deşi „complexitatea“ scriitorului este în afara oricărei discuţii, dovada fiind chiar volumul impresionant al operei, disponibilitatea pentru categorii estetice atât de contradictorii şi siguranţa cu care a impus capodopere în teatru şi poezie.

contrastând cu imaginea convenţională a *veselului Alecsandri.*

Tot în **Mărgăritărele** apar primele forme de poem epic, categorie ce include versificări de legende populare şi istorice, basme versificate şi balade sau poeme fantastice, pentru care poetul avea o chemare specială ţinând de aceeaşi vocaţie a dilatării emoţiilor, a supradimensionării poetice prin limbaj. **Biserica risipită** sau **Noaptea Sfântului Andrii** (poeme neaşteptate prin cristianismul surprinzător la un liber-cugetător ca Alecsandri) conţin elemente care ţin de o neobişnuită imaginaţie a fantasticului. **Noaptea Sfântului Andrii** este orchestrată cu detalii funambuleşti ce sugerează terifiantul elementar, de inspiraţie folclorică: *„Iat-l! iată, Satan vine/ Răzbătând prin verzi lumine/ Pe-un fulger scânteietor,/ Umbre, stafii despletite/ Cucuveici, iele zburlite,/ Şi Rusaliile pocite/ Îl urmează ca un nor.“*

O veritabilă artă poetică descoperim în **O noapte la Alhambra**. Poezia ar fi un joc variat de ritmuri, o expresie delicată, amabilă, binevoitoare şi totodată patetică a unor stări sufleteşti şi sentimente de excepţie, în cadre idealizate, exotice sau nu, totdeauna rarităţi geografice sau turistice, în tablouri animate de fiecare dată de o prezenţă feminină ce baletează cu graţie în scenografia saturată de estetism pe care o confecţionează autorul. *Poeziile italiene sau tablourile spaniole* (**Seguidillă, O noapte la**

Alhambra, El R'baa) – şi acestea tot impresii de călătorie la origine – îşi sporesc valoarea prin asociere cu un gust al exoticului prin care Alecsandri va preceda gustul european pentru raritaţi orientale şi chinezerii prezent în arta impresioniştilor.[1] Expresia cea mai rafinată a acestei tendinţe o găsim în **Mandarinul** şi **Pastel chinez**, asemănătoare prin structură şi atmosferă cu **Noaptea la Alhambra**. Ciclul **Mărgăritărele**, atât de important prin ramificaţiile sale în toate celelalte compartimente ale liricii lui Alecsandri, se încheie cu superbul poem epic **Înşiră-te mărgărite**, un basm versificat la prima impresie, căruia însă Alecsandri îi dă stabilitate literară prin valoarea simbolică a schemei narative. Este evidentă încărcătura tragică din pasajul în care mama îndurerată ce şi-a pierdut fii urmăreşte cu ochii ţintă spre cer cele două scântei în care s-au refugiat sufletele copiilor: *„Biata mamă, despletită,/ Spăimântată, rătăcită,/ Pe fereastră se pleacă/ Vrând în foc a s-arunca/ Dar deodată ochii săi,/ Au zărit două scântei/ Printre flăcări strălucind/ În văzduh voios sărind/ Către stele tot suind/ Ş-amândouă printre ele,/ Prefăcându-se în stele/ Dup-o aprigă furtună/ Şi cu grabă-n veselie/ Ieşind noaptea pe câmpie/ Ea se duse aiurind/ Cu ochii la cer privind"*.

---

[1] Cf. Edgar Papu. Din clasicii noştri, Bucureşti, Editura Eminescu, 1977.

De un bine-meritat prestigiu s-au bucurat poemele epice din ciclul Legende (**Dumbrava-Roşie, Dan, căpitan de plai, Grui Sânger**) ca şi legendele orientale (**Garda saraiului, Hojda-Murad paşa, Murad Gazi Sultanul şi Becri Mustafa**) din ciclul **Legendă nouă.**

Dumbrava-Roşie[1] este, fără îndoială, scenariul unui excelent film istoric, construit în jurul unei mari acţiuni istorico-patriotice a lui Ştefan cel Mare, intrată în legendă. Un scenariu cu personaje puternic reliefate, care abundă de caractere şi o intrigă specifică filmului istoric de aventuri. Poemul începe cu o lentă panoramare a pregătirilor pentru luptă a celor două tabere română şi polonă (tablourile expozitive intitulate **Visul lui Albert** şi **Ţara în picioare**), întreruptă de stop-cadre scurte care pun accentul pe cele mai spectaculoase figuri ale combatanţilor. Nu numai personajele, ritmul trepidant al acţiunii, hipertrofierea epicului, tehnicile alternării gros-planurilor cu planurile secundare l-ar putea seduce pe amatorul de aventuri istorice, dar şi scenografia descrisă în cele mai mărunte şi expresive detalii. Iată înfăţişarea oastei polone cu toate virtuţile coloristice ale tabloului: „... *Zburdalnica*

[1] „... Deşi scrisă într-un timp scurt, (este) cel mai important fragment de epopee din literatura română, superior din toate punctele de vedere fragmentelor de acelaşi fel ale lui Eliade şi Bolintineanu" (Al. Piru, *Introducere în opera lui Vasile Alecsandri,* Editura Minerva, Bucureşti, 1978).

lor ceată/ Străluce de departe în haine poleite/ Dulămi cu flori de aur la piept împodobite/ Şi-ncinse cu paftale de piatră nestemată/ Ciapce purtând un vultur şi pene la mijloc/ Încălţăminte roşii din piele de Maroc/ Şi frâie ţintuite şi argintate şele/ Şi armonii curate pe colţuri de harşele."

Scena ospăţului polonez pare desprinsă dintr-un film de Fellini[1] (vezi tabloul III, Tabăra leşească), iar Tabloul IV (Lupta) este, prin forţă vizuală şi dinamism, cea mai bună scenă de gen din poezia noastră epică şi ar merita să fie citată în întregime, pentru detaliile ce sugerează încleştarea necruţătoare a luptei. Iarmoric Mazovitul este tăiat în două, Buhtea, pârcălabul, cade „cu o largă brazdă-n piept", Grodek moare cu capul zdrobit de ghioga lui Balaur, Biala este şi el zdrobit între braţele puternice ale lui Coman de la Comana, Velce este strivit sub calul lui Biala, alţii se sinucid pentru a nu cădea vii în mâinile duşmanului. Alecsandri creează imaginea unor morţi cumplite, tabloul fiind în întregime cutremurător prin violenţa detaliilor ce se acumulează în imaginea unei sângeroase hecatombe finale: *„Şi sângele din piepturi, din*

[1] Alexandru Piru este de părere că „Descrierea festinului din tabăra leşească e un izbutit tablou de şcoală flamandă, în genul celui din Ratbert de Victor Hugo" *(Introducere în opera lui Alecsandri,* Bucureşti, 1978).

frunți, mereu se scurge,/ Și pe sub cai, de-a lungul, el gâfâie și curge."

Sentimentul hiperbolic al vitejiei și imaginația violenței sunt rude ale capacității de figurare a fantasticului și terifiantului care atinge nivelul de performanță în poemul **Grui-Sânger**, prezență oarecum insolită în lirica lui Alecsandri, pornită, ca și **Biserica risipită** sau **Noaptea Sfântului Andrii,** din tendința de a construi, prin adversitate, imaginea unui spirit al răului. Sunt, în opțiunea lui Alecsandri pentru personajul Grui-Sânger, și reminiscențe ale contactului său cu folclorul, dar și elementele unei poctici a spectaculosului. Se știe, de exemplu, că în opțiunea pentru despot, determinantă a fost biografia extrem de spectaculoasă a acestui meteoric domnitor al Moldovei, iar ideea de a compune poemul **Dumbrava-Roșie** se întemeia și pe faptul că subiectul punea în valoare o întâmplare „rară", dacă nu unică, în istoria războaielor, când învingătorii îi pun pe învinși (cu un evident crez pacifist al culturii pământului) să are câmpul de luptă. În **Grui-Sânger**, într-o atmosferă înfloritoare, perfect articulată, susținută de un simț deosebit al terifiantului, Alecsandri descrie un monstru, un fel de Caliban sângeros care își ucide tatăl și, la fel ca în tragediile antice, în care paricidul este sancționat de zeități ale răzbunării. Grui-Sânger este supus caznei de a uda la

nesfârşit rădăcina unui copac uscat, cărând, asemenea lui Sisif, apa din vale până în vârful muntelui.

Însuşirile cinematografice din lirica lui Alecsandri derivă din aceeaşi sensibilitate vizuală care a generat pastelurile. O viziune dinamică concepe lumea în mişcare şi oamenii în acţiune, în aventură. O însuşire deopotrivă plastică şi dramaturgică ce ne poate desluşi înzestrarea poetului pentru teatru. Asemănătoare cu **Dumbrava-Roşie,** prin vivacitatea subiectului, este şi drama **Ovidiu,** în care preferinţa pentru exterioare vaste cu forum-uri şi palate, pentru scenele de masă, puternic colorate, cu detalii scenografice (peroane de marmură, uşi de bronz, statui, galerii cu portice, coşuri cu flori) ţin de recuzita unei veritabile superproducţii. Mai mult decât în **Despot-Vodă,** unde Alecsandri era, de asemenea, preocupat de teatralizarea istoriei, până la a cădea victima declamaţiei romantic, de tip hugolian, **Dumbrava-Roşie** este superioară ca literatură de evocare istorică, iar entuziasmul patriotic dobândeşte o nouă valoare fiind integrat într-o viziune eroic-spectaculară. Este o legătură evidentă între poemele epice (altfel de poeme dramatice) şi dramaturgia de inspiraţie istorică. Structurile narative ale poemelor epice ţin de tehnica tablourilor dramatice nu numai în **Dumbrava-Roşie**, ci şi în **Legenda ciocârliei**, în **Grui-Sânger** sau **Dan, căpitan de plai.**

Prima intenţie în **Legende** este fără îndoială patriotică. Sunt temele din care Alecsandri şi-a făcut o ideologie

sacră în toate compartimentele operei sale, teatru, poezie sau proză. Dar patriotismul lui Alecsandri nu are numai o valoare instructivă şi propagandistică, ci şi una emoţională, ceea ce în gândirea clasicului nostru era echivalentă cu valoare estetică (tot aşa cum bunele sentimente, de la ceea ce se numeşte dragostea pentru natură şi iubirea programatică a aproapelui, la veneraţia ostentativă a iubitei, a părinţilor, a fraţilor, pot fi circumscrise unei voinţe estetice). La Alecsandri funcţionează simetric dualitatea estetic-etic, accentuată uneori până la estetizarea eticului şi adeseori a ideologicului[1]. Aşadar, avem adeseori de-a face cu un *patriotism estetizant:* patriotismul este *frumos* ca şi elogiul istoriei sau al strămoşilor. Alecsandri are chiar o tehnică anume de sensibilizare a ideologicului care ţine tot de procedeul personificării, de antropomorfism. Cel mai adesea suferă această metamorfoză noţiunea de patrie care, în cele mai diferite contexte, este „personificată" şi i se atribuie afectivitate. Asaltul redutei Griviţa (**Hora de la Griviţa**) se transformă printr-un asemenea procedeu

[1] Mihail Dragomirescu observa că o mare parte din poemele şi piesele de teatru ale lui Alecsandri „răscolesc sentimentul românesc şi au o valoare pedagogică până la care nu s-a ridicat nici un alt poet al nostru, nici chiar Eminescu" (cf. *Studii şi articole despre opera lui Vasile Alecsandri*, Ediţie îngrijită, prefaţată şi bibliografie de C. Ciuchindei, Editura Albatros, Bucureşti, 1980).

într-o poveste de dragoste, pentru că o poveste de dragoste este pentru Alecsandri dovada supremă a emoției și a celei mai înalte simțiri.

Sergentul este construită în întregime pe un *cult al cavalerismului* și al onoarei militare. Cultul bărbăției, al loialității cavalerești și al mândriei militare este sentimentul care a dat naștere unuia dintre cele mai autentice omagii ale virtuților ostășești ale ciclului **Ostașii noștri**[1]. Alături de însușirile de ritm și teatralitate, de autenticitatea emoției patriotice care au recomandat un poem ca **Peneș Curcanul** (un fel de reportaj „de front" dramatizat) zecilor de generații de școlari, important în acest poem este și cultul cavalerismului ce se abstractizează până la ideologie: „*Căci nu-i mai scump nimica azi/ Pe lumea pământească/ Decât un nume de viteaz/ Și-o moarte vitejească!*"

De altfel, mentalitatea cavalerească este o constantă a poeziei eroice a lui Alecsandri. În **Dumbrava-Roșie**, viteji supradimensionați aparținând ambelor tabere își adresează provocări fastuoase însoțite, în cuvinte alese, de proclamarea virtuților eroice ale adversarilor. În afara

---

[1] Valoarea acestui ciclu este formulată de Mircea Iorgulescu: „... deși ocazionale, aceste poezii rezistă timpului de aproape un secol și vor mai dura atâta vreme cât pe acest pământ se va vorbi românește". (Prefață la volumul *Ostașii noștri*, București, Editura Militară, 1972).

oricărei vanități naționale, sau în paralel cu aceasta, Alecsandri dă o mare importanță loialității cavalerești. Aceeași atitudine, nu lipsită de acel idealism al bunelor sentimente care îi era caracteristic și pe care l-a cultivat cu bună știință în literatură ca și în viața de toate zilele, generează un întreg ritual al amabilităților în finalul poemului **Dan, căpitan de plai**. Bătrânul și viteazul Dan este făcut prizonier de către hanul tătar care îi oferă libertatea cu condiția convertirii credinței. Dan refuză, nu fără a-și arăta considerația față de oferta cavalerească a hanului. Impresionat de tăria morală a bătrânului viteaz, hanul îi oferă libertatea fără nici o condiție, dar ritualul cavalerismului continuă: Dan cere un răgaz să-și sărute pământul strămoșesc și se întoarce să-și primească moartea, refuzând generozitatea hanului.

*

Critica a convenit că *pastelurile* reprezintă partea cea mai rezistentă a liricii lui Alecsandri și este, într-adevăr, așa, atât doar că prin această insistentă decupare a pastelurilor din ansamblul unei opere poetice extrem de bogate și diverse au fost netezite vârfurile izolate marcate în alte genuri, cum ar fi poemul epic, poezia agitatorică și

poemele sau baladele fantastice. Remarcăm faptul că în genul pastelului, Alecsandri obţine cele mai constante succese, că realizează într-un întreg ciclu performanţe pe care, altminteri, le atingea doar izolat, în poeme sau doar în unele fragmente. Ce sunt *pastelurile*, aceste poezii a căror denumire a fost ea însăşi inventată de Alecsandri folosind un termen împrumutat din artele plastice[1]. Poetul însuşi este inconsecvent în atribuirea termenului pentru că în ciclul propriu-zis de **Pasteluri**, care grupează poezii scrise după 1862, pune alături de poeziile naturiste (mai

---

[1] Edgar Papu ne oferă explicaţii ample asupra originii termenului şi a implicaţiilor sale estetice: „ne solicită aici, începând de la planul pictural o conexiune semnificativă care s-a creat între noţiunea de *pastel* şi aceea de impresionism. Din ambele unghiuri îndurite, Alecsandri capătă o însemnătate ce depăşeşte aria naţională. În pictură pastelul atinge o strălucire neîntrecută în veacul al XVIII-lea, cade în desuetudine odată cu academismul, dar ajunge la o nouă fază de amplă afirmare în a doua jumătate din veacul trecut, fază care înaintează cu mult peste 1900. Aproape concomitent cu începutul acestei reînvieri picturale «bardul de la Mircești» transpune genul ei în poezie. El recurge la o asemenea operaţie într-o vreme când nici chiar în pictură pastelul nu se oficializase încă. Abia în 1885, la un deceniu după publicarea culegerii lui Alecsandri, se fundează la Paris «Societatea pasteliştilor francezi», prima de acest fel în Europa. Poetul nostru este deci pe plan universal primul care ilustrează pastelul ca gen literar în lumea modernă". (Edgar Papu, *Din clasicii noştri*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1977).

exact de *poeziile anotimpurilor*, care constituie totuşi criteriul de fond în definirea genului) impresii de călătorie versificate (**Valul lui Traian, Bărăganul**), versuri omagiale sau de album, precum şi două ciudate chinezerii (**Pastel chinez, Mandarinul**) şi, iarăşi, pretexte turistice dezvoltate în improvizaţii exotice hispano-maure (**Linda Raia**).

Cercetătorii moderni ai pastelurilor (Edgar Papu) au fost plăcut surprinşi să descopere la un moment dat – şi anume atunci când părea că *poeziile anotimpurilor şi ale îndeletnicirilor agreste* îşi tociseră strălucirea de prea multă întrebuinţare generând idilism rural şi decorativism etnografic – rafinamentul desenului „pastelurilor chineze", descoperind în delicate miniaturi un impresionism avant la lettre, valoarea celor două poeme în cauză fiind astfel sporită prin asocieri livreşti. Adevărul este că în mai toate ciclurile sale poetice, Alecsandri introduce „impresii de călătorie" ce pot constitui, la rigoare, dovada unui gust al exoticului în afara căreia s-ar putea înscrie alături de **Pastel chinez** sau **Mandarinul** şi **Păscarul Bosforului** din **Lăcrimioare** sau **O noapte la Alhambra, Palatul Loredano, Cântec sicilian, El R'baa**, care nu sunt cu nimic mai puţin exotice decât pastelurile chineze. Ceea ce le deosebeşte totuşi pe acestea din urmă este lipsa elementului „turistic". Alecsandri n-a călătorit în China şi

pastelurile sale chineze sunt produse exclusive ale unei imaginaţii culturale. O definiţie cuprinzătoare a categoriei pastelurilor ar sta, aşadar, între emoţia anotimpurilor şi gustul exoticului.

Alecsandri avea sentimentul anotimpurilor, nu numai al celor solare aşa cum s-a acreditat părerea, ci a întregului ciclu al firii. Contrar unor opinii critice, iarna nu-l sperie pe solarul Alecsandri[1], ci îl face exuberant ca în această imagine irizată şi strălucitoare a unei plimbări cu sania: „*Surugiul chiuieşte, caii zboară ca doi zmei,/ Prin o pulbere de raze, prin un nour de scântei.*"

Când îl surprindem înfricoşat de inconvenientele anotimpului (gerul, viscolul) este vorba, parcă, de o spaimă jucată, aproape o cochetărie, menită să sporească voluptatea şederii „la gura sobei", voluptatea unei reverii protejate, încântată de sine, resimţită ca stare de graţie şi creatoare de plăsmuiri poetice. La gura sobei este expresia acestei stări de spirit: un amestec de plăcută înfrigurare filtrată de fereastra prin care poetul contemplă în perfectă securitate

[1] „Temperament egal de epicurean, nu afirmă vreo preferinţă pentru un anume anotimp. Iarna însăşi oferă acestui mediteranean îndrăgostit de soare şi azur, agremente de tot felul..." spune Şerban Cioculescu (*Istoria literaturii române moderne*, Bucureşti, Editura Contemporană, 1944).

peisajul hibernal cu o senzualitate a reveriei estetizată de preocupări poetice[1].

„Aşezat la gura sobei, noaptea pe când viscoleşte/ Privesc focul, scump tovarăş, care vesel pâlpâieşte/ Şi prin flacăra albastră vreascurilor de aluni/ Văd trecând în zbor fantastic a poveştilor minuni". Ceea ce resimţim astăzi ca valoare de excepţie – poate şi din perspectiva experienţei eminesci-ene – este *starea de contemplaţie ca activitate lirică,* ce continuă de fapt ipostaza romantică din **Vis de poet** sau din alte poezii construite pe schema reveriei. Există în acele reverii hibernale şi expunerea unui cadru optim de viaţă şi creaţie. Elementele din care se constituie acest cadru vizează estetizarea tuturor obiectelor din vecinătatea poetului, a îndeletnicirilor sale de interior, iar starea poetică predominantă provine din senzaţia de protecţie şi confort instaurată în aşteptarea muzei: *„Perdelele-s lăsate şi lampele aprinse/ În sobă arde focul, tovarăş mângâios/*

[1] Pornind de la o sugestie a lui Tudor Vianu, după care natura era pentru Alecsandri „izvor permanent de încântare, degustat cu liniştea omului garantat de o singură posesiune", Nicolae Manolescu vorbeşte despre „sugerarea/.../ unei rupturi între spaţiul naturii şi spaţiul imaginaţiei, separarea unui înăuntru de un afară?...?, primejdiile din exterior clarifică sentimentul de securitate din interior", concluzia fiind că „lirismul Pastelurilor provine din emoţia recluziunii, nicidecum din contemplaţia naturii" (N. Manolescu, *Teme*, Ed. Cartea Românească, Bucureşti, 1975).

Şi cadrele-aurite ce pe pereţi sunt prinse/ Sub palida lumină apar misterios/ Afară plouă, ninge, pace, aştept din cer să vie/ O zână drăgălaşă cu glasul aurit/ Aşa-n singurătate pe când afară ninge/ Gândirea mea se plimbă pe mândri curcubei/ Pân-ce se stinge focul şi lampa-n glob se stinge/ Şi saltă căţelușul de pe genunchii mei." (**Serile la Mircești**)

În aceste poeme de atmosferă, care nu mai sunt simple desene după natură în accepţiunea curentă a *pastelurilor,* peisajul nu mai este decât fundalul anume conturat pentru a pune în valoare *poza contemplativă.* Reveria lui Alecsandri este programatică şi bine organizată regizoral. Regia este şi mai vizibilă în **Podul**, unde trenul reveriei, ca premisă a zborului fanteziei, este amenajat cu simţul confortului. Călătoria imaginară a poetului se va petrece aşadar „*Pe podul unui vas feeric/ Cu forma de castel bogat/ Ce străluceşte-n întuneric/ Fantastic, vesel, luminat.*"

Pastelurile înţelese nu atât ca *titlu* al unui ciclu, ci ca *specie literară* încorporează, aşadar, poezii foarte diverse de la reveriile în natură până la peisajele propriu-zise, naturii moarte şi tablouri strict descriptive (**Iarna, Sfârşitul iernii, Oaspeţii primăverii, Cucoarele**), presărate adeseori cu incidente dinamice şi coloristice, dezvoltate uneori, ca în **Sania** sau **Bradul**, în viziuni naturiste joviale sau umoristice, tablouri meditative tulburate de analogii existenţiale elegiace sau vesele, exuberante sau sceptice şi chiar *pasteluri cu nucleu epic* ca

Noaptea albă, Vântul de la miază-zi ş.a. Foarte rar, prin urmare, pastelurile sunt tablouri de natură în sensul pur şi realist-plastic al genului. Chiar atunci când poetul nu-şi „înnobilează" pastelurile cu analogii filosofice între natură şi om (moartea elementelor naturii – moartea omului fiind tema preferată), acestea sunt rezultatul supradimensionării de laborator a senzaţiilor, în tehnica specific alecsandriană a poeziei ca hiperbolă de limbaj. Iată, spre exemplificare, o strofă din **Viscolul**: *„Zbierăt, răget, ţipăt, vaiet, mii de glasuri spăimântate,/ Se ridică de prin codri, de pe dealuri, de prin sate,/ Şi-n departe se aude un nechez răsunător/ Noaptea cade, lupii urlă... Vai de cal şi călător."*

Sugestiile „fantasmatice" din ultimele versuri trimit către originile vocaţiei lui Alecsandri pentru categoria fantasticului care este mai puţin un *fantastic imaginativ* cât unul de limbaj. Alteori pictura statică a peisajelor este animată de incidente naturiste, de nostime detalii miniaturale: *„Pe câmpia înălbită, netedă, strălucitoare/ Se văd insule de codri, s-aud câni la vânătoare/ Iar în lunca pudruită cu mărunt mărgăritar/ Saltă-o veveriţă mică pe o creangă de stejar."* Ca şi această mişcare stranie în decorul încremenit şi fantast din **Miezul iernii**: *„Totul e în neclintire, fără viaţă, fără glas;/ Nici un zbor în atmosferă, pe zăpadă nici un pas;/ Dar ce văd?... în raza lunei o fantasmă se arată.../ E un lup ce se alungă după prada-i spăimântată!.../"*

Capodopera pastelurilor de iarnă rămâne **Miezul iernii** (în grafia vremii „Mezul iernei"). Deşi nu lipseşte nici aici extazul exclamativ ce face atâtea deservicii liricii lui Alecsandri („O! tablou măreţ, fantastic..." etc) comparaţiile funcţionează cu precizie ori se sublimează în metafore ample, cu semnificaţii adânci. Este poate una din puţinele pagini în care Alecsandri reuşeşte să-şi grupeze propoziţiile lirice în jurul unui nucleu unitar, construind în două strofe metafora naturii ca templu (a cărei valoare creşte considerabil prin asociere cu versurile lui Baudelaire din Correspondences: La Nature est un temple dont les pilliers/ Laissent parfois sortir des confuses paroles): *„Fumuri albe se ridică în văzduhul scânteios/ Ca înaltele coloane unui templu maiestos/ Şi pe ele se aşează bolta cerului senină/ Unde luna îşi aprinde farul tainic de lumină/ O! tablou măreţ, fantastic!... Mii de stele argintii/ În nemărginitul templu ard ca vecinice făclii/ Munţii sunt a lui altare, codrii organe sonoare/ Unde crivăţul pătrunde, scoţând note-ngrozitoare."*

Foarte bine reprezentate sunt tablourile umoristic-exuberante, expresia neconvenţională a unui templu jovial. **Bradul** este construită în totalitate pe această viziune ludic-umoristică asupra naturii. Mica intrigă a poemului se bazează pe detaliul tinereţii perpetue a bradului, din care poetul extrage meditaţia victoriei vieţii împotriva morţii, în versuri simple, copilăreşti în care bradului îi

sunt atribuite prin însufleţire monologuri interioare: „*El se scutură şi zice: / „În zadar, tu, vrăjitoare/ Aduci viforul pe-aice/ Aduci zile fără soare*". Important este aici procedeul animării obiectelor, altfel spus, antropomorfismul, care va deveni modalitatea preferată a lui Alecsandri în pastelurile umoristice. Predominant în asemenea compoziţii este sentimentul exultării, ca în poemul **Floriile** care comunică mai mult prin ritmul accelerat al troheilor decât prin cuvinte.

În schimb, în **Pastelurile de primăvară** Alecsandri cade în cursa *plenitudinii sufleteşti neproductive*. Este o adeziune poetică unanimă, cuvintele devenind inutile. În acest caz, poezia este o simplă consemnare lexicală de impresii sau peisaje. Singura manifestare propriu-zisă poetică este forţa exultării vitaliste, urmată totdeauna de o evocare erotică, disimulată în formulări ludic-umoristice: „*Păcat, zău, de cine moare/ Şi ferice de cei vii/ Vin Floriile cu soare/ Şi soarele cu Florii// Copiliţă, nu vrei oare,/ Nu vrei cu mine să vii/ Când Floriile-s cu soare/ Şi soarele cu Florii?*"

Aceste **Pasteluri de primăvară** (mare parte dintre ele legate de Lunca Siretului) reuşesc performanţa de a delimita un teritoriu poetic. Este acelaşi loc al reveriei care în *pastelurile de iarnă* era camera de lucru a poetului. Natura nu mai este filtrată prin fereastra protectoare a camerei, ci este transcrisă în senzaţii directe, aproape crude, de unde şi pregnanţa detaliilor, a observaţiilor de amănunt

ce nu i se mai impun poetului prin *impresiune,* ci de cele mai multe ori prin **presiune** directă, senzorială, de unde şi imaginea nunţii cosmice, atât de frecventă. S-ar zice că în contactul nemijlocit cu natura, orice predispoziţie apolinică se stinge în favoarea stării dionisiace. Cea mai mare parte a *pastelurilor de primăvară* şi integral cele din grupajul **Luncii Siretului (Lunca din Mirceşti, Malul Siretului, Concertul în luncă** ş.a) sunt senzoriale şi dezvoltă sensibilităţi şi elanuri vitaliste. Reveriile la gura sobei, filtrate prin fumul ţigaretei, se transformă în visări erotice ca în **Florile de nufăr**, unde reprezentarea feminităţii este abia stilizată. Poezia în care descoperim organizarea unui teritoriu poetic naturist în toate detaliile sale este **Concertul în luncă** unde microcos-mosul vegetal, entomologic şi ornitologic este organizat printr-o amuzantă analogie cu macrocosmosul social[1]. Avem în **Concertul în luncă** şi scenariul unui remarcabil film de animaţie excelând simpatice analogii antropomorfe. Poetul obţine performanţe în procedeul enumerării şi în caracterizări tandru-umo-

[1] Procedeul echivalării microcosmosului vegetal entomologic sau ornitologic cu macrocosmosul social are efecte umoristice. Presimţind această „organizare" a lumii din concertul în luncă, Paul Cornea comentând stop-cadrul final (Numai macul roş la faţă, doarme dus pe aceea lume) i se pare că macul sugerează „ridicolul unui burghez obtuz surprins că sforăie la un concert simfonic" (*Studii de literatură română modernă*).

ristice: *„Iată vin pe rând, păreche, şi pătrund cole-n poiană/ Bujorelul vioi, rumen, cu năltuţa odoleană,/ Frăţiori şi romăniţe care se aţin al drumuri,/ Clopoţei şi măzărele, îmbătate de parfumuri.// Iată frageda sulfină, stelişoare, blânde nalbe,/ Urmărind pe busuiocul iubitor de sânuri albe/ Dediţei şi garofiţe, pârguite-n foc de soare./ Toporaşi ce se închină gingaşelor lăcrămioare.// Vine cimbrul de la câmpuri cu fetica de la vie/ Nufărul din baltă vine întristat, fără soţie,/ Şi cât el apare galbin, oacheşele viorele/ Se retrag de el departe, râzând vesel între ele.“*

Lunca din Mirceşti pe care Alecsandri a consacrat-o literar ca teritoriu poetic este un paradis al florilor, păsărilor şi insectelor. Finalul poemului atinge înălţimi poetice şi armonii eminesciene printr-o surprinzătoare imagine muzicală transcrisă în versuri antologice în cel mai exigent sens al termenului, cu adevărat versurile unui mare poet: *„În a nopţii liniştire o divină melodie/ Ca suflarea unui geniu printre frunzi alin adie,/ Şi tot creşte mai sonoră, mai plăcută, mai frumoasă, Pân' ce umplentreaga luncă de-o vibrare-armonioasă.// Gânditoare şi tăcută luna-n cale-i se opreşte./ Sufletul cu voluptate în estaz adânc pluteşte./ Şi se pare că s-aude prin a raiului cântare/ Pe-ale îngerilor harpe lunecând mărgăritare.“* Pastelurile de primăvară sunt apologii ale renaşterii firii şi, prin asociere imediată, elogii ale dragostei înţeleasă ca jubilaţie. De o glorioasă, dar superficială carieră s-a bucurat **Rodica,** în care Alecsandri a construit un mit al fertilităţii.

Fata de o rafinată grație și feminitate se transformă în ultimele două strofe (care marchează asocierea dintre principiul feminității reprezentat de Rodica și activitatea de fertilizare a pământului în care sunt prinși semănătorii) într-o zeitate a rodirii. Astfel citit, fiecare dintre versurile poeziei se îmbogățește cu sensuri imprevizibile: *„S-ajungi mireasă, s-ajungi crăiasă!/ Calea să-ți fie numai cu flori,/ Și casa casă, și masa masă,/ Și sânul leagăn de pruncușori!// Cu grâu de aur ei o presară,/ Apoi cofița întreagă-o beu./ Copila râde și-n cale-i zboară/ Scuturând grâul din părul său.“*

Personajul însuși se eterizează în ultimele două versuri, se sustrage realului, se îndepărtează devenind o plăsmuire erotică a semănătorilor, o prezență incertă, un simbol. Poezia a avut o carieră superficială pentru că, pusă pe muzică, a devenit un fel de „șlagăr etnografic“, alături de alte pasteluri din categoria îndeletnicirilor agreste, generând idilism rural și etnografic. Ceea ce în **Rodica** era grație și rafinament a fost receptat ca decorativism bucolic, deși asocierea între fecunditatea pământului și nimbul discret erotic ce învăluie apariția fetei este ceară. Dovadă, revelația unității omului și pământului, privită în ciclul indestructibil al vieții și fertilității din alte poezii: *„Sfântă muncă de la țară, izvor sacru de rodire,/ Tu legi omul cu pământ în o dulce înfrățire.“* (**Plugurile**).

În **Vânătorul** celebrează „însoțirea naturii cu mândrul soare“ pentru ca în **Lunca din Mircești,** aceste

imagini ale fertilității să se subordoneze unei viziuni asupra naturii ca *nuntă cosmică*. Fantezia poetului născocește cele mai neașteptate cupluri înlăuntrul și în afara regnurilor, într-o euforie a însoțirii transcrisă nu numai vizual, ci și auditiv: *„O pătrunzătoare șoaptă umple lunca, se ridică./ Ascultați!... Stejarul mare grăiește cu iarba mică/ Vulturul cu ciocârlia, soarele cu albul nor,/ Fluturul cu plânta*[1], *râul cu limpidele izvor."*

Marea nuntă a renașterii naturii depășește categoria animatelor și se extinde asupra categoriilor abstracte, devenind nu o imagine, ci o viziune atotcuprinzătoare a nunților cosmice *(Râu, izvoare, nouri, raze se împreună iubind)* într-un simbolic crescendo de la categoriile concrete la cele abstracte, de la prim planuri detaliate, la planuri îndepărtate, mai exact, de la imagini mărite ale microcosmosului vegetal, la macrocosmosul geografic, lunca însăși fiind îmbrățișată, într-o metaforă finală, de brațul Siretului devenind acel teritoriu poetic populat de personaje imperceptibile pentru ochiul profan. Ceea ce însă în **Lunca din Mircești** este exprimat cantitativ, prin acumulări succesive de imagini ale fertilității, în **Rodica** era abia sugerat prin jocul erotic imperceptibil al semă-

[1] *plânta* = plantă

nătorilor şi prin discreţia ce rezultă din faptul că, tot timpul, asocierea acestor elemente simbolice rămâne facultativă. Chiar şi inundaţiile Luncii de la Mirceşti pe care le descrie în pastelul-reportaj ciclonul sunt reprezentate ca urmări ale unei iubiri prea temperamentoase: („*Căci Siretul, mire barbar, de iubirea lui aprins/ În a sale braţe crunte a răpit-o şi cuprins*"), iar în **Vântul de la miazăzi**, găsim aceeaşi nuntă a naturii, indiferentă la categoriile ce se însoţesc („*Şi a vântului mireasă/ Lunecând pe iarba verde/ Cu-al ei mire-n lunca deasă/ Ca un vis frumos se pierde*").

În reportajul inundaţiilor de la Mirceşti (**Ciclonul**), Vasile Alecsandri realizează unul din puţinele pasteluri ale naturii nimicite. Stejarii, simboluri ale măreţiei şi rezistenţei, sunt şi ei doborâţi, prilej pentru o succintă meditaţie pe tema *vanitas vanitatum* („*... şi aduce triste gânduri pe tot omul simţitor/ Când priveşte cum giganţii se răstoarnă de uşor*"). Dar în plină catastrofă, poetul găseşte detalii necesare pentru afirmarea triumfului final al vieţii, ca şi în **Bărăganul,** un tablou înfiorat de speranţă („*Ah! dulce, glorioasă şi mult strălucitoare/ Va fi ziua de viaţă, când, pe sub mândrul soare,/ Trecând în răpegiune, un zmeu cu-aripi de foc/ Goni-va trista moarte ce zace-n acest loc!*").

O prezenţă distinctă între *poeziile anotimpurilor* sunt pastelurile cu nucleu epic (**Noaptea albă, Prier şi fata**

iernii, Vântul de la miazăzi, Poiana fermecătoare.) Poetul improvizează un mic scenariu convențional fără o semnificație narativă ca în **Fântâna,** de exemplu, unde un alt chip feminin, asemănător celui din **Rodica**, contribuie la constituirea unui gen de *madona cu pruncul* deteriorat parțial de motivele ludic-erotice finale. Structuri epice mai relevante se desfășoară în **Noaptea albă** și **Prier și fata iernii, Poiana farmecătoare,** poezii ale anotimpurilor asociate unei viziuni narative de esență folclorică. În **Noapte albă** pretextul poetic este aceeași reverie din **Serile de la Mircești** și **La gura sobei,** creatoare de plăsmuiri folclorizante. În prima parte a poemului, Alecsandri organizează atmosfera ideală pentru zborul nestingherit al fanteziei, pentru apariția unor personaje împrumutate din fantasticul folcloric (săniuța cu Statu-Palmă-Barbă-Cot trasă de un iepure șchiop.). Enumerarea halucinantă de personaje fantastice (**La gura sobei**) este înlocuită cu o acțiune popular fantastică, soluție prin care **Noaptea albă** și celelalte pasteluri epice rămân ceea ce erau la origine: legende populare. **Noaptea albă** și **Vântul de la miazăzi** sunt legende ale primăverii expuse într-un mic scenariu în care personajele au echivalențe realiste și antropomorfe. Primăvara, închisă în trunchiul unui copac, este imaginată prin analogie cu Ileana Cosânzeana, iar Vântul de la miazăzi care o eliberează este un Făt-Frumos abstractizat.

Într-adevăr, întâlnirea lui Vasile Alecsandri cu poezia populară a fost providențială nu numai pentru poet însuși, care a știut să-și apropie un univers liric specific românesc gata constituit, cât mai ales pentru poezia română mo-dernă care, prin acțiunea lui Alecsandri, se maturizează descoperindu-și originile și memoria pierdută și își găsește drumul său inconfundabil. Aflată, ca și opera sa dramatică, la baza literaturii noastre moderne, în poezia lui Alecsandri vom găsi cu ușurință traiectoriile fundamentale, tematice și formale reprezentând tipul liric românesc.

MIRCEA GHIȚULESCU

TABEL CRONOLOGIC

1821 – (Iulie, 21, după monografia *Viața lui Vasile Alecsandri* de G.C. Nicolescu, Ed. a III-a, Editura Eminescu, 1975, p.10) – se naște Vasile Alecsandri, fiul lui Vasile Alecsandri și al Elenei Cozoni. Locul este incert deoarece nașterea s-a petrecut în timpul refugiului familiei Alecsandri în munți, din calea armatei lui Alexandru Ipsilanti. Era al doilea născut, după Catinca (n. în 1818). Fratele mai mic, Iancu Alecsandri, s-a născut în 1826.

1821-1828 – Își petrece copilăria la Iași și la Mircești unde tatăl său avea o moșie și unde va reveni pe toată durata vieții să-și găsească liniștea. Începe învățătura cu un dascăl grec, apoi cu călugărul maramureșan Gherman Vida.

1828-1834 – Se deschide la Iași pensionul lui Victor Cuenim. Spătarul Alecsandri îl înscrie pe fiul său la pensionul francez, din Iași, unde va studia alături de Mihail Kogălniceanu, Matei Millo, actorul de care îl va lega o mare prietenie și admirație și pentru care va scrie *Chirițele* și o mare parte din „cânticelele comice".

1834-1839 – Este trimis la studii, la Paris, unde va sta până în primăvara anului 1839; din această perioadă datează

primele poezii scrise în limba franceză, din care va publica în revista bilingvă (franco-română) a lui Gheorghe Asachi, *Spicuitorul moldo-român*. În cercul tinerilor români care studiau la Paris se aflau, alături de Alecsandri, Ion Ghica, Alexandru Ioan Cuza, Costache Negri şi alţii.

1839 – În drum spre ţară face o călătorie prin Italia. Ajunge în ţară în decembrie, pătruns de ideile progresiste de libertate, egalitate şi fraternitate care dominau capitala franceză la mijlocul secolului trecut.

1840 – Scrie nuvela romantică *Buchetiera de la Florenţa*, pe care o tipăreşte în *Dacia literară*. Este prima creaţie literară a lui Vasile Alecsandri.

1840 – Împreună cu Mihail Kogălniceanu şi Costache Negruzzi ia conducerea teatrului din Iaşi şi începe activitatea de dramaturg care îi va aduce cele mai constante succese. Opera sa dramatică însumând circa 2000 de pagini va rămâne cel mai rezistent compartiment al activităţii sale literare şi va constitui baza solidă pe care se va dezvolta dramaturgia românească în principalele sale direcţii tematice: comedia satirică şi drama istorică. Pentru început prelucrează şi adaptează lucrări dramatice străine, de regulă franceze, pentru a răspunde cât se putea de operativ nevoii de repertoriu românesc. În noiembrie i se joacă piesa *Farmazonul din Hîrlău*, iar în februarie 1841, *Cinovnicul şi modista*, amândouă, prelucrări după modele străine.

1842 – Importantă călătorie în munţii Moldovei, în urma căreia A. descoperă valoarea artistică a poeziei populare. Scrie primele sale poezii în limba română pe care le va grupa mai târziu în ciclul *Doine* şi care sunt foarte strâns

legate de modelul popular din care au luat naştere. „Atunci scrisei cele mai bune poezii ale mele *Baba Cloanţa, Strunga, Doina*, şi-mi făgădui cu tot dinadinsul să las la o parte încercările mele de versificaţie franceză şi să-mi urmez calea ce-mi croisem singur în domeniul adevăratei poezii româneşti" – mărturiseşte Alecsandri. Poeziile *Hore, Cântic ostăşesc* şi *Cântic haiducesc* sunt tipărite în *Calendar pentru poporul românesc pe anul 1843*, alcătuit de Kogălniceanu (prima, cu titlul *Cânticul ostaşilor călăreţi*). „De atunci, poezia se romăni" – marca Dimitrie Bolintineanu acest moment de răscruce în evoluţia liricii româneşti.

1843 – Alături de scenetele *Spătarul Haţmaţuchi, Rămăşagul, Creditorii*, scrie prima comedie originală de mare întindere, *Iorgu de la Sadagura*, o performanţă în arta improvizaţiei satirice ce va fi reprezentată la Iaşi în ianuarie 1844 şi se va bucura de un mare succes. „Desigur, era foarte măgulitor pentru un tânăr de 22 de ani să primească asemenea ovaţii din partea compatrioţilor săi..." – scria Alecsandri în 1857.

1844 – Este printre redactorii revistei *Propăşirea*, unde va continua să publice din *Doine*, proză şi chiar articole de critică literară.

1845 – Scrie şi se reprezintă comedia *Iaşii în carnaval*. Premiera spectacolului a stârnit un scandal asemănător cu *bataille d'Hernani*, deosebirea fiind că disputa dintre clasici şi romantici pe marginea piesei lui Victor Hugo avea puternice nuanţe sociale.

1845-1847 – Episodul iubirii pentru Elena Negri, important şi pentru consecinţele sale pe plan literar pentru că

a inspirat cea mai mare parte dintre poeziile din ciclul *Lăcrămioare*.

1846 – Călătorie prin Turcia spre Italia unde o întâlneşte pe Elena Negri. La Palermo, unde Elena Negri îşi căuta vindecarea, îl întâlneşte pe Nicolae Bălcescu. Se întoarce în ţară în primăvara anului 1847. Elena Negri moare în drum spre patrie şi este înmormântată la Constantinopol. La Palermo scrie comedia *Piatra din casă*.

1848 – Participă la conceperea mişcării revoluţionare din Moldova. Este printre cei ce redactează cele 35 de puncte ale revendicărilor adresate domnitorului Mihail Sturza de către revoluţionari şi scrie poezia manifest *Către români* (Deşteptarea României), „cel mai înflăcărat imn închinat revoluţiei de la 1848" (G.C. Nicolescu). După înăbuşirea mişcării, se refugiază la Braşov, unde redactează şi tipăreşte *Protestaţia în numele Moldovei, a omenirii şi a lui Dumnezeu*, al cărei scop era propaganda în favoarea revoluţiei de la 1848.

1848 – Publică, în *Foaie pentru minte inimă şi literatură*, 15 mai 1848, şi *Hora Ardealului* care va deveni, mai târziu, *Hora Unirii*.

1848 – Pleacă, împreună cu ceilalţi exilaţi aflaţi la Braşov, în Bucovina, apoi, în toamna aceluiaşi an, la Paris.

1849 – mai – Pleacă la Constantinopol. O parte din poeziile populare culese după 1842 sunt publicate în revista *Bucovina* de la Cernăuţi, însoţite de note explicative.

1849 – Scrie primele *cânticele comice* (*Şoldan Viteazul, Mama Angheluşa*) şi câteva scenete comice şi muzicale. Se întoarce în ţară în decembrie.

1850 – Începe ciclul *Chiriţelor* cu *Chiriţa în Iaşi*. Aceasta va fi urmată de *Chiriţa în provincie* (1852), *Chiriţa în voiagiu* (1864) şi *Chiriţa în balon* (1874).

1851 – Călătoreşte în Franţa, Germania şi Anglia. La întoarcerea în ţară luptă pentru apariţia revistei *România literară*.

1852 – Apare culegerea de poezii populare intitulată *Balade* (*Cântice bătrâneşti adunate şi îndreptate de V. Alecsandri*).

1852 – Tipăreşte piesele de teatru scrise până atunci în volumul *Repertoriu dramatic*.

1853 – Tipăreşte la Paris primul volum de poezii intitulat *Doine şi lăcrămioare*.

1852-1853 – Rămâne pentru mai multă vreme în Franţa. În vara anului **1853** porneşte prin Sudul Franţei într-o călătorie în Pirinei, Marsilia, Gibraltar, Tanger, Africa, Madrid, o călătorie care va lăsa urme în creaţia sa poetică, în gustul pentru exoticul mauro-hispanic.

1854 – Se întoarce la Paris. Călătoreşte cu scriitorul Prosper Merimée care îl încurajează în ideea de a da o variantă în limba franceză a culegerii de poezii populare.

1855 – La 1 ianuarie scoate primul număr al revistei *România literară*.

1855 – Apare la Paris culegerea de poezii populare cu titlul *Ballades et Chats populaires de la Roumanie*, în traducere proprie.

1855 – După o altă călătorie la Paris şi Constantinopol, trece cu mult curaj prin Crimeea în perioada războiului Crimeii (vezi poezia *La Sevastopol*), apoi se întoarce în ţară şi se

angajează în lupta pentru unire. *Hora Unirii*, prelucrare a poeziei *Hora Ardealului*, sceneta *Păcală şi Tândală*, comedia *Cinel-Cinel*, scrise în această perioadă, sunt lucrări de susţinere a ideii de unire.

1857 – Apare volumul de proză *Salba literară*. Este ales deputat de Bacău în divanul ad-hoc şi secretar al Comitetului Unirii.

1858 – Este ales ministru de externe în Guvernul provizoriu care avea misiunea să aleagă pe noul domnitor al Moldovei. Candidează la domnie alături de Alexandru Ioan Cuza. Este ministru de externe al Moldovei şi apoi al Principatelor Unite în timpul lui Cuza. Prosper Merimée comentează ediţia franceză a poeziilor populare în *Le Moniteur universel*.

1859 – În misiune diplomatică pe lângă Napoleon al II-lea al Franţei în Anglia şi Piemont, pentru a obţine recunoaşterea Unirii şi a domnitorului Cuza.

1860 – Se retrage din viaţa politică pentru o lungă perioadă, îndeplinind uneori diferite misiuni diplomatice.

1863 – Ediţia a doua a *Doinelor şi lăcrămioarelor* la care adaugă şi ciclul *Mărgăritărele*.

1866 – Apare ediţia completă a culegerii de poezii populare: *Poezii populare ale românilor adunate şi îndreptate de Vasile Alecsandri*. Devine membru al Societăţii Academice, recent fondate.

1867 – Începe colaborarea la *Convorbiri literare*, unde va publica până în 1869 poeziile din *Pasteluri*.

1860-1869 Retras, de regulă, la moşia sa de la Mirceşti, scrie o serie de comedii satirice şi cânticele comice în care condamnă politicianismul vremii ca o legitimare a retragerii sale de pe scena politică a ţării. Dintre acestea sunt mai importante piesele *Rusaliile sau Satul lui Cremine, Zgârcitul risipitor* şi monologurile *Clevetici, Ultrademagogul, Sandu Napoilă, Ultraretrogradul, Gură Cască om politic, Paraponisitul, Kera Nastasia sau mania pensiilor*, alcătuind o galerie satirică din care se va inspira Caragiale în marile sale comedii satirice.

1869 – Este ales Preşedinte al Camerei, ceea ce echivalează cu revenirea în viaţa politică. În cursul unei călătorii la Paris îl cunoaşte pe Henrik Ibsen.

1872 – Scrie eseul *Introducere la scrierile lui Costache Negruzzi*.

1872 – Începe să scrie şi să publice poeme din ciclul *Legende*. *Dumbrava Roşie* este citită în cenaclul Junimea.

1875 – Începe tipărirea *Operelor complete* cu primele 7 volume, cuprinzând opera dramatică şi poezia.

1875-1876 – Elaborează *Pastelurile epice* (*Răzbunarea lui Statu Palmă, Noaptea albă, Vântul de la miazăzi, Prier şi fata iernii, Poiana fermecătoare*). Scrie, de asemenea, primele poeme din ciclul *Legende nouă* (*Legenda ciocârliei, Grui Sânger*) pe care le va publica în *Convorbiri literare*.

1876 – Se căsătoreşte la Mirceşti cu Paulina Lucasievici.

1877 – Războiul pentru independenţă. Începe să publice în *Convorbiri literare* poemele din ciclul *Ostaşii noştri*

1878 – Poezia *Cânticul gintei latine* aduce primul premiu internațional de poezie al românilor, acordat de asociația culturală a *felibrilor* din Montpellier, în fruntea căruia se afla poetul provensal Mistral, prieten al lui Alecsandri.

1878-1879 – La Mircești, scrie drama istorică romantică *Despot-Vodă*. Premiera, în octombrie 1879, pe scena Teatrului Național din București. Piesa fusese citită în cenaclul Junimii din 8 mai 1879, printre auditori aflându-se Eminescu, Slavici, Caragiale.

1880 – Scrie feeria alegorică *Sânziana și Pepelea*.

1881 – Premiul Academiei pentru literatură.

1882 – Este ales președinte al secției de literatură a Academiei. Călătorește în Franța pentru a primi premiul oferit de felibrii; este sărbătorit la Montpellier. Îl vizitează pe ambasadorul României la Londra, prietenul său Ion Ghica. Începe să lucreze la piesa *Fântâna Blanduziei* pe care o va termina în anul următor.

1884 – *Fântâna Blanduziei* este reprezentată la Teatrul Național din București. Scrie și citește în cenaclul Junimea drama *Ovidiu*.

1885 – Pleacă la Paris ca ministru al României în Franța.

1889 – Primește vizita poeților francezi Sully Prudhomme și Leconte de Lisle.

1890 – 22 august, moare Vasile Alecsandri. Este înmormântat în curtea casei sale din Mircești.

PASTELURI

SERILE LA MIRCEŞTI

Perdelele-s lăsate şi lampele aprinse;
În sobă arde focul, tovarăş mângâios,
Şi cadrele-aurite, ce de pereţi sunt prinse
Sub palidă lumină, apar misterios.

Afară plouă, ninge! afară-i vijelie,
Şi crivăţul aleargă pe câmpul înnegrit;
Iar eu, retras în pace, aştept din cer să vie
O zână drăgălaşă, cu glasul aurit.

Pe jilţu-mi, lângă masă, având condeiu-n mână,
Când scriu o strofă dulce pe care-o prind din zbor,
Când ochiu-mi întâlneşte ş-admiră o cadână
Ce-n cadrul ei se-ntinde alene pe covor.

Frumoasă, albă, june, cu formele rotunde,
Cu pulpa mărmurie, cu sânul, dulce val,
Ea pare zea Venus când a ieşit din unde
Ca să arate lumei frumosul ideal.

Alături apare un câmp de aspră luptă,
Pătat cu sânge negru, acoperit cu morţi.
Un june-n floarea vieţii strângând o spadă ruptă
Ţinteşte ochii vestezi pe-a veciniciei porţi.

Apoi a mea privire prin casă rătăcindă
Cu jale se opreşte pe un oraş tăcut,
Veneţia, regină ce-n marea se oglindă
Făr-a videa pe frunte-i splendoarea din trecut.

O lacrimă... Dar iată plutind pe-a mărei spume
O sprintenă corvetă, un răpide-alcyon;
Şi iată colo-n ceruri pribejile din lume,
Cucoarele în şiruri zburând spre orizon.

O! farmec, dulce farmec a vieţii călătoare,
Profundă nostalgie de lin, albastru cer!
Dor gingaş de lumină, amor de dulce soare,
Voi mă răpiţi când vine în ţară asprul ger!...

Afară ninge, ninge, şi apriga furtună
Prin neagra-ntunecime răspânde reci fiori,
Iar eu visez de plaiuri pe care alba lună
Revarsă-un val de aur ce curge printre flori.

Văd insule frumoase şi mări necunoscute,
Şi splendide oraşe şi lacuri de smarald,
Şi cete de sălbatici prin codri deşi pierdute
Şi zâne ce se scaldă în faptul zilei, cald.

Prin fumul ţigaretei ce zboară în spirale
Văd eroi prinşi la luptă pe câmpul de onor,
Şi-n tainice saraiuri minuni orientale
Ce-n suflete deşteaptă dulci visuri de amor.

Apoi închipuirea îşi strânge-a sa aripă;
Tablourile toate se şterg, dispar încet,
Şi mii de suvenire mă-ncungiură-ntr-o clipă
În faţa unui tainic şi drăgălaş portret.

Atunci inima-mi zboară la raiul vieţii mele,
La timpul mult ferice în care-am suferit,
Ş-atunci păduri şi lacuri, şi mări, şi flori, şi stele
Intoană pentru mine un imn nemărginit.

Aşa-n singurătate, pe când afară ninge,
Gândirea mea se primblă pe mândri curcubei,
Pân'ce se stinge focul, şi lampa-n glob se stinge,
Şi saltă căţeluşu-mi de pe genunchii mei.

Mircești, 1867

SFÂRŞIT DE TOAMNĂ

Oaspeţii caselor noastre, cocostârci şi rândunele,
Părăsit-au a lor cuiburi ş-au fugit de zile rele;
Cârdurile de cucoare, înşirându-se-n lung zbor,
Pribegit-au urmărite de al nostru jalnic dor.

Vesela verde câmpie acu-i tristă, vestezită,
Lunca, bătută de brumă, acum pare ruginită;
Frunzele-i cad, zbor în aer, şi de crengi se deslipesc,
Ca frumoasele iluzii dintr-un suflet omenesc.

Din tuspatru părţi a lumei se ridică-nalt pe ceruri,
Ca balauri din poveste, nouri negri, plini de geruri.
Soarele iubit s-ascunde, iar pe sub grozavii nori
Trece-un cârd de corbi iernatici prin văzduh croncănitori.

Ziua scade; iarna vine, vine pe crivăţ călare!
Vântul şuieră prin hornuri, răspândind înfiorare.
Boii rag, caii rânchează, câinii latră la un loc,
Omul, trist, cade pe gânduri şi s-apropie de foc.

Mirceşti, 1867
Convorbiri literare, 1 aprilie 1868

IARNA

Din văzduh cumplita iarnă cerne norii de zăpadă,
Lungi troiene călătoare adunate-n cer grămadă;
Fulgii zbor, plutesc în aer ca un roi de fluturi albi,
Răspândind fiori de gheaţă pe ai ţării umeri dalbi.

Ziua ninge, noaptea ninge, dimineaţa ninge iară!
Cu o zale argintie se îmbracă mândra ţară;
Soarele rotund şi palid se prevede pintre nori
Ca un vis de tinereţe pintre anii trecători.

Tot e alb pe câmp, pe dealuri, împrejur, în depărtare
Ca fantasme albe plopii înşiraţi se pierd în zare,
Şi pe-ntinderea pustie, fără urme, fără drum,
Se văd satele pierdute sub clăbuci albii de fum.

Dar ninsoarea încetează, norii fug, doritul soare
Străluceşte şi dizmiardă oceanul de ninsoare.
Iată-o sanie uşoară care trece peste văi...
În văzduh voios răsună clinchete de zurgălăi.

GERUL

Gerul aspru şi sălbatic strânge-n braţe-i cu jălire
Neagra luncă de pe vale care zace-n amorţire;
El ca pe-o mireasă moartă o-ncununâ despre ziori
C-un văl alb de promoroacă şi cu ţurţuri lucitori.

Gerul vine de la munte, la fereastră se opreşte,
Şi, privind la focul vesel care-n sobe străluceşte,
El depune flori de iarnă pe cristalul îngheţat,
Crini şi roze de zăpadă ce cu drag le-a sărutat.

Gerul face cu-o suflare pod de gheaţă între maluri,
Pune streşinelor casei o ghirlandă de cristaluri,
Iar pe feţe de copile înfloreşte trandafiri,
Să ne-aducă viu aminte de-ale verii înfloriri.

Gerul dă aripi de vulturi cailor în spumegare
Ce se-ntrec pe câmpul luciu, scoţând aburi lungi pe nare.
O! tu, gerule năprasnic, vin', îndemnă calul meu
Să mă poarte ca săgeata unde el ştie, şi eu!

Convorbiri literare, 1 aprilie 1868

VISCOLUL

Crivăţul din miazănoapte vâjâie prin vijelie,
Spulberând zăpada-n ceruri de pe deal, de pe câmpie,
Valuri albe trec în zare, se aşează-n lung troian
Ca nisipurile dese din pustiul african.

Viscolul frământă lumea!... Lupii suri ies după pradă,
Alergând, urlând în urmă-i prin potopul de zăpadă.
Turmele tremură; corbii zbor vârtej, răpiți de vânt,
Și răchițile se-ndoaie lovindu-se de pământ.

Zbierăt, raget, țipăt, vaiet, mii de glasuri spăimântate
Se ridică de prin codri, de pe dealuri, de prin sate,
Și-n departe se aude un nechez răsunător...
Noaptea cade, lupii urlă... Vai de cal și călător!

Fericit acel ce noaptea rătăcit în viscolire
Stă, aude-n câmp latrare și zărește cu uimire
O căsuță drăgălașă cu ferestrele lucind,
Unde dulcea ospeție îl întâmpină zâmbind!

SANIA

Zi cu soare, ger cu stele!... Hai, iubită, la primblare.
Caii mușcă-a lor zăbale, surugiul e călare;
Săniuța, cuib de iarnă, e cam strimtă pentru doi...
Tu zâmbești?... Zâmbirea-ți zice că e bună pentru noi.

Caii scutură prin aer sunătoarele lor salbe,
Răpăind sania ușoară care lasă urme albe.
Surugiul chiuiește; caii zboară ca doi zmei
Prin o pulbere de raze, prin un nour de scântei.

Pe câmpia înălbită, netedă, strălucitoare
Se văd insule de codri, s-aud câni la vânătoare,
Iar în lunca pudruită cu mănunt mărgăritar
Saltă-o veveriţă mică pe o creangă de stejar.

Acum trecem prin poiene, acum trecem prin zăvoaie;
Crengile-aninate-n cale ning steluţe şi se-ndoaie.
Iat-o gingaşă mlădiţă cu şirag de mărţişori...
Tu o rupi?... Ea te stropeşte cu fulgi albi răcoritori.

Convorbiri literare, 1 aprilie 1868

MIEZUL IERNEI

În păduri trăsnesc stejarii! E un ger amar, cumplit!
Stelele par îngheţate, cerul pare oţelit,
Iar zăpada cristalină pe câmpii strălucitoare
Pare-un lan de diamanturi ce scârţie sub picioare.

Fumuri albe se ridică în văzduhul scânteios
Ca înaltele coloane unui templu maiestos,
Şi pe ele se aşează bolta cerului senină
Unde luna îşi aprinde farul tainic de lumină.

O! tablou măreţ, fantastic!... Mii de stele argintii
În nemărginitul templu ard ca vecinice făclii.
Munţii sunt a lui altare, codrii organe sonoare
Unde crivăţul pătrunde, scoţând note-ngrozitoare.

Totul e în neclintire, fără viaţă, fără glas;
Nici un zbor în atmosferă, pe zăpadă nici un pas;
Dar ce văd?... În raza lunei o fantasmă se arată...
E un lup ce se alungă după prada-i spăimântată!

LA GURA SOBEI

Aşezat la gura sobei noaptea pe când viscoleşte
Privesc focul, scump tovarăş, care vesel pâlpâieşte,
Şi prin flacăra albastră vreascurilor de aluni
Văd trecând în zbor fantastic a poveştilor minuni.

Iată-o pasere măiastră prinsă-n luptă c-un balaur;
Iată cerbi cu stele-n frunte carii trec pe punţi de aur;
Iată cai ce fug ca gândul; iată zmei înaripaţi
Care-ascund în mari palaturi mândre fete de-mpăraţi.

Iată pajuri năzdrăvane care vin din neagra lume,
Aducând pe lumea albă feţi-frumoşi cu falnic nume;
Iată-n lacul cel de lapte toate zânele din rai...
Nu departe stă Pepelea, tupilat în flori de mai.

Dar pe mine ce m-atrage, dar pe mine ce mă-ncântă
E Ileana Cosânzeana!... în cosiţă floarea-i cântă.
Până-n ziuă stau pe gânduri şi la ea privesc uimit,
Că-mi aduce viu aminte de-o minune ce-am iubit!

BRADUL

Sus pe culme bradul verde
Sub zăpada albicioasă
Printre negură se pierde
Ca o fantasmă geroasă,

Şi priveşte cu-ntristare
Cum se primblă prin răstoace
Iarna pe un urs călare,
Iarna cu şepte cojoace.

El se scutură şi zice:
„În zădar, tu, vrăjitoare,
Aduci viforul pe-aice,
Aduci zile fără soare.

În zădar îngheţi pământul,
Ucizi florile şi stupii
Şi trimiţi moartea cu vântul
Şi trimiţi foamea cu lupii.

În zădar a ta suflare
Apa-n râuri o încheagă,
Şterge urma pe cărare
Şi de mine ţurţuri leagă.

În zădar aduci cu tine
Corbul negru şi prădalnic,
Şi din codri cu jivine
Faci să iasă urlet jalnic.

În zădar, urgie crudă
Lungeşti noaptea-ntunecoasă
Şi, râzând de-a lumei trudă,
Scurtezi ziua luminoasă.

În zădar îmi pui povară
De zăpadă şi de gheaţă.
Fie iarnă, fie vară,
Eu păstrez a mea verdeaţă!"

SFÂRŞITUL IERNEI

S-a dus zăpada albă de pe întinsul ţării,
S-au dus zilele Babei şi nopţile vegherii
Câmpia scoate aburi; pe umedul pământ
Se-ntind cărări uscate de-al primăverii vânt.

Lumina e mai caldă şi-n inimă pătrunde;
Prin râpi adânci zăpada de soare se ascunde.
Pâraiele umflate curg iute şopotind,
Şi mugurii pe creangă se văd îmbobocind.

O, Doamne! iată-un flutur ce prin văzduh se perde!
În câmpul veşted iată un fir de iarbă verde
Pe care-ncet se urcă un galbin gândăcel,
Şi sub a lui povară îl pleacă-ncetinel.

Un fir de iarbă verde, o rază-ncălzitoare,
Un gândăcel, un flutur, un clopoţel în floare,
După o iarnă lungă şi-un dor nemărginit,
Aprind un soare dulce în sufletul uimit!

Convorbiri literare,
1 aprilie 1868

OASPEŢII PRIMĂVERII

În fund, pe cer albastru, în zarea depărtată,
La răsărit, sub soare, un negru punt s-arată!
E cocostârcul tainic în lume călător,
Al primăverii dulce iubit prevestitor.

El vine, se înalţă, în cercuri line zboară,
Şi, răpide ca gândul, la cuibu-i se coboară;
Iar copilaşii veseli, cu pieptul dezgolit,
Aleargă, sar în cale-i şi-i zic: Bine-ai sosit!

În aer ciocârlia, pe casă rândunele,
Pe crengile pădurii un roi de păsărele
Cu-o lungă ciripire la soare se-ncălzesc
Şi pe deasupra bălţii nagâţii se-nvârtesc.

Ah! iată primăvara cu sânu-i de verdeaţă!
În lume-i veselie, amor, sperare, viaţă,
Şi cerul şi pământul preschimbă sărutări
Prin raze aurite şi vesele cântări!

CUCOARELE

Din cea zare luminoasă vine-un lung şir de cucoare
Aducând pe-aripi întinse calde raze de la soare;
Iată-le deasupra noastră, iată-le colo sub nor,
În văzduh călăuzite de-un pilot, bătrân cocor.

Ele vin din fundul lumii, de prin clime înfocate,
De la India Brahmină, unde fearele-ncruntate,
Pardoşi, tigri, şerpi gigantici stau în jungli tupilaţi,
Pândind noaptea elefanţii cu lungi trombe înarmaţi.

Ferice călătoare! zburând iute pe sub ceruri,
Au văzut în răpigiune ale Africei misteruri,
Lacul Cead şi munţii Lunii, cu Pustiu-ngrozitor,
Nilul Alb cărui se-nchină un cumplit negru popor.

Călătoare scumpe mie!... Au lăsat în a lor cale
Asia cu-a sale râuri, Caşemirul cu-a sa vale,
Au lăsat chiar Ceylanul, mândra insulă din rai,
Şi revin cu fericire pe al ţării dulce plai!

Convorbiri literare, 1 aprilie 1868

NOAPTEA

Noaptea-i dulce-n primăvară, liniştită, răcoroasă
Ca-ntr-un suflet cu durere o gândire mângâioasă.
Ici, colo, cerul dispare sub mari insule de nori
Scuturând din a lui poale lungi şi răpizi meteori.

Pe un deal în depărtare un foc tainic străluceşte
Ca un ochi roş de balaur care-adoarme şi clipeşte.
Sunt păstori în şezătoare sau vr-o ceată de voinici?
E vr-o tabără de care sau un rond de tricolici?

Către munţi pin întuneric un lung bucium se aude.
El aminte suvenirul celor timpuri negre, crude,
Când din culme-n culme noaptea buciumele răsunau
Şi la lupte sângeroase pe români îi deşteptau.

Acum însă viaţa-i lină; ţara doarme-n nepăsare!
Când şi când un câne latră la o umbră ce-i apare,
Şi-ntr-o baltă mii de broaşte în lung hor orăcăiesc
Holbând ochii cu ţintire la luceafărul ceresc!

DIMINEAŢA

Ziori de ziuă se revarsă peste vesela natură,
Prevestind un soare dulce cu lumină şi căldură.
În curând şi el apare pe-orizonul aurit,
Sorbind roua dimineţii de pe câmpul înverzit.

El se-nalţă de trei suliţi pe cerească mândră scară
Şi cu raze vii sărută june flori de primăvară,
Dediţei şi viorele, brebenei şi toporaşi
Ce răzbat prin frunzi uscate şi s-arată drăgălaşi.

Muncitorii pe-a lor prispe dreg uneltele de muncă.
Păsărelele-şi dreg glasul prin huceagul de sub luncă.
În grădini, în câmpi, pe dealuri, prin poiene şi prin vii
Ard movili buruienoase, scoţând fumuri cenuşii.

Caii zburdă prin ceairuri; turma zbeară la păşune;
Mieii sprinteni pe colnice fug grămadă-n răpigiune,
Şi o blândă copiliţă, torcând lâna din fuior,
Paşte bobocei de aur lâng-un limpede izvor.

Convorbiri literare, 15 mai 1868

TUNETUL

Pe lanul lung şi verde cu grâul răsărit
O umbră călătoare se-ntinde-ncet şi trece
Precum un râu de munte când gheaţa s-a topit
Se varsă peste maluri câmpiile să'nece.

E umbra unor nouri, albii, uşori, mănunţi,
Ce lunecă sub soare, clădind un lanţ de munţi;
Ei vin în miezul zilei c-un surd şi tainic sunet
Şi, ca semnal de viaţă, aprind în cer un tunet.

Văzduhul bubuieşte!... pământul dezmorţit
Cu mii şi mii de glasuri semnalului răspunde,
Şi de asprimea iernei simţindu-se ferit,
De-o nouă-ntinerire ferice se pătrunde.

La răsărit urare! urare la apus!
Un cârd de vulturi ageri, rotindu-se pe sus,
Se-nalţă ca s-asculte mult vesela fanfară
Ce buciumă prin nouri frumoasa primăvară.

FLORIILE

Iată zile-ncălzitoare
După aspre vijelii!
Vin Floriile cu soare
Şi soarele cu Florii.

Primăvara-ncântătoare
Scoate iarba pe câmpii.
Vin Floriile cu soare
Şi soarele cu Florii.

Lumea-i toată-n sărbătoare,
Ceru-i plin de ciocârlii
Vin Floriile cu soare
Şi soarele cu Florii.

Păcat, zău, de cine moare
Şi ferice de cei vii!
Vin Floriile cu soare
Şi soarele cu Florii.

Copiliță, nu vrei oare,
Nu vrei cu mine să vii
Când Floriile-s cu soare
Și soarele cu Florii?

Să culegem la răcoare
Viorele albăstrii?
Hai! Floriile-s cu soare
Și soarele cu Florii.

Eu ți-oi da de orice floare
Mii de sărutări și mii.
Hai! Floriile-s cu soare
Și soarele cu Florii.

Iar tu, dulce zâmbitoare,
Te-i face că te mânii...
Hai! Floriile-s cu soare
Și soarele cu Florii.

PAȘTELE

De Paști în satul vesel căsuțele-nălbite
Lucesc sub a lor malduri de trestii aurite
Pe care cocostârcii, înfipți într-un picior,
Dau gâtul peste aripi, tocând din ciocul lor.

Un scrânciob mai la vale pe lângă el adună
Flăcăi şi fete mândre ce râd cu voie bună;
Şi-n sunet de vioare, de cobze şi de nai
Se-ntoarce hora lină, călcând pe verde plai.

Bătrâni cu feţe stinse, români cu feţe dalbe,
Romănce cu ochi negri şi cu ştergare albe
Pe iarba răsărită fac praznic la un loc,
Iar pe-mpregiur copiii se prind la luptă-n joc.

Şi scrânciobul se-ntoarce, purtând în legănare
Părechi îmbrăţişate cu dulce înfocare,
Ochiri scânteietoare şi gingaşe zâmbiri
Ce viu răspând în aer electrice luciri.

Convorbiri literare, 15 mai 1868

PLUGURILE

Noroc bun!... Pe câmpul neted ies românii cu-a lor pluguri!
Boi plăvani în câte şease trag, se opintesc în juguri.
Braţul gol apasă-n coarne; fierul taie brazde lungi
Ce se-nşiră-n bătătură ca lucioase, negre dungi.

Treptat câmpul se umbreşte sub a brazdelor desime;
El răsună-n mare zgomot de voioasa argăţime,
Iar pe lanul ce în soare se zvântează fumegând,
Cocostârcii cu largi pasuri calcă rar şi meditând.

Acum soarele-i l-amiazi; la pământ omul se-ntinde;
Cârd de fete şi neveste de la sat aduc merinde;
Plugul zace-n lan pe coaste, iar un mândru flăcăoaş
Mână boii la izvoare şi îi paşte la imaş.

Sfântă muncă de la ţară, izvor sacru de rodire,
Tu legi omul cu pământul în o dulce înfrăţire!...
Dar lumina amurgeşte, şi plugarii către sat
Haulind pe lângă juguri se întorc de la arat.

SĂMĂNĂTORII

Sămănătorii harnici, cu sacul subsuoară,
Păşescu-n lungul brazdei pe fragedul pământ;
Pe culme, pe vălcele se suie şi coboară
Zvârlind în a lor cale seminţa după vânt.

„O mie!" zice unul menind cu veselie.
„Noroc şi roadă bună!" adaoge un alt.
„Ca vrabia de toamnă rotund spicul să fie!
Ca trestia cea naltă să fie paiul nalt!

Din ziori şi până-n noapte tot grâul să răsară;
În el să se ascundă porumbii osteniţi,
Şi când flăcăi şi fete vor secera la vară,
În valuri mari de aur să-noate rătăciţi!"

Sămănătorii veseli spre fund înaintează,
De-a curmezişul brazdei boroanele pornesc,
Şi grapele spinoase de-aproape le urmează,
Îngroapă-ncet seminţa şi câmpul netezesc.

Convorbiri literare, 15 mai 1868

RODICA

Purtând cofiţă cu apă rece
Pe ai săi umeri albi, rotunzori,
Juna Rodica voioasă trece
Pe lângă junii sămănători.

Ei cu grăbire îi sar în cale,
Zicând: „Rodică, floare de crin,
În plin să-ţi meargă vrerile tale,
Precum tu, dragă, ne ieşi cu plin!

S-ajungi mireasă, s-ajungi craiasă!
Calea să-ţi fie numai cu flori,
Şi casa casă, şi masa masă
Şi sânul leagăn de pruncuşori!"

Cu grâul de aur ei o presoară,
Apoi cofiţa întreagă-o beu.
Copila râde şi-n cale-i zboară,
Scuturând grâul din părul său.

LUNCA DIN MIRCEŞTI

Bate vânt de primăvară şi pe muguri îi deschide;
Vântul bate, frunza creşte, şi voioasă lunca râde.
Sub verdeaţa dragalaşă dispar crengile pe rând,
Şi sub crengile umbroase mierla sare şuierând.

O! minune, farmec dulce! O! putere creatoare!
În oricare zi pe lume iese câte-o nouă floare,
Ş-un nou glas de armonie completează imnul sfânt
Ce se-nalţă către ceruri de pe veselul pământ.

Tot ce simte şi viază, feară, pasere sau plântă
În căldura primăverii naşte, saltă, zboară, cântă.
Omul îşi îndreaptă pasul către desul stejăriş,
Unde umbra cu lumina se alungă sub frunziş.

El se duce după visuri; inima lui creşte plină
De o sacră melodie, melanholică, divină,
De o tainică vibrare, de-un avânt inspirător
Ce-i aduc în pept suspinuri şi-n ochi lacrimi de amor.

Este timpul renvierii, este timpul rennoirei,
Ş-a sperărei zâmbitoare, ş-a plăcerei, ş-a iubirei.
Paserea-şi găteşte cuibul, floarea mândrele-i colori,
Câmpul via sa verdeaţă, lanul scumpele-i comori.

Sus, paingul pe un frasin, urzind pânza-i diafană,
Cu-al său fir de-argint subţire face-o punte-aeriană,
Iar în leagăn de matasă gangurul misterios
Cu privighitoarea dulce se îngână-armonios.

Jos pe la tulpini, la umbră, fluturii, flori zburătoare,
Se-ndrăgesc în părechere pe sân alb de lăcrimioare,
Şi, ca roi de petre scumpe, gândăceii smălţuiţi
Strălucesc, vie comoară, pe sub ierburi tăinuiţi.

O pătrunzătoare şoaptă umple lunca, se ridică.
Ascultaţi!... stejarul mare grăieşte cu iarba mică,
Vulturul cu ciocârlia, soarele cu albul nor,
Fluturul cu plânta, râul cu limpidele izvor.

Şi stejarul zice ierbei: „Mult eşti vie şi gingaşă!"
Fluturaşul zice floarei: „Mult eşti mie drăgălaşă!"
Vulturul uimit ascultă ciocârlia ciripind;
Râu, izvoare, nouri, raze se împreună iubind.

Luncă, luncă, dragă luncă! rai frumos al ţării mele,
Mândră-n soare, dulce-n umbră, tainică la foc de stele!
Ca grădinele Armidei, ai un farmec răpitor,
Şi Siretul te încinge cu-al său braţ dismierdător.

Umbra ta răcoritoare, adormindă, parfumată,
Stă aproape de lumină, prin poiene tupilată.
Ca o nimfă pânditoare de sub arbori înfloriţi,
Ea la sânul ei atrage călătorii fericiţi.

Şi-i încântă, şi-i îmbată, şi-i aduce la uitare
Prin o magică plăcere de parfum şi de cântare,
Căci în tine, luncă dragă, tot ce are suflet, grai,
Tot şopteşte de iubire în frumoasa luna mai!

MALUL SIRETULUI

Aburii uşori a nopţii ca fantasme se ridică
Şi, plutind deasupra luncii, pintre ramuri se despică.
Râul luciu se-ncovoaie sub copaci ca un balaur
Ce în raza dimineţii mişcă solzii lui de aur.

Eu mă duc în faptul zilei, mă aşez pe malu-i verde
Şi privesc cum apa curge şi la cotiri ea se perde,
Cum se schimbă-n vălurele pe prundişul lunecos,
Cum adoarme la bulboace, săpând malul năsipos.

Când o salcie pletoasă lin pe baltă se coboară,
Când o mreană saltă-n aer după-o viespe sprintioară,
Când sălbaticele raţe se abat din zborul lor,
Bătând apa-ntunecată de un nour trecător.

Şi gândirea mea furată se tot duce-ncet la vale
Cu cel râu care-n veci curge, făr-a se opri din cale,
Lunca-n giuru-mi clocoteşte; o şopârlă de smarald
Cată ţintă, lung la mine, părăsind nisipul cald.

Convorbiri literare, 1 mai 1869

FLORI DE NUFĂR

Prin trestia din baltă ce-n aer se mlădie
Răsună-n dimineaţă o tainică-armonie.
Sunt zâne ce se scaldă în fragedele ziori?
Nu-s zâne, dar copile, a zânelor surori.

Verginile în apă intrat-au cu sfială
Ş-acum se joacă vesel în dulcea-i răcoreală,
Şoptind, privind în undă albastrul cer senin,
Umplând cu flori de nufăr cămeşa de la sân.

O rază aurie prin stuhul des pătrunde
Şi gingaş luminează în cuibul ce le-ascunde
Comori de tinereţe, comori de fericiri,
Încântătoare forme de albe năluciri.

Priviţi! cetatea verde se mişcă, se deschide.
O mândră copiliţă apare, iese, râde
Şi lunecă... deodată, rotunzi şi albiori,
Apar la foc de soare doi nufări plutitori.

CONCERTUL ÎN LUNCĂ

În poiana tăinuită unde zbor luciri de lună,
Floarea oaspeţilor luncii cu grăbire se adună,
Ca s-asculte-o cântăreaţă revenită-n primăvară
Din străinătatea neagră, unde-i viaţa mult amară.

Roi de flacări uşurele, lucioli scânteietoare
Trec în aer stau lipite, de *luminărele-n* floare
Răspândind prin crengi, prin tufe o văpaie albăstrie
Ce măreşte-n mezul nopţii dalba luncii feerie.

Iată, vin pe rând, păreche, şi pătrund cole-n poiană
Bujorelul vioi, rumen, cu năltuţa *odoleană*,
Frăţiori şi *romăniţe* care se aţin la drumuri,
Clopoţei şi *măzărele*, îmbătate de parfumuri.

Iată frageda *sulcină*, *stelişoare*, blânde *nalbe*,
Urmărind pe *busuiocul* iubitor de sânuri albe.
Dediţei şi *garofiţe*, pârguite-n foc de soare.
Toporaşi ce se închină gingaşelor *lăcrimioare*.

Vine *cimbrul* de la câmpuri cu *fetica* de la vie,
Nufărul din baltă vine întristat, fără soţie,
Şi cât el apare galbin, oacheşele *viorele*
Se retrag de el departe, râzând vesel între ele.

În poiană mai vin încă elegante floricele,
Unele-n *condurii doamnei* şi-n *rochiţi de rândunele*,
Altele purtând în frunte, înşirate pe o rază,
Picături de rouă dulce care-n umbră scânteiază.

Ele merg, s-adună-n grupe, se feresc de buruiene
Şi privesc sosind prin aer zburători cu mândre pene,
Dumbrăvenci, ganguri de aur ce au cuiburi de matasă,
Ciocârlii, oaspeţi de soare, rândunele, -oaspeţi de casă.

Mierle vii şuierătoare, cucul plin de îngâmfare,
Gaiţa ce imitează orice sunete bizare,
Stigleţi, presuri, macalendri ce prin tufe se alungă
Şi duioase turturele cu dor lung, cu jale lungă.

Iată, vin şi gândăceii în hlamide smălţuite;
Iată, grieri, iată fluturi cu-aripioare pudruite,
Şi culbeci care fac coarne purtându-şi casa-n spinare...
La ivirea lor poiana clocoteşte-n hohot mare.

Iată-n urmă şi albine aducând în gură miere...
Zburătorii gustă-n grabă dulcele rod cu plăcere,
Apoi sorb limpidea rouă din a florilor potire,
Şoptind florilor în taină blânde şoapte de iubire.

Dar, tăcere!... Sus pe-un frasin un lin freamăt se aude!...
Toţi rămân în aşteptare. Cântăreaţa-ncet prelude.
Vântul tace, frunza deasă stă în aer neclintită...
Sub o pânză de lumină lunca pare adormită.

În a nopţii liniştire o divină melodie
Ca suflarea unui geniu pintre frunzi alin adie,
Şi tot creşte mai sonoră, mai plăcută, mai frumoasă,
Pân' ce umple-ntreaga luncă de-o vibrare-armonioasă.

Gânditoare şi tăcută luna-n cale-i se opreşte.
Sufletul cu voluptate în estaz adânc pluteşte,
Şi se pare că s-aude prin a raiului cântare
Pe-ale îngerilor harpe lunecând mărgăritare.

E privighitoarea dulce care spune cu uimire
Tainele inimei sale, visul ei de fericire...
Lumea-ntreagă stă pătrunsă de-al ei cântic fără nume...
Macul singur, roş la faţă, doarme, dus pe ceea lume!

Convorbiri literare, 1 februarie 1868

VÂNĂTORUL

Vânătorul pleacă grabnic la a ziorilor ivire,
Şi pe soare, falnic oaspe, îl salută cu iubire.
Lumea veselă tresare, mii de glasuri sunătoare
Celebrează însoţirea naturei cu mândrul soare.

Valuri limpide de aer, ca o mare nevăzută,
Trec alin pe faţa lumii şi din treacăt o sărută.
Pe câmpia rourată pasul lasă urmă verde,
Ce-n curând sub raza caldă se usucă şi se perde.

Vânătorul soarbe-n cale-i răcoreala dimineţii,
Admirând jocul luminei pe splendoarele verdeţii,
Admirând în umbra caldă florile de prin poiene,
Şi pâraie cristaline, şi vultani cu mândre pene.

Pe colnic, în zarea luncii, un plop mare se ridică
Cu-a lui frunză argintie făcând umbră pe vălcică.
Vânătorul la tulpină-i cade-n visuri iubitoare...
Două veveriţi pe-o creangă râd de arma-i lucitoare.

Convorbiri literare, 1 mai 1868

PUNTEA

Şoapta nopţii se aude suspinând încetişor;
Arborii prin întuneric dau un freamăt sunător,
Şi deodată Aurora se iveşte radioasă,
Ca un ochi ce se deschide sub o geană luminoasa.

Dulce, veselă, rozie, scumpă ca un vis iubit,
Ea-şi ia zborul peste lume de la mândrul răsărit
Şi-ntâlneşte-n a sa cale o copilă cosânzeană
Ce-i scaldată în năvalnic şi-n sân poartă odoleană.

S-a oprit copila tristă pe o punte de stejar,
Plânsu-i lin pe sân îi cade ca un scump mărgăritar;
Iar pârâul de la maluri smulgând floare după floare,
Le depune cu şoptire lângă albele-i picioare.

„De ce plângi?... îi zice-o rază pe-a ei frunte strălucind.
Tu eşti june, eşti menită să trăieşti, să mori iubind;
Pentru tine-orice durere trebuie ca să se curme...
Nouri sunt ce nu fac umbră şi dureri ce nu lasă-urme."

Convorbiri literare, 1 aprilie 1868

BALTA

Aerul e viu şi proaspăt!...el trezeşte şi învie
Pieptul, inima şi ochii peste care lin adie.
Balta-n aburi se ascunde sub un văl misterios,
Aşteptând voiosul soare ca pe-un mire luminos.

Ceru-n zare se roşeşte; mii de vrăbii deşteptate
Ciripesc şi se alungă pe girezi netrierate.
Balta vesel clocoteşte de-un concert asurzitor,
Şi din ochiuri se înalţă cârd de raţe ca un nor.

Pintre stuhul ce se mişcă iată-o luntre vânătoare!
Şerpii lungi se-ncolăcează sub a nufărilor floare;
Raţele prin moşunoaie după trestii se ascund,
Şi pe sus nagâţii ţipă, lişiţele dau în fund.

Răspândind fiori de moarte luntrea cea de arme plină
Când la umbră se dosește, când s-arată la lumină;
Iar pe mal în liniștire un bâtlan, păşind încet,
Zice: «Nu-i pieirea lumei... vânătorul e poet!»

FÂNTÂNA

Pe cărarea înflorită care duce la fântână,
În ştergar şi în catrinţă, merge-o sprintenă română;
Ea la brâu-i poartă furcă şi la sân un pruncuşor,
Cu guriţa lui lipită de al laptelui izvor.

Nevăstuica trece iute, torcând lâna din fuioare
Şi sucind fusul vârtelnic ce-o atinge la picioare.
Păsărelele-mpregiuru-i zbor voioase şi cântând,
Ea zâmbeşte şi tot merge, pruncuşoru-i sărutând.

Iată, -ajunge la fântână, ş-acolo se întâlneşte
C-un drumeţ din lumea-ntreagă, care lung la ea priveşte,
Apoi cumpăna o pleacă, apoi scoate la lumină
Şi vecinei sale-ntinde o cofiţă, albă, plină.

Romăncuţa mulţămeşte, suflă-ncet peste cofiţă
Şi cu apa nencepută udă rumena-i guriţă;
Iar drumeţul după dânsa bea, fugarul îşi adapă
Şi se jură că pe lume nu-i aşa de dulce apă.

Convorbiri literare, 1 martie 1869

SECERIŞUL

Ciocârlia ciripie, fâlfâind din aripioare,
Pe o scară de lumină se coboară de sub soare.
Aerul e-n neclintire, el devine arzător;
Prepeliţa cântă-n-grâie, grierul cântă-n mohor.

În cel lan cu spicuri nalte au intrat secerătorii,
Pe când era încă umed de răsuflul aurorii.
Toţi, privindu-i de departe, par că-noată-n galbin râu,
Fetele fără ştergare şi flăcăii fără brâu.

Secerea, crai-nou de moarte, mereu taie, spicul cade.
Prepeliţa îşi ia puii şi se duce; lanul scade,
Iar în urmă, holda mândră, răsturnată prin bucăţi,
Se ridică-n snopi de aur, se clădeşte-n jumătăţi.

Mai departe, lucrând iute, un flăcău ş-o fată mare
De tot snopul îşi dau gingaş o furişă sărutare,
Când o pasere măiastră, peste lan trecând uşor,
Zice: „Dulce-a mai fi pânea de la snopurile lor!"

Convorbiri literare, 1 mai 1869

COSITUL

Faptul zilei se aprinde pe a dealurilor frunte,
Ş-un râu falnic de lumină se revarsă peste munte.
Iarba coaptă străluceşte, ea se clatină la vânt,
Ş-a ei umbră lin se mişcă în dungi negre pe pământ.

Iată vin cosaşii veseli, se pun rând. Sub a lor coasă
Câmpul ras rămâne verde ca o apă luminoasă.
Unii brazdele răstoarnă, în căpiţi alţii le-adună,
Le clădesc apoi în stoguri şi cu stuh le încununã.

Mai devale-n cea dumbravă cu poiana tainuită,
Unde umbra pare verde şi de flori e-mbalsămită,
Coasele sub teaca udă zânghenesc răsunător.
Din căpiţă în căpiţă dumbrăveanca saltă-n zbor.

Un flăcău, cosind deoparte lângă-o tufă de sulcină,
Vede iarba încâlcită, frântă pe la rădăcină.
«Ce să fie?... Cuib de fiară?... O! minune!» zice el,
Şi zâmbind, se pleacă iute de culege... un cercel!

CALEA-ROBILOR

Pe cerul nalt luceşte un râu albiu de stele,
Ce curge spre Moldova din tainicul noian;
Ca flotă luminoasă, luceferii prin ele
Cutrieră în umbră cerescul ocean.

Din când în când desprinsă din bolta cea profundă
O stea albastră cade şi-n spaţiu s-acufundă,
Trăgând pe plaiul negru o brazdă argintie,
Ce-n clipă-i trecătoare ca viaţa-n vecinicie!

Sub cerul fără margini, spre mândrul răsărit,
Se-ntinde-n umbra nopţii un câmp nemărginit,
Pustiu şi trist ca golul ce lasă-n urma lor
În inimi iubitoare iubiţii carii mor.

Şi râul cel de stele e călăuzul tainic
Ce duce la Moldova pe rătăcitul cainic;
Şi câmpul e Bugeacul cu orizonuri mari,
Bătut de oameni searbezi ce fug de la tatari.

Convorbiri literare, 1 septembrie 1874

BARAGANUL

Pe cea câmpie lungă a cărei tristă zare
Sub cer, în fund, departe misterios dispare,
Nici casă, nici pădure, nici râu răcoritor,
Nimic nu-nveseleşte pe bietul călător.

Pustietatea goală sub arşiţa de soare
În patru părţi a lumei se-ntinde-ngrozitoare
Cu iarba-i mohorâtă, cu negrul ei pământ,
Cu-a sale mari vârtejuri de colb ce zboară în vânt.

De mii de ani în sânu-i dormind, zace ascunsă
Singurătatea mută, sterilă, nepătrunsă
Ce-adoarme-n focul verii l-al grierilor hor
Şi iarna se deşteaptă sub crivăţ în fior.

Acolo floarea naşte şi moare-n primavară,
Acolo piere umbra în zilele de vară,
Şi toamna-i fără roadă, ş-a iernii vijelii
Cutrieră cu zgomot pustiele câmpii.

Pe cea savană-ntinsă şi cu sălbatic nume,
Lung ocean de iarbă, necunoscut în lume,
O cumpănă se-nalţă aproape de un puţ,
Şi-n orizon se-ndoaie cu gâtul unui struţ.

Un car cu bivoli negri a stat lângă fântână.
Vr-o doi români în soare ş-o sprintenă română
Încungiură ceaunul ce fierbe fumegos
Pe foc, şi mai departe un câne roade-un os.

Pe car un copilandru priveşte-n depărtare...
Zadarnic ochi-i zboară din zare-n altă zare!
Nici casă, nici pădure, nici râu răcoritor,
Nimic nu se arată pe câmpul de mohor!

Din vreme-n vreme numai, lungi şiruri de cocoare
Sub bolta albăstrie zbor tainic călătoare,
Şi vulturi mari, prădalnici, cu gheare înarmaţi
S-adună, lăsând puii pe vârfuri de Carpaţi.

Ah! dulce, glorioasă şi mult strălucitoare
Va fi ziua de viaţă, când, pe sub mândrul soare,
Trecând în răpegiune, un zmeu cu-aripi de foc
Goni-va trista moarte ce zace-n acest loc!

Mult vesel va fi câmpul când vecinica-i tăcere
Va dispărea deodată la glasul de-nviere
Ce scoate zmeul falnic din gura lui de fier
Vestind noua răpire a focului din cer!

Cannes, 20 marte 1870.

PASTELURI DIN ALTE CICLURI

ÎNTOARCEREA ÎN ŢARĂ

Pe muchi de prăpastii lunecând uşor.
Cu corbii de iarnă mă-ntreceam în zbor.

Sania-mi cea mică, murgul meu cel dalb
Lăsau urme albe pe omătul alb.

Zburam noi ca gândul ce mă-mpresura;
Gândul meu, ca mine, în ceruri zbura.

Eu răzbăteam iute troieni de ninsori,
El lăsa în urmă-i troieni lungi de nori,

Căci mergeam departe... el către o stea,
Eu, înstrăinatul, către ţara mea!

În zădar copacii crengile-şi plecau
Şi zăpadă-n cale-mi pe rând scuturau.

În zădar şi cerul viscole stârnea
Şi cu fulgi prin neguri câmpii aşternea.

În zădar şi lupii, codrii răzbătând,
Cu crivăţul iernii m-alungau urlând.

Şi lupii ce urlă, şi arborii muţi
În negura deasă rămâneau perduţi,

Căci mergeam în grabă... el către o stea,
Eu, înstrăinatul, către ţara mea!

În ţara mea dulce sunt drumuri de flori;
În dulcea mea ţară zbori, murgule, zbori!

În blândul luceafăr am un înger blând;
Înalţă-te-n sânu-i, o! tristul meu gând!

Ţara nu-i departe; o simt, o văd eu!
Raiul înfloreşte în sufletul meu.

Steao se arată pe cerul senin.
Îngerul iubirei îmi zâmbeşte lin.

Pieriţi, neguri dese! iată dulcea stea!
Piei străinătate! iată ţara mea!

1849

DOR DE CĂLĂTORIE

Primăvara cea verzie
Cu cosiţa-i aurie
Mi-au sosit voios în ţară,
Drăguliţa primăvară!

Ş-au adus un dulce soare,
Ş-un sân plin de lăcrimioare.
Ş-au adus o lună plină
Ca s-o scalde în lumină.

Lunca râde şi-nverzeşte,
Doru-n suflet se trezeşte.
Izvoraşul curge-n vale
Şi-mi aduce dor de cale.

Daţi-mi, daţi-mi aripioare,
C-aud glasuri de cucoare.
Daţi-mi aripi sprintinele,
C-aud glas de rândunele.

Să mă duc în depărtare
Peste munţi şi peste mare.
Să mă duc în lumea-ntreagă
Ca o pasăre pribeagă.

Duce-m-aş în cale lungă,
Dor să nu mă mai ajungă!
Duce-m-aş şi m-aş tot duce,
Dor să nu mă mai apuce!

Iaşi, 1852

VÂNĂTORI ŞI VÂNĂTOARE

Pe geana câmpului albiu
Se vede-un codru mare,
Lucind sub soarele gălbiu,
Ş-un sat perdut în zare.

Răsună codrul de-mpuşcări,
De chiote voioase,
De urlete şi de lătrări
Pe culmile râpoase,

Căci e vânatul cel domnesc
La urşi cu negre blane,
La lupi ce-n fugă clănţănesc,
La vulpele codane...

Sub crengile ce se întind
De ţurţuri încărcate,
Haitaşii mare foc aprind
Cu vreascuri înghețate.

Şi vânătorii osteniţi
S-aşează-n giur gramadă,
Unii pe trunchi, alţii lungiţi
Pe perne de zapadă.

Şi toţi pe domnul fericesc
De mândra-i vânătoare,
Căci a ucis un cerb codresc
Şi patru căprioare.

Iar colo-n satul depărtat,
Într-o căsuţă mică,
Lângă horn toarce nencetat
O sprintenă fetică

Şi zice-aşa în gândul ei:
„De-aş vrea, într-o clipală,
Cum v-aş vâna cu ochii mei,
O, vânători de fală!

Şi cum v-aş face chiar pe drum
Cărările-a vă perde,
Ş-a vă jura că voi acum
Vânaţi în codrul verde!"
Convorbiri literare, 15 decembrie 1871

SOARELE, VÂNTUL ŞI GERUL

Trei călători fantastici cutrieră pământul:
Soarele splendid, gerul îngrozitor şi vântul.

Unul dă viaţă, altul dă moarte, apărând,
Al treilea mângâie cu aripa-i, zburând.

Ei întâlnesc o fată, voioasă căprioară
Ca soarele de vie, ca vântul de uşoară.

Şi-i zic: «Copilă dragă, alege din noi trei,
De vrei să fii mireasă, pe care tu îl vrei!»

Romînca le răspunde cu-o veselă zâmbire:
«Sunt sprintenă ca vântul, pe dânsu-l vreu de mire!»

«Cum? eu, lumina lumei! pe mine m-ai respins?
Am să-mi răzbun la vară cu focul meu nestins.»

«Cum? zice gerul aspru, m-ai departat pe mine?
Am să îngheţ la iarnă şi inima din tine.»

«Nu-mi pasă, mândre soare, de focu-ţi arzător
Cât mi-a sufla în faţă un vânt răcoritor.

Nici de-al tău frig nu-mi pasă, o! gerule de gheaţă,
Cât vântu-n miezul iernii nu mi-a sufla în faţă.»

Convorbiri literare, 1 mai 1875

VÂNTUL

Vântul e copil zburdalnic, fără milă, nici mustrare,
Care-mpinge-n rea furtună toate vasele pe mare,
Şi, ca lupul după turme, se alungă după nori,
Şi doboară stejari falnici şi desfoaie blânde flori.

Vântul fură o scânteie şi-n girezi el o aruncă,
Privind cum se perde rodul unui an întreg de muncă,
Apoi merge la copile ce culeg laur de in
Şi râzând le despleteşte, dismierdând albul lor sân.

În truspatru părţi a lumei turbat vântul se tot duce,
Ca păgânul pe mormânturi răsturnând creştina cruce.
Şi de-a morţilor blăstemuri alungat, fuge nebun
Pintre tufe-nţepătoare şi nuiele de alun.

Iar când el se-ntoarce-n codri, mama lui ce-l tot boceşte
Zile-ntregi îl scaldă-n lapte şi de răni îl lecuieşte...
„Nu mai plânge, măiculiţă! zice el, aşa cum sunt,
Când sărut ochii lor veseli, se dau fetele în vânt!"

Convorbiri literare, 1 februarie 1869

TOAMNA ŢESĂTOARE

„Harnică şi darnică"
(Zicere poporală)

Toamna mândră, harnică
Şi de bunuri darnică
A-mpărţit a ei comori:
Frunza-i dat-au vântului,
Dat-o-au la muncitori.

Dat-au in pentru ştergare
Şi porumb pentru coşare
Plin de ţinte aurii,
Şi toţi strugurii din vie
Pentru dalba veselie
De la nunţi şi cumătrii.

Dat-au încă pentru coasă
Iarba-i verde şi frumoasă
Care-n mai au înflorit;
Ş-a ei paseri cântătoare,
Ş-a ei şiruri de cucoare
Tainicului Răsărit.

Ş-au rămas, sărmana, goală,
Pe când viforul se scoală
Aducând gerul de an!...
Ce-a să facă ea la iarnă?
Norii vin ca să aştearnă
Pe câmpii un lung troian.

Vai de ea!... Ce-a să devie
Sub cumplita vijelie
Care suflă oţerit
Peste văile uscate,
Peste apele-ngheţate,
Peste codrul desfrunzit?

Dar nu-i pasă!... Cât e soare,
Toamna, mândră ţesătoare,
Pune furca-n brâul ei,
Ca să toarcă şi să ţese
Pânză lată-n iţe dese
De-nvălit umerii săi.

Şi torcând de-a lungul trece
Peste brazda murgă, rece,
Unde ies painjini mii.
Iar fuioru-i de matasă
Pe pământ în urmă lasă
Mreji de raze argintii.

Câte lanuri, văi întinse,
Toate-acuma sunt cuprinse
De lungi fire ce lucesc.
Unele s-adună-n caier,
Altele perdute-n aer,
Tainic, lin călătoresc.

Toamna grabnic le urzește,
Le-mpletește, nevedește,
Și cu toate la un loc
Ea-și lucrează-o-nvălitoare
Ca să meargă-n șezătoare
Și să ia parte la joc.

Iată-o în cămeșă albă,
Cu lefți mari lucind în salbă.
Mari cât ochii săi căprii.
Trista iarnă-o pizmuiește
Și prin neguri o pândește
Descântând vrăjitorii.

Iar românul cu drag spune:
«Doamne! fă încă-o minune!
Scoate-o fată-n calea mea,
Ca și toamna harnică
Și de suflet darnică,
Să-mi fac-traiul meu cu ea!»

Convorbiri literare, 1 februarie 1875

NOAPTEA ALBĂ

Noaptea-i albă, luminoasă,
Ceru-i boltă de opal.
Toată zarea-i scânteioasă,
Tot izvoru-i de cristal,
Căci pe lume-acum domină
Spaima vechilor stejari,
Sora morţei cea mezină,
Iarna cu-orizonuri mari.

Astfel gerul e de tare
Cât îngheaţă-n orice loc
Şi a gurii răsuflare,
Şi cenuşa de sub foc.
El lipeşte ochi cu gene,
Pe drumeţ îl face orb,
Şi în cuiburi, chiar sub pene,
Crapă ouăle de corb.

Câmpul lung şi lat albeşte
Ca un strat de mărgărint.
Alba lună sus luceşte
Ca icoană de argint
Şi apare nemişcată
În abis nemărginit
Ca pe marea îngheţată
Un vas mare troienit.

Miezul nopţei... totul tace!
Lumea pare un mormânt,
Unde mort şi rece zace
Leşul marelui pământ,
Şi sub bolta cea senină
Mii de stele cu foc viu
Varsă-o jalnică lumină
Pe gigantul său secriu!...

Ies pe câmp... Sub paşi răsună
Câmpul sec şi îngheţat.
Un păr mare stă drept lună,
Cu corbi negri încărcat.
Totu-i mort!... Sunat-au oare
Pe al cerului cadran
Ora stingerei de soare
În al morţei ocean?

Numai eu să fiu pe lume
Rămas singur trăitor,
Ca-n pustiuri fără nume
Un nemernic călător?
Dar ce văd? ce se strecoară
Colo-n zare când şi când?
E o sanie uşoară
Prin lumină lunecând.

Săniuța e durată
Dintr-un lemn ușor de plop
Și se duce înhămată
Cu un iepure ce-i schiop.
Iar într-însa cine este?
Om să fie, sau un ciot?
E vestitul din poveste
Statu-Palmă-Barbă-Cot!

Iepurașu-n trei picioare
Saltă, fuge ușurel,
Pe zăpada lucitoare
Săpând urme după el,
Pe când barba argintie
A uncheșului străbun
Se târie pe câmpie
Ca o coadă de păun.

Unde pleacă, unde zboară?...
Iată-l vine spre Siret
Și pe deal mi se coboară
Ca un bulgăr de omăt.
El în lunc-acum pătrunde
Să descopere cu drag
Primăvara ce s-ascunde
Înlăuntrul unui fag.

Iepurașul se răpede
Naintând din salt în salt
Pân' ce-ajunge, pân' ce vede
În desime fagul nalt;
Iar uncheșul cu-o bărdiță
Bate-n trunchiul sunător:
«Unde ești tu, copiliță?»
El întreabă, plin de dor.

Lunca-ntreagă se răsună!
Din copaci, din văgăuni,
Mii de veveriți la lună
Ies, aleargă pe aluni,
Și din fagul nalt și falnic,
Vechi al luncii împărat,
Iese-un glas plăpând și jalnic,
Care blând a cuvântat:

«Cine vine? Cine bate
La locașu-mi friguros?
Ești tu, Prier, al meu frate?
Ești iubitul Făt-Frumos?»
«Eu sunt, dulce primăvară,
Statu-Palmă-Barbă-Cot.
Din locașul tău afară
Am venit ca să te scot.»

«Şi ce vrei să faci cu mine?
Ce gând ai? Ce dor lumesc?»
«Vreu în dragoste cu tine
Să mă dau, să-ntineresc!»
Abie zice şi deodată
Glasul fetei a muţit,
Iar în lunca deşteptată
Hohot lung au clocotit.

Şi vrăjitul fag 'ntinde
Un braţ lung, cuprins de ger,
Pe uncheş de barbă-l prinde
Şi-l ridică pe sub cer,
Statu-Palmă ţipă, zbiară,
El se zbuciumă turbat,
Dar din iarnă pân-în vară
Sus rămâne spânzurat.

Vântul bate!... colo-n aer
Statu-Palmă clătinat
Umple lunca de-un lung vaier,
De-un lung vaier necurmat,
Şi drumeţu-şi face cruce,
Căci se crede urmărit
De-ale codrilor năluce
Prin văzduhul oţelit.

Mircești, decembrie 1875
Convorbiri literare, 1 martie 1876

VÂNTUL DE LA MIAZĂZI

Vântul de la miazăzi
Cu zăpadă se hrăneşte
Într-o noapte şi-ntr-o zi
El pe dealuri o topeşte,
Şi când suflă, şi când trece
Peste gheaţa ce se moaie,
Iarna tristă, iarna rece
Varsă lacrimi, lungi şiroaie.

El plecat-au dintr-un loc
Unde iarba, când răsare,
Sub o arşiţă de foc
Se usucă şi dispare,
Şi pe unde ard în soare
Lungi pustiuri năsipite,
Şi se văd, rătăcitoare,
Caravane ostenite.

Vântul iute, vântul cald
Aripioara-şi răcoreşte
În mări late de smarald
Pe al căror val pluteşte,
Şi cu gura-i însetată
Vine-aice de înghite
Mana iernii aşezată
Pe câmpiile albite.

El tot suflă nencetat
Pân' ce vede-n răsărire
Pe pământul dispheţat
Colţul ierbii viu, subţire;
Apoi merge de desface
Cu-o suflare mai gingaşă
Mugurașii unde zace
Frunza verde drăgălaşă.

Bun sosit, iubite vânt!...
Animaţi de-o nouă viaţă,
Gândăceii din pământ
La lumină ies în faţă,
Şi păraiele, umflate,
Mici torente spumegoase,
De pe culme, de prin sate
Curg în văile-aburoase;

Şi pe câmpul încă ud,
Şi pe crengile pădurii
Se încearcă un prelud
De concerte-ale naturii,
Şi prin aerul cu soare
Trece-o vie prevestire
De sosirea de cucoare
Şi de-a mieilor sosire.

Însă vântul răcorit
Din zbor iată se opreşte;
Ca drumeţul ostenit
El acum se odihneşte,
Şi, râzând, priveşte-n zare
Iarna goală, iarna slută
Cum se duce-n fuga mare
Şi se face nevăzută.

Dar cum stă pe-a luncii prag,
Iat-aude-un glas de jale
Care iese dintr-un fag
Nalt, cu braţe colosale;
Şi deasupra-i înc-aude
Plâns amar de desperare,
Gemete, blăstemuri crude
Care dau înfiorare.

Glasul blând şi rugător
Zice: «Doamne! Cine oare,
Ce viteaz îndurător
M-a scăpa din închisoare?
Ah! din fagul meu afară
Celui ce mi-a da scăpare
Eu, frumoasa primavară,
I-aş plăti cu-o sărutare.»

Vântul iute se scula...
Peste fag cu fruntea lată
El începe a sufla,
A sufla ca niciodată.
În curând a lui suflare
Coaja fagului despică,
Şi la ochii lui apare
Un luceafăr de fetică.

Mândră, albă, scump odor,
Cu zâmbire-atrăgătoare
Şi duioasă ca un dor
De simţire iubitoare.
La plăcuta sa ivire
Ies albinele cu miere,
Şi sub vesela-i ochire
Lumea saltă-n renviere.

Ea rămâne în extaz
La a soarelui lumină.
Pe-nfloritul ei obraz
Luce-o rouă briliantină,
Şi pe frunte-i se îndoaie
O ghirlandă înverzită,
Şi pe gură-i se desfoaie
Dulce roză-mbobocită.

Cum o vede, fericit,
Vântul braţele-şi deschide,
Şi pe sânul său uimit
Copiliţa vesel râde;
Când deodată sus în aer
Printre frunza ce-l ascunde
Se aude iar un vaier
Care sufletul pătrunde.

Cine ţip-aşa de tot?
Cine sus, în arbor, geme?
E sărmanul Barba-Cot,
Spânzurat de multă vreme!
Searbed, ţeapăn, sloi de gheaţă,
De-astă-iarnă-n părăsire,
Ah! de-abie mai are viaţă,
De-abie umbră de simţire!...

Primăvara face-un semn...
Pe loc vântul se ridică
Şi l-al fetei viu îndemn
Peste fag el suflă, pică.
Iată-o creangă spre copilă
Că se pleacă şi se-ntinde,
Pe moşneagul trist, cu milă,
De pe creangă ea-l desprinde.

Statu-Palmă a scăpat!
De sub tufe chiar îndată
Iepuraşul schiopătat,
Ieşind iute, lui s-arată;
Iar uncheşul cu ruşine
Zice-n limba bătrânească:
«Cine-a fi nebun ca mine,
Tot ca mine să păţească!»

Şi pe iepure sărind,
El se duce-n depărtare,
Dar suspină tot gândind
La frumoasa fată mare.
Şi a vântului mireasă,
Lunecând pe iarba verde,
Cu-al ei mire-n lunca deasă
Ca un vis frumos se perde!

Mircești, mart 1876
Convorbiri literare, 1 martie 1876

PRIER ŞI FATA IERNEI

I

S-au iubit iarna cu gerul
Ş-amândoi s-au însoţit.
De frig mare-atunci chiar ferul
Scrijelit au amorţit!
L-a lor nuntă-ngrozitoare
Moartea rece-au asistat
Şi, privindu-i, mândrul soare
Sus pe cer au îngheţat.

Mirii sarbezi în cojoace
Veselit-au şase luni,
Învitând cu ei să joace
Viscoloasele furtuni.
Ş-au avut la cununie
Lăutari de triste hori,
Asprul Crivăţ de urgie,
Corbii trist croncănitori.

Iar nuntaşi, un număr mare
De lupi lacomi, de urşi groşi,
Toţi cu blane pe spinare,
Cu dinţii lungi, cu ochii roşi.
Ei în noaptea nuntitoare
Mare praznic au făcut
De plăpânde căprioare
Şi de-un biet copil perdut!

II

Iarna are-o față albă
Ca ştergarul alb de in.
Fata are-n sân o salbă
De frumoase flori de crin,
Şi zapada pe-a ei faţă,
Şi păr luciu de argint;
Pe sub gene, ochi de gheaţă,
Pe sub buze, margarint.

Ea-i frumoasă ca o moartă
În momentul cel suprem
Când, plecând din lume, poartă
Al veciei diadem;
Dar ca statuie de ceară,
Doarme făr-a se trezi
De cu ziori şi până-n seară,
De cu seară până-n zi.

În zadar o tot sărută
Mama ei la ea privind;
Copiliţa-n veci tăcută
Îi zâmbeşte aromind
Mândrul soare cu iubire
O dismiardă în zadar
Ea rămâne-n neclintire
Ca un viu margaritar.

III

Iat-aude-n depărtare
Prier, al verdeţii domn,
De vestita fată mare
Adormită-n vecinic somn
Şi el simte deodată
Foc în sânu-i tulburat,
Şi în suflet, dor de fată,
Dor aprins de însurat.

Iată-l pleacă, dar se luptă
Pe-a lui cale ne-ncetat
Cu ninsoarea întreruptă
De ploi reci, de vânt turbat;
Şi răpit pe-aripa grabii,
El străbate neoprit
Tristele zile ale Babii
De cocori călăuzit

Iat-ajunge, iată vede
Fata-n haine de ninsori
El o cheamă, se răpede,
Ş-o sărută de trei ori.
S-au trezit copila dragă
Sub sărutul arzător,
Ea zâmbeşte, dar, pribagă
Se preface într-un nor...!

[Mircești, 1876]
Convorbiri literare, 1 mai 1876

POIANA FARMECĂTOARE

I

Prin cea luncă sunătoare,
Printre fragede vlăstări,
Când la umbră, când la soare
Şerpuiesc două cărări.

Una e răsăriteană,
Alta-i de la miazăzi,
Ş-amîndouă-ntr-o poiană
Se-ntîlnesc după o zi.

Mii de cântice voioase
Prin frunzişul de smarald
Fac concerte-armonioase
Ce plutesc în aer cald,

Şi cu dânsele-mpreună
Două tinere cântări
Se îngână şi răsună
Jos, pe ambele cărări.

Una gingaş se ridică
Dintr-un pept frumos, rotund.
Frunza-n luncă se despică,
Crângurile se pătrund,

Căci e viers de fată mare,
Viers de inimi furător,
Care face să tresare
Şi năsipul din izvor.

Copiliţa ce tot vine
Despre mândrul răsărit
Duce-un dor vioi cu sine,
Duce dorul de iubit.

Ea cu mâna-i firu-ntoarce
Când mergând, când stând pe loc,
Iar cu gândul gingaş toarce
Visuri blânde de noroc,

Căci acum e primăvară
Şi e dulcea luna mai,
Când în sânuri şi pe-afară
Tot e viaţă, tot e rai!

II

Pe cararea ceealaltă,
Spre poiană-naintând,
Un codrean cu fruntea naltă
Vine astfel haulind:

„Dup-atâta lungă cale
Ce-am făcut în viaţa mea,
Am ajuns acum în vale
Şi am dat de cale grea!

Merge-voi tot înainte
Făr-a mă-ngriji de drum?
Ori aş face mai cu minte
Să stau locului de-acum?

Tot ce mişcă, tot ce zboară
Mă îndeamn-a rătăci
Ca un râu ce se coboară
Fără-n veci de-a se opri,

Iar o floare de grădină
Îmi şopteşte-ncetişor
Ca să prind eu rădăcină
Lângă ea, lâng-al ei dor.

Codrii, codrii fraţioare!
Cum aş face, cum să fac,
A mea soartă călătoare
Cu al meu suflet s-o-mpac!"

Cântă el cu glasul tare,
Cântă ea cu glas duios,
Şi pădurea în vibrare,
Le răspunde-armonios.

Dar cărările sub pasuri
Cu încetul s-au scurtat.
În poian-ambele glasuri
Deodat-au răsunat

Şi voinicu-n nemişcare
Au rămas pe loc, uimit,
Şi copila în mirare
Pe obrazu-i s-au roşit!

. . . . . .

Lunca tace, umbra piere,
Cerul varsă dulci văpăi;
Nu s-aude prin tăcere
Decât inimi cu bătăi,

Şi din cuiburi, de sub frunză,
Pe furiş mii de ochiri
Cată lung ca să pătrunză
Taina dulcei întâlniri.

O! minune, -un grai ferice,
Al naturii mândru grai
Se înalţ-atunci şi zice:
„Oaspeţi de-al juneţii plai!

Mergeţi vesel prin verdeaţă,
Pe-o cărare la un loc,
Tot spre viaţă cu dulceaţă,
Tot spre loc plin de noroc!"

Ambii tineri în uimire
L-acel glas dumnezeiesc
Îşi dau mâna cu zâmbire,
Îşi strâng mâna şi pornesc,

Şi ies vesel din pădure
Dispărând, frumoşi şi dragi,
Prin huceagul plin de mure,
Prin fânaţul plin de fragi.

Lunca sună viu fanfare...
Ei se duc strălucitori
Pe o singură cărare
Ce s-acopere de flori,

Căci e draga primăvară
Şi e dulcea luna mai,
Când în sânuri şi pe-afară
Tot e viaţă, tot e rai.

Mircești, 1876
Convorbiri literare, 1 mai 1876

SOARE DE IARNĂ

O! Soare, vecinic călător!
De mult n-ai fost în a mea ţară
Cu-al tău sărut fărmecător
S-o faci a crede-n primavară.

Tu ştii cât ţara te iubeşte
Şi cât în zodia lui mai
L-a ta zâmbire ea-nfloreşte
Şi se preface-n dulce rai.

Tu ştii cu ce câmpii mănoase,
Cu ce cununi de mii de flori,
Cu ce cântări armonioase
Ea-ţi iese-n cale chiar din ziori.

Şi ca pe-un sol de fericire
Trimis de însuşi Dumnezeu
Te primeşte,-o! dulce mire,
Cu dismierdări la sânul său.

De ce tu-n alte lumi străine
Mergi luni întregi, rătăcitor,
Uitând că ţara făr' de tine
Tânjeşte-amar în tristu-i dor?

Ah! amândoi când aveţi parte
De întâlniri aşa de dulci,
Cum de tu fugi în altă parte
Când vine noaptea să te culci?

Cum de tu nu-i dai semn de viaţă
Ş-o laşi cu cerul ei pustiu,
Ş-o laşi cu inima de gheaţă
Ca pe o moartă-ntru-n secriu?

Când ea-i atâta de frumoasă
Şi tu atâta de frumos,
Când ea îşi este credincioasă,
De ce să-i fii necredincios?

Convorbiri literare, 1 febroarie 1878

PĂSTORII ŞI PLUGARII

I

Priviţi pe cele dealuri înalte, înverzite,
Pe-acele largi poiene cu flori acoperite,
Priviţi, străini de lume, păstorii cei români,
Aproape de-a lor turme păzite de-ai lor câni,
Trăind o viaţă lină în tainica natură,
Cu buciumul în mână, cu fluierul la gură.
Cerească limpezime, precum într-un izvor,
Alin se oglindeşte în sufletele lor...

Voi toţi, care de dânşii aţi râs fără mustrare,
Jos capul, o! nemernici loviţi de admirare.
Un paloş de izbândă există-n orice fer,
În tot păstorul astăzi există-un scutier!

II

Priviţi pe cea câmpie frumoasă, roditoare,
Plugarii, muncitorii lucrând în foc de soare,
Pe faţa lor cea blândă, pe ochii lor cei vii

Adie boarea dulce din verzile câmpii.
Sub mâna lor e sapa, hârleţul, coasa, plugul.
Alături cu dânşii stau boii purtând jugul,

Şi tot ce-i înconjoară, deal, luncă, şes, izvor,
E pacinic ca blândeţea din sufletele lor.

Voi toţi, care de dânşii aţi râs fără căinţă,
Jos fruntea, o! nemernici căzuţi în umilinţă.
O spad-a răzbunărei există-n orice lanţ.
În tot românul astăzi există-un dorobanţ!

Mircești, noiembre 1877
Convorbiri literare, 1 ianuarie 1878

ÎN MIEZUL IERNII

D-rei Lyvia Maiorescu

Vine de la munte iarna la câmpie
Aducând în poale zile de urgie.
Vie!
Eu sub lampă fac
Visuri de pe plac,
Şi luându-mi oaspe dulcea primăvară,
Râdem de stihia care plânge-afară.

Iese-n calea iernii ca la o mireasă
Crivăţul, fiorii, corbii, pâcla deasă.
Iasă!
Eu cu gândul plec
Şi ferice trec
Prin poiene-n floare, prin păduri umbroase,
Unde mii de glasuri cânt-armonioase.

Bate la fereastră iarna degerată.
Fruntea ei de sloiuri este încărcată.
Bată!
Eu îi zic: drum bun!
Şi în sobă pun
Trei bucăţi de frasin care ard cu pară,
Povestind de lumea veche, legendară.

Zboară pe-ntuneric umbre-ngrozitoare,
Cârd de lupi în goană, stol întins de ciore.
Zboare!
Eu la foc privesc
Şi mă-nveselesc,
Căci din depărtare văd sosind în ţară
Paseri călătoare, oaspeţii de vară.

Ninge! vânt de moarte suflă să atingă
Flacăra vieţii şi din zbor să-o stingă.
Ningă!
Eu văd răsărind,
Eu văd înflorind
Iarba pe câmpie, razele la soare
Şi la umbra luncii albe lăcrimioare.

Joacă hora tristă lupii din răstoace,
Vulpele codane, urşii cu cojoace.
Joace!
Eu văd prin scântei,
Văd cu ochii mei
Goale salamandre prinse-n horă vie
Ce la glas de grieri saltă-n veselie.

Sună-ntreg văzduhul de răcniri nebune.
Miezul nopţii cheamă morţii să s-adune.
Sune!
Lampa eu mi-o sting,
Gândurile-mi strâng
Şi pe-o pernă moale cad în aromire
Şi mă primblu-n lumea cea de nălucire.

Mircești, 1882
Almanahul Societăţii
„România Jună", 1883

IARNA LA SINAIA

Prin a negurilor sâtă de cu noapte iarna cerne,
Şi pe dealuri şi pe câmpuri un giulgi alb şi trist aşterne.

Unde-a fost verdeaţa dragă, unde-a fost viaţă cu flori
Zace moartea îngheţată, trece vifor de fiori.

Însuşi soarele, iubitul, de mâhnire se patrunde
Şi ca să n-o vadă fuge şi departe se ascunde.

Vai! ce-o să devie lumea sub acest cumplit troian,
Ce lungește ziua-n veacuri de urât și de alean?

În zadar jălește omul încântările naturii,
Zvor de paseri, curs de ape, mângâierile căldurii,

Iarna, baba pizmatară de-ale lumei veselii,
Vrea să stingă de sub ceruri și lumini, și armonii.

Însă mintea-i e tâmpită de a grijilor povară,
A uitat, din fericire, că frumoasa primavară

S-a retras cu tot avutul mândrei sale tinereți
Pe obraze de copile și în suflet de poeți.

Străluciți cu-al vostru farmec, voi, ființi încântătoare,
Și prin ochii voștri veseli cerniți razele de soare,

Acordați a voastre lire, fii ai cerului senin,
Și schimbați în ciuda iernii fulgii albi și floi i de crin.

Împrejur de-această masă, unde seara se adună,
Uitând lumea, noi să râdem, și cântăm cu voie bună,

Făr-a mai privi fereastra, după care, tremurând,
Iarna stă și ne pândește ca o feară, cu rău gând!

Ea de nunta sa cu gerul cojoc alb și-a pus pe spate,
Dar, de hâdă ce-i, o latră câinii spariați din sate,

S-o alunge umilită peste nouă ţări şi mări,
Mult departe de castelul ce răsună de cântări.

Iar de va cerca la anul pe la noi să vie iară,
S-o primim ca şi acuma cu a râsului fanfară.

[1888]

CICLONUL

Lunca mie dragalaşă, de-a mea inimă cântată,
Ieri frumoasă şi-nflorită, astăzi zace inundată,

Căci Siretul, mire barbar, de iubirea lui aprins
În a sale braţe crunte a răpit-o şi cuprins.

Dragă luncă! iarba-ţi verde şi a florilor comoară
Dispărut-au sub potopul ce din treacăt le omoară.

Apele mereu se suie; toate paserile-n zbor
Ţipă jalnic, îngrozite pentru cuiburile lor.

Dar o şi mai cruntă spaimă, dar o cumpănă mai mare
Le aşteaptă, vai de ele! după crunta inundare.

Un ciclon din zarea neagră, plin de fulgeri trăznitori
Vine, vâjâie şi urlă, aducând troieni de nori.

Peste luncă se abate, darmă, sfarmă-ntr-o clipală
Nalţi stejari trecuţi prin secoli cu-a lor frunte triumfală

Şi răstoarnă urieşii pe-a lor dese seminţii,
Ieri vioaie-n a lor umbră, azi ucise-n vijelii.

Trist tablou de pustiere! sub a cerului urgie,
Biata luncă geme, luptă în grozava agonie

Şi aduce-n triste gânduri pe tot omul simţitor
Când priveşte cum giganţii se răstoarnă de uşor!...

Din ei unul, mai deoparte, fulgerat de-a drept în frunte,
Are-o creangă ruptă, verde, ce pe apă face punte.

Ea se clatină în aer leganând un cuib duios
Unde patru păsărele cântă lin, armonios

Pe sub el, îngrozitoare, valurile clocotesc,
Printre crengi se suie şerpii tunetele sus trăsnesc.

Însă cuibul n-are grijă, căci un cuib e o cetate,
Are-un înger ce-l păzeşte de stihiile turbate,

Şi prin aspra vâjâire a cumplitelor vântoase
Către ceruri se înalţă glasuri dulci, melodioase.

Mircești, aug. 1888

PASTELURI TURISTICE ŞI EXOTICE

PĂSCARUL BOSFORULUI

De-ar vrea înaltul prooroc,
Mohamed strălucit,
Să-mi fie ziua cu noroc
Şi dorul împlinit!
De-aş prinde-acum în mreaja mea
Pe-a mărei împărat
Ce poartă-n frunte-o mare stea,
Un talisman bogat,

Eu care sunt un biet păscar
Purtat din val în val,
Eu care dorm la Iuschiudar,
În iarba de pe mal,
Eu, Abdulah, cel mai voinic
Vâslaş de pe Bosfor,
Ce n-am decât un biet caic
Ş-un suflet plin de dor!

Allah! atunci orice-am dorit,
Allah! orice-aş vrea eu,
De la apus la răsărit
Ar fi îndată-al meu:
Caftane, şaluri de Caşmir
Cu late, scumpe flori,
Iuţi armasari de la Misir
Ca vântul de uşori,
Ş-un lung caic de abanos
În aur prelucrat,
Cu imnuri din Coran frumos

Pe margine sapat,
Şi treizeci de vâslaşi osmani
Ce vesel ar zbura,
Mai răpizi decât elcovani
Pe-ntinsa Marmara.

Dar n-aş vrea nici stofe cu fir
Şi cu mărgăritar,
Nici largi caftane de vizir,
Nici falnic armasar.
N-aş vrea nici sabii de Taban
Deprinse la omor,
Nici lung covor de Ispahan
Ce saltă sub picior.

Allah! mă jur că de-aş avea
A mărei talisman,
N-aş vrea să fiu vizir, n-aş vrea
Nici padişah-sultan.
N-aş vrea comori, n-aş vrea să am
Nici chioscuri, nici sarai,
Nici să dizmierd în Bairam
Huriile din rai;

Ci-n mreajă dulce prefăcând
Duioasă-inima mea,
M-aş duce-ncet şi tremurând
Să prind norocu-n ea,
Să prind copila lui Topal,
Frumoasa Biulbiuli,
Ce cântă noaptea lin pe mal,
Pe mal, la Kandili!

Constantinopoli, iunie 1845

O NOAPTE LA ALHAMBRA

În Alhambra strălucită,
Mult vestită,
Unde sufletul uimit
Drăgălaș se desfătează
Și visează
La trecutul fericit;

Pe o noapte-nseninată
Și-nstelată,
Eram singur admirând
Peste marmurile dalbe
Raze albe
Din luceferi lunecând.

Dulce-a nopților făclie
Argintie
În Alhambra deștepta
Mii de umbre nevăzute
Și tăcute
Ce pe rând se arăta,

Și trecând pintre coloane,
Prin saloane,
Venea toate-a să-nchina
La frumoasa lor regină
Ce-n lumină
Tainic, lin se legăna.

Astă fantasmă gingaşă,
Drăgălaşă
Ca un zâmbet de copil,
Era falnica sultană
Africană,
Fiică a lui Boabdil,

Linda-Raia pentru care
Mic şi mare
Sufletul său ar fi dat,
Pe când dalba-i tinereţă
Şi frumseţă
Încântau acest palat.

Acum Linda în tăcere,
Cu durere
Se uita l-a ei surori
Şi-n a Leilor fântână
A sa mână
Arunca plăpânde flori,

Iară umbrele uşoare,
Zâmbitoare,
Privind floarea ce cădea,
Pe-a fântânei apă lină,
Cristalină
Se pleca, se oglindea.

Dulce era acea noapte
Fără şoapte
Pe-al Andaluziei plai!
Când deodată-o armonie
Serafie
Răsună viu în serai.

O duioasă biulbiulină[1]
Din grădină
Începuse a cânta,
Ş-ai ei cântic de iubire
Cu uimire
Linda-Raia-l asculta.

Toate umbrele-ncântate,
Adunate
Sub al lunei dulce foc,
De mâni gingaş se luară,
Se-nşirară
Iute, vesel pentru joc,

Şi-n Alhambra nesonoră
Ele-n horă
Începură-a să-nvârti
Cu-o mişcare graţioasă,
Luminoasă,
Care minţile-mi răpi.

[1] Arabii numesc privighitoarea *biulbiul*.

Fiecare dintre ele
Blând la stele
Se uita, jucând uşor,
Şi steluţele uimite,
Neclintite,
Vărsau raze-n ochii lor.

Toate-n horă vesel prinse
Şi cuprinse
De-ale danţului beţii,
Răspândeau luciri uşoare,
Zburătoare
Ce săltau prin galerii;

Şi din horă, din zburare,
Fiecare
Cu-o zâmbire saluta
Pe-a seraiului regină
Ce-n lumină
Danţul răpide-l purta.

Dar o rază aurită,
Răzleţită
Din a zorilor cununi,
Străluci ca o săgeată
Deodată
Pintre-a nopţei dulci minuni,

Şi ghirlanda de fecioare
Zâmbitoare,
Învârtindu-se voios,
Se-nălţă până la stele
Şi cu ele
Pieri ca un vis frumos!

România literară, 22 ianuarie 1855
Grenada, 1853

EL R'BAA[1]

CÂNTIC ARĂPESC

Sultanul de Maroc
Are-o mpărăţie
O sută şi o mie
De armasari cu foc,
Dar jur pe Dumnezeu!
Că el cu veselie
Mi-ar da averea-i mie
În schimb pe calul meu.
– *La Allah, illa Allah*[2],
U Mhamed rasul Allah!

Sultanul de Maroc
Are cămili uşoare
Ce duc a lui odoare
La Meca, sfântul loc,
Dar jur pe Dumnezeu!

[1] El R'Baa însemnează în limba arabă cal cincar, în toată frumuseţea şi puterea sa.
[2] Adică: nu este alt dumnezeu decât Allah şi Mahomed este profetul său.

Că el orice comoare
Şi partea lui de soare
Mi-ar da pe calul meu.
– *La Allah, illa Allah,*
U Mhamed rasul Allah!

Sultanul de Maroc
Mai are-o favorită
Frumoasă, înflorită
Ca visul de noroc,
Dar jur pe Dumnezeu!
Că inima-i răpită
Chiar pe a sa iubită
Mi-ar da pe calul meu
– *La Allah, illa Allah,*
U Mhamed rasul Allah!

Din Tunis la Maroc
Nu-s iute rândunele
Aşa de uşurele,
Ca murgul meu de foc
I-a dat chiar Dumnezeu
Picioare de gazele
Şi ochi frumoşi de stele
Să fie-odorul meu!
– *La Allah, illa Allah,*
U Mhamed rasul Allah!

Munţii Udras – Maroc - 1853

LACUL DE COMO

SONET

Pe albumul princesii C. Conachi-Vogoridi

În lacul de Como e unda senină
Ca cerul albastru ivit printre nori.
În giuru-i se-ntinde un rai de grădină
Ce varsă pe maluri bucheturi de flori.

Frumoasele *villa*, zâmbind în lumină,
Se-nșiră sub dealuri ca scumpe comori,
Și-un umbra de arbori ce-n apă se-nclină
Trec barce ușoare cu juni călători.

Pe mal o copilă se plimbă-n răcoare.
Un flutur de aur s-alintă la soare
Și cată-a să pune pe albul ei sân.

O! lac! o! minune! Ferice, ferice
De cine-și închide aripele-aice,
Ca fluturul vesel pe floarea de crin!

[Italia, 1861]

PE COASTELE CALABREI

Pe coastele Calabrei vaporu-naintează
În unda luminoasă ce noaptea fosforează;
El taie-o brazdă lungă pe-al mării plai senin,
Şi luna, vas de aur, pluteşte-n ceruri lin.

În dreapta, pe-ntuneric, se-nalţă-un negru munte,
Vulcanul bătrân Etna, cu lava stinsă-n frunte;
Sehastru ce cunoaşte al globului mister,
El pare că din sânu-i azvârle stele-n cer.

În stânga e Carybda sălbatică, stâncie.
Din zare se întinde o punte argintie
Pe care se îndreaptă vaporul legănat,
Ce calcă orizontul cu stele semănat.

Dorm valurile mării sub atmosfera caldă.
În baie azurie Sicilia se scaldă;
Şi-n umbră călătorul, ţintind ochii spre mal,
Aspiră-al Syracusei parfum oriental.

Convorbiri literare, 8 decembrie 1871

LINDA RAIA[1]

Pe zidul din Alhambra luceşte-n răsărit
Un chiosc în filigrană de marmură-aurie
Cu stâlpi şi arabescuri de jur împodobit,
Prin care se-ntrevede nălţimea azurie.

[1] Fiica celui de pe urmă rege arab, Boabdil, care a stăpânit Grenada.

Acolo se arată, când ziua-i spre apus,
Frumoasa Linda Raia, regina de Grenada;
Şi maurii din Vega se jură că pe sus
Se primblă o hurie lucindă ca zăpada.

Minune admirată de mauri şi creştini,
Ea vine-n chiosc alene, priveşte prin zăbrele,
Şi-i place să arunce a rodiei rubini,
Pe care-i prind în spaţiu voioase păsărele.

Dar iată că şiragul de alb mărgăritar
Alunecă pe braţu-i şi cade-n fund devale.
Don Pedro de Castilia, trecând, îl ia în dar,
Zâmbeşte la regină şi pasă mândrzu-n cale!

Convorbiri literare, 1 febr. 1875

MANDARINUL

Mandarinu-n haine scumpe de matasă vişinie,
Cu frumoase flori de aur şi cu nasturi de opal,
Peste coada-i de păr negru poartă-o vânătă chitie
Care-n vârf e-mpodobită c-un bumb galbin de cristal!

Fericit, el locueşte un măreţ palat de vară
Plin de monştri albi de fildeş şi de jaduri preţioşi
Mari lanterne transparente de o formă mult bizară
Răspând noaptea raze blânde pe balauri fioroşi.

O deschisă galerie, unde-a soarelui lumină
Se strecoară-n arabescuri prin pereţii fini de lac,
Prelungeşte colonada-i pe-o fantastică grădină
Ce mirează flori de lotus în oglinda unui lac.

Ochiul vesel întâlneşte, pe colnice-nverzitoare,
Turnuri nalte şi pagode unde cântă vechiul bonz[1],
Şi auzul se resimte de vibrări asurzitoare,
De răsunetul metalic al tam-tamului de bronz.

Iată-o joncă aurită pe albastrul apei line,
Cu vântreli de rogojină şi cu vâsle de sandal.
Înlăuntru râde visul fericirilor divine,
Mandarina cu ochi galişi şi cu sânul virginal.

Ea-n grădină se coboară şi-n palat apoi dispare,
Pe nisip călcând alene cu-ale ei picioare mici.
Nor de fluturi zboară-n cale-i şi cu-a lor aripi se pare
C-ar voi s-o mai oprească printre arborii pitici[2].

Ea se duce-n galerie s-o dizmierde mandarinul!...
Graţioasă, pânditoare sub cortelu-i de atlaz,
Îl invită cu ochirea, cu surâsul, cu suspinul,
Ca să guste voluptatea amorosului estaz.

Dar el stă în trândăvie pe-un dragon de porcelană.
La minunele frumoase ce-i zâmbesc, nesimţitor,
Soarbe ceaiul aromatic din o tasă diafană
Şi cu drag se uită-n aer la un zmeu zbârnâitor.

---

[1] Bonz e preot chinez.
[2] Una din cele mai stranii fantezii a chinezilor consistă a reduce toţi arborii la proporţii de copăcei pitici, în grădinele lor.

PASTEL CHINEZ

dedicat d-lui I.A.C.

Pe-un canal îngust ce curge ca un şarpe cristalin
Se înşiră chioscuri albe, cu lac luciu smălţuite.
Tot ce-i nobil, avut, mare şi puternic la Pekin
În răcoarea lor plăcută duce zile fericite.

Pe sub nalte coperişuri care-n margini s-albiesc,
Galerii cu mari lanterne şi cu sprintene coloane
Au comori de plânte rare ce la umbră înfloresc
Şi-n ghirlande parfumate se revarsă pe balcoane.

Papagali verzi, roşi şi galbini, iubitori de dismierdări,
Prin zăbrele aurite zbor chemaţi de glasuri dalbe,
Şi pe buze rumeoare, cuib voios de sărutări,
Ei culeg zâmbiri divine, ei culeg migdale albe.

Apoi veseli, cu-a lor pradă, se pun hoţii zburători
Când pe mândre paravane de matasă diafană,
Când pe crengi, când pe basinuri de albastră porcelană,
Unde viu se joacă-n faţă peşti cu solzi lucitori.

Ş-o momiţă strâmbătoare, sărind iute-n urma lor
De pe umerii de fildeş unui zeu grotesc de China,
Cade-n şahul de pe masă şi răstoarnă pe covor
Doi nebuni peste un rege şi un turn peste regina...

Pe canal trei poduri strimte ca trei arcuri se întind;
A lor margini cizelate în şiraguri de inele
Poartă zmei cu ochi fantastici, carii noaptea se aprind,
Şi catarguri poleite, cu lungi flamuri uşurele.

Iar în fund, peste desimea de pogoade azurii,
Ca un bloc de porcelană, falnic, sprinten se ridică,
Un turn nalt cu şepte rânduri şi cu şepte galerii,
Unde ard în casolete flori de plantă-aromatică.

Pe un pod păşeşte-alene fiica unui mandarin,
Sub cortelul de crep galbin care-l pleacă despre soare,
Ferind peliţa-i de aur şi rotundu-i pept de crin,
Şi guriţa-i cu benghi negru ca un gândăcel pe-o floare.

Umbra ei pe faţa apei, de pe pod uşor plutind,
Cu-o mişcare voluptoasă trece lin şi se opreşte
Pe o joncă unde şede un om tânăr pescuind...
El tresare, nalţă ochii şi cu dragoste zâmbeşte.

Iar colo-n vecinătate, sus, în turn, ca un hurez,
Un bătrân, pândind cu ochiul, taina dulce o surprinde...
El desemnă-ncet tabloul pe hârtie de orez,
Şi se pare că hârtia sub peniţă-i se aprinde!

Mirceşti, 1874
Revista contimporană, 1874

CÂNTIC SICILIAN

La Palerma-n Monreale
Sunt păduri de portocale,
Ce s-acopăr viu cu flori
Într-un an de două ori.

Jos cad florile, pe drumuri,
Iar plăcutele parfumuri
Zbor de vânt în depărtări,
Peste văi şi peste mări.

Contadina-n Monreale
Zvârle vesel portocale
În voiosul contadin,
Care-i zvârle flori în sân.

Ş-amândoi juni, plini de viaţă,
Printre arbori, pe verdeaţă,
Râd şi cântă-armonios
Şi dispar misterios...

Călători pe mări, pe drumuri,
Îmbătaţi de dulci parfumuri,
Merg voios în calea lor,
Făcând visuri de amor.

Zan-Zanetă, fulg de soare,
Adevăr să fie oare
Că tu ai, cole, sub salbe,
Două portocale albe?

Parte dreaptă: una mie,
Zan-Zanetă, una ţie!
Şi-ţi mai dau în Monreale
Trei păduri de portocale.

Convorbiri literare, 15 decembrie 1871

ALTE POEZII - DOINE

DOINA

Doina, doiniţă!
De-aş avea o puiculiţă,
Cu flori galbine-n cosiţă,
Cu flori roşii pe guriţă!

De-aş avea o mândrulică
Cu-ochişori de porumbică
Şi cu suflet de voinică!

De-aş avea o bălăioară
Naltă, veselă, uşoară,
Ca un pui de căprioară!

Face-m-aş privighitoare
De-aş cânta noaptea-n răcoare
Doina cea dismierdătoare!

*

Doina, doiniţă!
De-aş avea o puşculiţă
Şi trei glonţi în punguliţă
Ş-o sorioară de bărdiţă!

De-aş avea, pe gândul meu,
Un cal aprig ca un leu,
Negru ca păcatul greu!

De-aş avea vr-o şepte fraţi
Toţi ca mine de barbaţi
Şi pe zmei încălecaţi!

Face-m-aş un vultur mare
De-aş cânta ziua la soare,
Doina cea de răzbunare!

*

Doina, doiniţă!
Şi i-aş zice: Mândruliţă,
Mă jur p-astă cruciliţă,
Să te ţin ca un bădiţă!

Şi i-aş zice: Voinicele,
Să te-ntreci cu rândunele
Peste dealuri şi vâlcele!

Şi le-aş zice: Şepte fraţi,
Faceţi cruce şi juraţi
Vii în veci să nu vă daţi!

Hai, copii, cu voinicie
Să scăpăm biata moşie
De păgâni şi de robie!

LĂCRIMIOARE

STELUŢA

Dedicaţie E.N.

Tu, care eşti perdută în neagra vecinicie,
Stea dulce şi iubită a sufletului meu!
Şi care-odinioară luceai atât de vie
Pe când eram în lume tu singură şi eu!

O! blândă, mult duioasă şi tainică lumină!
În veci pintre steluţe te cată al meu dor,
Ş-adeseori la tine, când noaptea e senină,
Pe plaiul nemurirei se-nalţă c-un lung zbor.

Trecut-au ani de lacrimi, şi mulţi vor trece încă
Din ora de urgie în care te-am perdut!
Şi doru-mi nu s-alină, şi jalea mea adâncă
Ca trista vecinicie e fără de trecut!

Plăceri ale iubirei, plăceri încântătoare!
Simţiri! măreţe visuri de falnic viitor!
V-aţi stins într-o clipală ca stele trecătoare
Ce las-un întuneric adânc în urma lor.

V-aţi stins! şi de atunce în cruda-mi rătăcire
N-am altă mângâiere mai vie pe pământ
Decât să-nalţ la tine duioasa mea gândire,
Steluţă zâmbitoare dincolo de mormânt!

Căci mult, ah! mult în viaţă eu te-am iubit pe tine,
O, dulce dismierdare a sufletului meu!
Şi multă fericire ai revărsat în mine
Pe când eram în lume tu singură şi eu!

Frumoasă îngerelă cu albe aripioare!
Precum un vis de aur în viaţă-mi ai lucit,
Şi-n ceruri cu grăbire, ca un parfum de floare,
Te-ai dus, lăsându-mi numai un suvenir iubit.

Un suvenir, comoară de visuri fericite,
De scumpe, şi fierbinte, şi dulce sărutări,
De zile luminoase şi îndumnezeite,
De nopţi veneţiane şi pline de-ncântări.

Un suvenir poetic, coroana vieţii mele,
Ce mângâie şi-nvie duioasă-inima mea,
Şi care se uneşte cu harpele din stele
Când mă închin la tine, o! dragă, lină stea!

Tu dar ce prin iubire, la a iubirei soare,
Ai deşteptat în mine poetice simţiri,
Primeşte-n altă lume aceste lăcrimioare
Ca un răsunet dulce de-a noastre dulci iubiri!

SUVENIRE

VISUL

Era o câmpie lungă şi tăcută,
Lungă ca pustiul, ca moartea de mută!

Sus, în taină dulce, pe-a nopţei senin
Ca un vas de aur luna plutea lin.

Eram pe-un cal aprig care-ntrecea vântul;
Negrele lui coame atingeau pământul.

În câmpia lungă calul meu fugea,
Iar a lui picioare iarba n-atingea.

Ne duceam în cale precum visul duce,
Ca genii de spaimă, ca două năluce.

Zburam noi pe lume precum gândul zboară
Când iubirea dulce inima-mpresoară.

Deodată fugaru-mi, sforăind, s-opri.
El în depărtare trei umbre zări,

Trei fecioare albe, nalte şi frumoase,
Decât steaua lunii stele mai voioase,

În veselă horă uşoare sălta,
Şi glasul lor vesel pe rând îmi cânta:

„Tu, ce-alergi făr' de plăcere
În câmpia-ntunecată,
Vin' să afli mângâiere,
Vin' la curtea mea bogată.
În palaturi aurite
Şi-n comori nemistuite
Ţi-oi da zile fericite.
Ş-oi fi roaba ta plecată.

Tu, ce-alergi făr' de dorinţă
În câmpia părăsită
Vin' s-ating a ta fiinţă
Cu-a mea rază strălucită.
A ta mândră pomenire
Va zbura la nemurire
Şi de-o falnică mărire
Va fi-n veci însufleţită!

Tu, ce-alergi făr' de iubire
În câmpia cea pustie,
Vin' s-aprinzi a ta simţire
La a dragostei făclie.
Al tău suflet, a ta minte
Vor gusta veselii sfinte
Lângă-o inimă fierbinte
Ce te-aşteaptă ca să-nvie!"

Uimit de-a lor cântic şi de-a lor zâmbire,
Îmi răpezii calul... crudă amăgire!

Un pas numai încă, eram fericit!
Un pas... ele-n aer răpide-au sărit,

Şi-nvârtindu-şi hora pe-o rază de lună
S-au nalţat în ceruri, cântând împreună.
Le-auzii deasupră-mi glasul dulce, lin,
Ca o şoaptă blândă, ca un blând suspin.

Le văzui ca vulturi, ca trei rândunele,
Şi ca trei steluţe se pierdură-n stele!...

Mă trezii din visul ce mă îngâna.
În tăcerea nopţei grierul cânta!

Iaşi, 1843

ADIO MOLDOVEI

Scumpă ţară şi frumoasă,
O! Moldovă, ţara mea!
Cine pleacă şi te lasă
E pătruns de jale grea,
Căci, plutind în visuri line
Pe-al tău sân ca într-un rai,
Dulce-i viaţa de la tine
Ca o dulce zi de mai!

Eu te las, ţară iubită,
De-al tău cer mă depărtez,
Dar cu inima cernită
Plâng amar, amar oftez!

Trist acum la despărţire,
De fiori mă simt cuprins,
Ş-orice dragă nălucire
Pentru mine-acum s-au stins!

Cine ştie, cine ştie
Dacă-mpins de-al soartei vânt,
M-oi întoarce-n veselie
Să sărut al tău pământ!
De-oi vedea încă vrodată
Munţii tăi răsunători,
Ce cu-o frunte înălţată
Se perd falnic pintre nori;

Şi-ai tăi codri de verdeaţă,
Unde curg, şoptesc uşor
Reci izvoare ce dau viaţă,
Doine care zic de dor,
Ş-al tău cer care zâmbeşte
Sufletului românesc
Şi oricare mă iubeşte
Ş-ori pe care eu iubesc!

Iată ceasul de pornire!
Iată ceasul mult amar!
Veselie, fericire,
Eu le las pe-al tău hotar,
Ş-a mea inimă îţi zice:
O! Moldovo ce jălesc,
Adio! rămâi ferice,
Ferice să te găsesc!

Bucovina, 13/27 aprilie 1849

MĂRGĂRITĂRELE

DEŞTEPTAREA ROMÂNIEI
1848

Voi ce staţi în adormire, voi ce staţi în nemişcare,
N-auziţi prin somnul vostru acel glas triumfător,
Ce se-nalţă pân' la ceruri din a lumei deşteptare,
Ca o lungă salutare
Către-un falnic viitor?

Nu simţiţi inima voastră că tresare şi se bate?
Nu simţiţi în peptul vostru un dor sfânt şi românesc
La cel glas de înviere, la cel glas de libertate
Ce pătrunde şi răzbate
Orice suflet omenesc?

Iată! lumea se deşteaptă din adânca-i letargie!
Ea păşeşte cu pas mare către-un ţel de mult dorit.
Ah! treziţi-vă ca dânsa, fraţii mei de Românie!
Sculaţi toţi cu bărbăţie,
Ziua vieţei a sosit!

Libertatea-n faţa lumei a aprins un mândru soare,
Ş-acum neamurile toate către dânsul aţintesc
Ca un cârd de vulturi ageri ce cu-aripi mântuitoare
Se cerc vesel ca să zboare
Către soarele ceresc!

Numai tu, popor române, să zaci vecinic în orbire?
Numai tu să fii nevrednic de-acest timp reformator?
Numai tu să nu iei parte la obştească înfrăţire,
La obştească fericire,
La obştescul viitor?

Până când să creadă lumea, o! copii de Românie!
C-orice dor de libertate a perit, s-a stins din voi?
Până când să ne tot plece cruda, oarba tiranie
Şi la caru-i de trufie
Să ne-njuge ea pe noi?

Până când în ţara noastră tot străinul să domnească?
Nu sunteţi sătui de rele, n-aţi avut destui stăpâni?
La arme, viteji, la arme! faceţi lumea să privească
Pe câmpia românească
Cete mândre de români!

Sculaţi, fraţi de-acelaşi nume, iată timpul de frăţie!
Peste Molna, peste Milcov, peste Prut, peste Carpaţi
Aruncaţi braţele voastre cu-o puternică mândrie
Şi de-acum pe vecinicie
Cu toţi mânile vă daţi!

Hai, copii de-acelaşi sânge! hai cu toţi într-o unire
Libertate-acum sau moarte să cătăm, să dobândim.
Pas, români! lumea ne vede... Pentru-a Patriei iubire,
Pentru-a mamei desrobire
Viaţa noastră să jertfim!

Fericit acel ce calcă tirania sub picioare!
Care vede-n a lui ţară libertatea renviind,
Fericit, măreţ acela care sub un falnic soare
Pentru Patria sa moare,
Nemurire moştenind.

În repetate foi volante (1848), apoi în
Foaie pentru minte, inimă şi literatură,
24 mai 1848

VIS DE POET

Ea era frumoasă, dulce-ncântătoare
Ca o floare vie căzută din soare;

Lumea-namorată şi de doruri plină
O slăvea în taină ca pe o regină,

Şi pe când nici visul nu-ndrăznea, nici dorul
Până lângă dânsa să-şi înalţe zborul,

Gingaş, cu iubire, un poet ferice
Prin a lui cântare îndrăznea a-i zice:

«Când privesc la tine, scumpa mea iubită,
Ca o liră dulce inima-mi trezită

Cântă şi serbează bunurile vieţii,
Farmecul iubirei şi a tinereţii.

Când privesc la tine, draga mea frumoasă,
Raiul îmi deschide poarta-i radioasă

Şi zăresc pintr-însa plaiul nemurirei,
Unde ne aşteaptă îngerul iubirei.

Atunci omenirea, viaţa de amaruri
Se îmbracă-n ochii-mi cu plăcute daruri;

Patria-mi ascunde chinurile-i grele,
De zâmbeşte vesel fericirei mele,

Şi tot ce încântă, tot ce dă uimire,
Tot ce-nalţă omul la dumnezeire,

Dragostea, virtutea, dulcea poezie,
Îmi şoptesc de tine şi mă-nchină ţie!

Iar când, mult ferice, îmi aduc aminte
Că-ntre-a noastre inimi sunt legături sfinte

Că tu, înger dulce, tu, minune vie,
Ai venit din ceruri ca să te dai mie!

C-al tău sân fierbinte bate pentru mine,
C-a ta frumuseţă este al meu bine...

O! atunci, iubită, sufletu-mi s-aprinde,
Nobilă mândrie vine de-l cuprinde,

Şi simt că el numai e menit pe lume
De a fi altarul scumpului tău nume!»

Astfel la picioare-i poetul cânta,
Iar ea, vărsând lacrimi, blând îl asculta,

Şi-n a sa uimire gingaşă, adâncă,
Îl ruga, zâmbindu-i, să mai cânte încă:

«Spune-mi ce minune, care scump odor
Ar putea în lume să-ţi insufle dor?

Care vis de aur s-a oprit din cale
Ca să fie visul tinereţei tale?

Vrei pe-aripa dalbă unui sprinten nor
Cerul şi pământul să-i alergi uşor?

Vrei s-anin pe frunte-ţi mărgăritărele,
Salbe înşirate pe raze de stele?

Vrei tu la picioare-ţi lumea s-o închin?
Vrei să fi regina cerului senin?

Spune-mi, ce minune doreşti ca să nască
Pentru-a ta plăcere dragostea-mi cerească?»

«Dragul meu poete! nu doresc odoare,
Din a ta cunună vreu numai o floare.

Acea floare scumpă dacă aş avea,
Altă-mpodobire pe frunte n-aş vrea.

Şi numai amorul care mă învie
Ar întrece-n mine falnica-mi mândrie!

Tu eşti visul gingaş ce din zborul său
Varsă încântare sufletului meu.

Tu-mi îndulceşti viaţa, tu-mi şopteşti din stele,
Tu luminezi calea rugăciunei mele,

Şi în veci pe tine cu drag te găsesc
În orice îmi place, în orice iubesc,

Ş-o credinţă sfântă de la cer îmi vine
Că în altă lume m-am iubit cu tine.

O! mult îmi e scumpă închinarea ta,
Căci, iubind, amorul tu ştii a-l cânta,

Şi prin armonia dulcei tale lire
Vom zbura-mpreună către nemurire.

O! pleacă-a ta frunte pe inima mea,
De ascultă dorul ce şopteşte-n ea,

Ş-apoi cântă lumei ţara mea slăvită,
Cântă România şi pe-a ta iubită!...»

Cine-ar putea crede că acest amor
A fost o părere, un vis trecător?

Poetul visase, cum visez poeţii,
Flori de altă lume pe cărarea vieţii.

Iar când la lumină ochii a deschis,
În ceruri zburase cerescul său vis!

«O! vis a iubirei! zis-a el cu jale,
Simţind două lacrimi pe genele sale:

Scumpă nălucire! te întoarce-n rai,
Mergi de înfloreşte pe cerescul plai,

Căci un vis ca tine, aşa de ferice,
A-nflori nu poate pre pământ, aice!»

N. BĂLCESCU MURIND

De pe plaiu-nstrăinărei,
Unde zac şi simt că mor
De amarul desperărei
Şi de-al ţării mele dor,
Văd o pasăre voioasă
Apucând spre răsărit,
Şi o rază luminoasă,
Şi un nour aurit.

„Păsărică zburătoare,
Unde mergi cu dorul meu?"
„Am solie-ncântătoare
De la sfântul Dumnezeu,
Să duc glas de armonie
Ţărmurilor româneşti
Şi să scald în veselie
Inimile ce jăleşti!"

„Rază vie, călătoare,
Unde mergi cu dorul meu?"
„Am solie-nvietoare
De la sfântul Dumnezeu
Să depun o sărutare
Pe al ţării tale sân
Şi s-aduc o alinare
Jalnicului tău suspin."

„Nouraș pătruns de soare.
Unde mergi cu dorul meu?"
„Am solie roditoare
De la sfântul Dumnezeu
Să mă las în România,
Ca să crească mii de flori
Pe frumoasa ei câmpie
Ce o plângi adeseori!"

„Du-te, rază strălucită,
Du-te, maică păsărea,
Și pe țara mea iubită
Mângâieți-o-n lipsa mea!
Iar tu, nour de rodire,
Fă să crească-n sânul său,
Cu verzi lauri de mărire,
Floarea sufletului meu!"

Palerma

Revista română, iulie 1862

LA SEVASTOPOL

În zgomotul de tunuri ce tună ne-ncetat
La Crâm, pe triste țărmuri, mă primblu întristat,
Și-n cale-mi, pretutindeni, calc țărnă de morminte
Sub care zac pierdute grămăzi de oseminte.

Pe cerul alb de toamnă zbor bombele vuind
Şi cad pintre nisipuri, ca fulgerul trăsnind.
Pământul împregiuru-mi, săpat în lungi tranşele,
E plin de arme rupte, de glonţi şi de ghiulele.

Un şir de mari corăbii stau înecate-n port.
Oraşul Sevastopol, ars, dărâmat şi mort,
Întinde pe o culme ruina sa măreaţă,
Fantasmă învălită c-un giulgi de albă ceaţă!

O! ce spectacol mare de mari deşertăciuni
Cu fală-acoperite de-a gloriei cununi!
Cât sânge, câte chinuri şi câtă grozăvie
Pentr-un monarc despotic şi oarba sa trufie!

Trecut-au pe aice cutremur sfărmător?
Potop trimis din ceruri cu foc pedepsitor?
Nici aprigul cutremur, nici flacăra cerească,
Dar au trecut urgia şi ura omenească!

Şi au lăsat în urmă grămadă la un loc
O lungă risipire cenuşărită-n foc,
Şi multe, fără număr, de tainice mormânturi,
Pe care sfânta cruce se clatină de vânturi!...

Când va sosi, o! Doamne, un timp mai mângâios
În care să pătrundă cuvântul lui Cristos?
Să peară duşmănia din trista omenire,
Să nu mai fie omul unealtă de peire?

Când răsări-va-n ceruri frumoasa, blânda zi
Ce din orbire cruntă pe regi îi va trezi?
Ş-a răspândi în lume simţiri mântuitoare,
Dreptatea, libertatea, frăţia-ntre popoare?...

Perdut în gânduri astfel pe câmp mă rătăcesc
Şi-ntr-o adâncă râpă cu jale mă opresc
Lâng-un mormânt, la umbră, sfărmat de-o bombă groasă
Ce din văzduh căzuse pe marmura lucioasă.

Se sparse bomba-n două! ş-acuma negru-i sân,
Ca trista cupă-a morţei, de rouă era plin:
Iar din mormântul rece, prin marmura zdrobită,
Crescuse şi-nflorise o mică margărită.

O! taină-a Providenţei!... Unealta de omor
Se schimbă pentru pasări în vas răcoritor!
Din moarte naşte viaţă, din întuneric soare,
Din ţărna mormântală răsare dulce floare!

O! Doamne! fie, fie ca sângele vărsat
Pe sub aceste ziduri într-un război turbat
Să deie-o roadă bună, un drept de re-nviere
Pentru-a mea ţară scumpă ce zace în durere!

Sevastopol, 1855

MOLDOVA ÎN 1857

Scumpă Moldovă! ţară de jale!
Ah! în ce stare tu ai ajuns!
Lasă-mă-a plânge ranele tale,
Căci pân-în suflet mă simt pătruns!

Tu, ce eşti bună, dulce, iubită,
Tu, ce eşti fiica lui Dumnezeu,
Cum te loveşte soarta cumplită!
Cum te îneacă amarul greu!

Lupii, şi corbii, şi vulpi străine
Fac a lor hrană din corpul tău,
Şi tu, Moldovă, plăteşti cu bine
La toţi aceia care-ţi fac rău!

O! cât de crunte ş-otrăvitoare
Sunt pentru tine a lor muşcări,
Când ei cu buze sfăşiitoare
Răspund l-a tale dulci sărutări!

Dar mult mai aprig trebuie să fie
Chinul ce suferi, amarul chin,
Când vezi chiar fiii-ţi cu duşmănie
Rupându-ţi sânul de amor plin!

Mamă duioasă, tristă,-n cădere,
Cu agonie, mânele-ţi frângi,
Şi nu-ţi rămâne nici o putere,
Nici glas, la lume ca să te plângi!

Când ridici fruntea, jos în ţărână
O-mpinge,-o calcă duşman picior!
Când ridici glasul, o cruntă mână
Îi curmă-ndată gemetu-n zbor!

Dar cât va bate inima-n mine,
Eu în veghere la luptă-oi sta,
Şi, cu tărie, eu pentru tine
În faţa lumei voi protesta!

Pentru coroana-ţi de suverană,
Pentru-al tău nume şi al tău drept
Eu înfrunta-voi hidra duşmană
Ş-un scut ţi-oi face din al meu pept!

Voi zice ţie: «Mamă-ntristată!
Prinde la suflet învietor,
Căci tu scăpa-vei de munci odată
Şi-i avea parte de viitor!

Las' să te prade hoţii în taină,
Să urle lupii în urma ta.
Lasă-i să rupă mândra ta haină,
Haină mai mândră tu vei purta!

În zadar răii vreu în orbire
Cerească lege a-mprotivi.
Cerul voieşte a ta mărire.
Şi, tu, Moldovă, mare vei fi!

În zadar cearcă ei să ridice
Un zid pe Milcov, despărţitor.
Cădea-va zidul, şi tu, ferice,
Vei fi unită cu a ta sor'.

Căci tot se află în România
Inimi aprinse de-un sacru dor,
Ce vreu românul ca să renvie
Mare, puternic, ca dorul lor!

E scrisă-n ceruri sfânta *Unire!*
E scrisă-n inimi cu foc ceresc!
O! Românie! l-a ta mărire
Lucrează braţul dumnezeiesc!»

Voi zice, zice până la moarte
Celor ce-s duşmani neîmpăcaţi:
«O! voi, unelte de rele soarte
Pentru românii ce vă sunt fraţi!

Voi, care însuţi cu-a voastră mâne
Mormântul ţării l-aţi pregătit,
Ş-aţi muşcat mâna ce vă dă pâne,
Ş-aţi rănit sânul ce v-a iubit!

Voi, care ţării plătiţi cu ură
Când ea vă cheamă dragii săi fii,
Uitând Dreptate, Lege, Natură,
Uitând că însuţi aveţi copii,

Blăstemul țării tunând să cadă
Pe capul vostru nelegiuit!
Blăstem și ură!... Lumea să vadă
Cât rău în lume ați făptuit!

Fie-vă viața neagră, amară!
Copii să n-aveți de sărutat!
Să n-aveți nume, să n-aveți țară,
Aici să n-aveți loc de-ngropat!

Și când pe calea de vecinicie,
Veți pleca sarbezi, tremurători,
Pe fruntea voastră moartea să scrie:
Dușmani ai țării! Cruzi vânzători!»

Iași, 1857

HORA UNIREI

1857
Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română,
Să-nvârtim hora frăției
Pe pământul României!

Iarba rea din holde pară!
Pară dușmănia-n țară!
Între noi să nu mai fie
Decât flori și omenie!

Măi muntene, măi vecine,
Vină să te prinzi cu mine
Şi la viaţă cu unire,
Şi la moarte cu-nfrăţire!

Unde-i unul, nu-i putere
La nevoi şi la durere.
Unde-s doi, puterea creşte
Şi duşmanul nu sporeşte!

Amândoi suntem de-o mamă,
De-o făptură şi de-o samă,
Ca doi brazi într-o tulpină,
Ca doi ochi într-o lumină.

Amândoi avem un nume,
Amândoi o soartă-n lume.
Eu ţi-s frate, tu mi-eşti frate,
În noi doi un suflet bate!

Vin' la Milcov cu grăbire
Să-l secăm dintr-o sorbire,
Ca să treacă drumul mare
Peste-a noastre vechi hotare

Şi să vadă sfântul soare
Într-o zi de sărbătoare
Hora noastră cea frăţească
Pe câmpia românească!

Steaua Dunării, 9 iunie 1856

ÎNȘIRĂ-TE, MĂRGĂRITE

LEGENDĂ
dedicată d-nei Zoe Cantacuzin

Trei copile de-mpărat
Stau într-un măreț palat
Înșirând la scumpe salbe
De mărgăritare albe.
Iar o pasăre măiastră
Vine vesel pe fereastră
Și, bătând din aripioare,
Zice, blând cuvântătoare:
«Bine, bine v-am găsit
Dalbe flori din răsărit!»
«Bine-ai venit de la rai,
Păsărea cu dulce grai!»
«Eu sosesc cu primăvara
Ca să mă întorn cu vara;
Ș-acum vin pe-al vostru plai,
Aducând luna lui mai,
Luna cea de lăcrimioare
Și de doruri iubitoare,
Și o dalbă de poveste
Cum n-a fost și nu mai este!»
«Păsărică, spune, spune
Cea poveste de minune
Că ți-om face noi trei salbe
De mărgăritare albe.»

I

«Înşiră-te, mărgărite
Pe lungi fire aurite
Ca o horă luminoasă,
Ca povestea mea duioasă:

Fost-a fost în lume-odată
Mândruliţă, dulce fată,
Şi la chip fărmecătoare
De puteai căta la soare,
Iar în ochişorii săi
Şi la faţă-i nu putei!
Florile îi ziceau floare,
Stelele, stea lucitoare,
Încât vecinic flori şi stele
Se certau noaptea-ntre ele!

Iată-n fapt de dimineaţă
Că pe câmpul de verdeaţă
Copiliţa, cu-alte două,
Se primbla, torcând, prin rouă
Una zice: «Am visat
De-un fecior de împărat!
Dac-ar fi acum să vie
Să m-aleagă de soţie,
I-aş aduce eu în dar
Un şoiman de armasar
Care zboară, care sare
Peste munţi şi peste mare

Şi încungiură pământul
Mai uşor chiar decât vântul!»
Alta zice: «Sorioare!
Eu i-aş ţese-n foc de soare
O cămeşă-n zece iţe,
Cu descântici prin altiţe,
Ca să-i fie de noroc
Şi să-l apere de foc,
Şi de patimi sufleteşti,
Şi de boalele trupeşti!»
Iar frumoasa copiliţă
Zice astfel din guriţă:
«Eu i-aş face doi feciori,
Doi de gemen frăţiori,
Cu cosiţele-aurite
Şi cu feţele-nflorite,
De n-ar fi alţii ca ei
Drăgălaşi şi frumuşei.
Căci ar fi strălucitori
Ca doi ochi veselitori!»

«De mi-i face-aşa copii,
Tu, mireasa mea să fii!
(Zice-atunce mândrul crai
Ce vâna pe verde plai.)
Tu să fii a mea mireasă,
A mea dulce-mpărătească!
Tu, minune-ncântătoare
Care eşti ruptă din soare!»

Copiliţa-n fericire
Stă pătrunsă de uimire.
Ochii galiş i se-nchid,
Degitele-i se deschid,
Fusu-i pică, firu-şi perde,
Şi ea cade-n iarba verde.
Iară craiul tinerel
O ie-n braţe uşurel,
Şi cu gingaşul odor
Saltă pe-al său cal uşor.
Calul falnic se-ncordează,
Sare, zboară şi nechează;
El nechezul n-a sfârşit,
La palat c-a şi sosit!

Şepte zile-abie trecea,
Mare nuntă se făcea,
Cu nuntaşi nenumăraţi,
Cum se-cade la-mpăraţi.
De-au mers vestea-n depărtări,
Peste nouă ţări şi mări!
Fost-au faţă crai vestiţi,
Cu corone-mpodobiţi.
Şi vestite-mpăratese
Tot frumoase şi alese.
Fost-au încă la serbare
Oaspeţi mari de spaimântare,
Urieşi cu negre semne,
Sfarmă-Piatră, Strâmbă-Lemne,

Zmei cu ochii sângeroşi
Şi vitejii Feţi-Frumoşi!
Dar din toţi nuntaşii cine
Răspândea mai vii lumine?
Dulce-a craiului mireasă,
Tânăra împărătească,
Care ochii fărmeca
De zâmbea sau de juca.
Blândul zâmbet a copilei
Lumina ca faptul zilei,
Ş-al ei joc părea un zbor
Chiar de flutur sprinteior.
Fost-am încă şi eu faţă
La cea nuntă mult măreaţă,
Şi de-atunci tot mă gândesc
C-am visat un vis ceresc!

II

Înşiră-te, mărgărite
Pe lungi fire aurite,
Precum şirul din poveste,
Că-nainte mult mai este:

Trecu luna, trecu două,
Trecu cinci, trecură nouă;
Doamna născu doi feciori,
Doi de gemen fraţiori,

Cu cosiţe poleite
Şi cu feţe înflorite
De păreau strălucitori
Ca doi ochi veselitori!...

Alei! mândre sorioare!
Puteaţi voi a-mi spune oare
Ce-i mai bun în astă viaţă
Ca iubirea cu dulceaţă?
Ce-i mai sfânt şi mai alin
Ca mama cu prunc la sân?
Ce-i mai drag şi mai plăcut
Ca pruncuţul nou născut?...

Mama doamnă, fericită,
Cu doi prunci împodobită,
Îi ţinea duios la sân,
Ca doi fluturi pe un crin,
Şi din pletele-i gingaşe
Le făcea lor dulce faşe,
Şi pe braţe-i, ca să-i culce,
Le făcea un leagăn dulce.
Ea-i privea şi zi şi noapte,
Le vorbea cu blânde şoapte
Şi, privindu-i, se uimea!...
Ea-i trezea şi-i adormea,
I-adormea tot în cântări
Şi-i trezea în sărutări.

Când era pe adormire,
Le cânta cu-nduioşire:
«Nani, nani, copilaşi,
Dragii mamei feciorași!
Că mama v-a legăna,
Cu vers dulce v-a-ngâna
Ş-a ruga pe Dumnezeu
Să vă primble-n raiul său,
Să videţi, unicii mei,
Ceruri plini de curcubei,
Ploi de raze şi de stele
Pe câmpii de viorele.
Ş-oi ruga Domnul ceresc
Să ajungeţi cum doresc,
Viteji mari şi feţi-frumoşi,
Doi luceferi mângâioşi.
Lumea să vă îndrăgească,
Duşmanii să se-ngrozească,
S-aveţi parte şi renume,
Să vă meargă vestea-n lume!»
Când era iar pe trezie,
Le cânta în veselie:
«Sculaţi, sculaţi, feţii mei,
Floricele dalbe!
C-au venit doi îngerei
În veşminte albe,
Îngerei colindători,
Floricele dalbe,
Noaptea pe la cântători

Când zorile-s albe,
Şi v-aduc pe aripioare
Floricele dalbe,
Rouă sfântă-nvietoare,
Şi cunune albe!»

Alei! mândre sorioare!
Nici că se afla sub soare
Fericire mai deplină,
Viaţă dulce mai senină!
Dar în lume ades trece
Vânt de moarte, fior rece,
Şi pe loc se vestejeşte
Tot ce-n lume ne zâmbeşte!
Seninul se schimbă-n nori,
Viaţa-n noapte fără ziori,
Veselia-n aspre chinuri
Şi cântările-n suspinuri!
Iată că într-o zi din mai
Mers-au vestea chiar la rai
De-acei mândri frăţiori,
A pământului comori,
Şi toţi îngerii în zbor
Au venit, ascunşi de-un nor,
Ca să vadă dacă sunt
Fraţi de-ai lor pe-acest pământ?
„Dulce-s, Doamne, la privire!
Ca un vis de fericire!"
Abie zis-au, şi pe loc,

Ca un fulger viu de foc,
Crunt diochiul au ajuns
Pe copii şi i-au străpuns!
Copilaşii plâng, suspin,
Scot guriţa de la sân,
Cată-n ochii mamei lor.
Pleacă fruntea, cad şi mor!
Vai de codrul care-şi perde
Freamătul şi frunza verde!
Vai de inima pustie
Ce-au rămas făr' de soţie!
Dar amar, amar pe lume
De copiii fără mume,
Şi de mamele cu dor
Care-şi perd copiii lor!

III

Înşiră-te, mărgărite,
Pe lungi fire aurite,
Precum şirul din poveste,
Că-nainte mult mai este:

Pe copiii-mbrăţişaţi,
Într-un leagăn alb culcaţi,
Trista mamă i-a-ngropat
Lângă ea, lângă palat,
La fereastra din grădină,
Sub o tufă de sulcină.

Iar din leagănul de flori
Răsărit-au până-n ziori
Doi brazi gingaşi de o samă,
Ca doi gemeni dintr-o mamă,
Ş-au crescut, crescut-au iară
De la ziori şi până-n seară,
Pân-au dat să se lovească
De fereastra-mpărătească...

«Frăţioare, frăţioare,
Înlăuntru ce vezi oare?»
«Văd pe mama!... Auzi, frate,
Gemetele-i necurmate?»
«Maiculiţa mea iubită,
Cât de-amar e rătăcită!»
«Ochii-i sunt două izvoare
Tot de lacrimi arzătoare!»
«Ah! priveşte cum ne cată
Prin cea casă întristată!»
«Cum ne cheamă, cum ne plânge!
Mânele cum şi le frânge!»
«Mamă, mamă, draga noastră,
Iată-ne ici la fereastră.
Vin' cu dulce sărutat
Şi cu dulce dizmierdat,
Că de mult, amar de noi,
Ne lipseşti la amândoi!»
Astfel brazii suspinau
Ş-a lor crengi le clătinau

Pe fereastră-n sala mare...
Mama Doamnă viu tresare,
Vine-aleargă, stă, nu crede,
Vede brazii şi nu-i vede,
Şterge iute ochii săi:
«Dragii mei, drăguţii mei!
Voi sunteţi! inima-mi zice
C-aţi venit voi iar aice
Lângă-a mamei dulce sân
Ce hrăneşte-amar suspin!
Scumpii mamei frumuşei,
Copilaşi, iubiţii mei!
Frig v-au fost în cel pământ,
Pedepsi-l-ar Domnul sfânt!
Ş-acum nu mai cată nime
De a voastră frăgezime,
Nici vă leagănă-n cântări,
Nici v-adoarme-n sărutări!»
«Taci, măicuţă cu durere,
Că-ţi aducem mângâiere.
Nu jăli a noastră soartă,
Că de grijă cerul poartă
Şi la morţi şi la cei vii
Şi la flori şi la copii.
Seara primăverii caldă
Cu dulci lacrime ne scaldă,
Vântul ne adoarme-uşor
Cu suspin răcoritor,
Şi steluţa serii, mută,

Cu dulci raze ne sărută.»
„Ce vorbiţi de primăvară,
Şi de stele şi de seară?
Nu videţi cumpliţii nori
Cum sosesc fulgerători?
N-auziţi cerul cum tună
Şi pământul cum răsună?
Vântul suflă şi vă-ndoaie,
Pe voi cade rece ploaie...
Dragii mei, gingaşii mei!
Cum să-i apăr eu pe ei?..."

Biata mamă n-a sfârşit,
Cerul brazii au trăznit
Şi sub ochii ei pe loc
I-au aprins în mare foc!
La pământ brazii căzeau,
Cu lung gemet ei ardeau
Şi spre doamna ce-i videa
Crengile şi le-ntindea.
Biata mamă, despletită,
Spaimântată, rătăcită,
Pe fereastră se pleca,
Vrând în foc a s-arunca;
Dar deodată ochii săi
Au zărit două scântei
Printre flăcări strălucind,
În văzduh voios sărind,
Către stele tot suind,

Ş-amândouă printre ele
Prefăcându-se în stele.
Faţa ei, l-acea privire,
Străluci de fericire,
Cum s-aprinde alba lună
După-o aprigă furtună;
Şi cu grabă-n veselie
Ieşind noaptea pe câmpie,
Ea se duse aiurind,
Cu ochii la cer privind,
Cum se duce neoprit
Dorul cel nemărginit!

Înşiră-te, mărgărite,
Pe lungi fire aurite,
Ca duioasa mea poveste,
Că-nainte mult mai este:

Pe cea vale de mohor,
Lâng-un limpede izvor,
Mama Doamnă stă culcată
Şi cu dragoste tot cată
Când la cerul înstelat
Unde doru-i au zburat,
Când pe faţa apei line,
Unde-a cerului lumine
Se prevăd, se oglindează
Şi în taină scânteiază.
Biata mamă-ncet suspină

Şi cu-o floare de sulcină
Ea dizmiardă-ncetişor
Faţa micului izvor,
Ş-apoi stă, şi tot priveşte,
Apa când se limpezeşte,
Care stele mai întâi
Au să iasă-n faţa ei?

Umbra nopţii de pe vale
Se pătrunde de-a ei jale
Şi ascultă în tăcere
Şoapta-i plină de durere,
Căci ea stelele descântă
Şi, plângând, astfel ea cântă:

«Câte stele sunt pe cer
Până-n ziuă toate pier,
Numai două-s stătătoare
Pân' la răsărit de soare,
Şi îngână dorul meu...
Coborî-le-ar Dumnezeu!

Stelişoare, blânde stele,
Ochişorii inimei mele!
Pre pământ voi v-aţi închis
Şi în ceruri v-aţi deschis
Să priviţi la dorul meu...
Coborî-v-ar Dumnezeu!
Bine v-a fi vouă, bine,

În cel rai cu vii lumine,
Dar nici raiul nu e lin
Ca al mamei dulce sân!
Ah! copii, la sânul meu
Coborî-v-ar Dumnezeu!»

O! minune! sus, în cer
Două stele iată pier!
Și cu zborul de săgeată
Prin văzduh iată-le, iată
Că vin iute și voioase,
Lăsând urme argintoase,
Pân' ce cad lângă izvor
Într-un lung, întins ogor,
Și se fac din două stele
Două mărgăritărele...

Cine-n lume, cine poate
Mările să le înoate,
Codrii vechi să mi-i pătrunză
Ca să numere-a lor frunză?
Cine poate-avea aflare
Câte valuri sunt pe mare,
Câte raze sunt în soare,
Cât parfum e într-o floare?
Numai dorul mamei poate
Să pătrundă-n lume toate,
Ca să afle mângâiere
La cumplita sa durere!

Astfel doamna, ca-ntr-un râu,
Intră-n lanul cel de grâu,
Şi tot cată nencetat
Stelele care-au picat.
Spic de spic ea îl culege,
Grâu-n palme îl alege
Şi-l sărută, şi-l dismiardă,
Copilaşii să nu-şi peardă!
Zi de vară până-n seară
Ea din lan nu iese-afară,
Spicuieşte, spicuieşte
De odihnă nici gândeşte!
Iar când lanul s-au sfârşit,
Iată, Doamne! c-au găsit
Într-un spic frumos şi mare
Două mici mărgăritare!
Şi de-atunci mama duioasă,
În răpirea-i drăgăstoasă,
Tot înşiră, visătoare,
Preţioasele-i odoare
Şi la sânu-i tot le strânge,
Apoi râde, apoi plânge,
Le deşiră când şi când
Şi le-nşiră iar, cântând:

«Înşiră-te, mărgărite,
Pe lungi fire aurite,
Precum lacrimile mele
Se-nşiră curgând la stele!

Înşiră-te, mărgărite
Pe lungi fire aurite,
Ca şi anii mei de jale
Pe-a durerei tristă cale!

Înşiră-te, mărgărite
Pe lungi fire aurite,
Pân' ce dorul bietei mume
Va-nceta de-a plânge-n lume!»

Mircești

LEGENDE

DUMBRAVA ROȘIE

Poem istoric

(1497)

dedicat amicului meu C. Negri

I

VISUL LUI ALBERT[1]

Albert, craiul Lehiei, făcut-au un vis mare,
Un vis de năvălire, de-nvingeri glorioase!
El se văzu puternic, pe-un armasar călare,
Înfiorând cu spada-i popoare numeroase.

---

[1] Regele Albert, după învoirea ce făcuse cu fraţii săi, regele Ungariei şi ducele Litvaniei, în conferinţa de la Leutschau, cercând a-şi împlini gândul asupra domnului Ştefan a Moldovei (conferinţă în care se dezbătu despre stârpirea românilor: *super extipatione Valachi*), chemă la arme toată Polonia, Galiţia, Mazovia, pe Ioan de Tiflen, magisterul Prusiei, iar mai ales pe Alexandru, ducele Litvaniei, cu toată nobilimea litvană. Deci cu multă oaste de mercenari pedestri şi călăreţi el plecă de la Leopol spre Moldova la 26 iunie. Acea nefericită espediţie fu preînaintată de următoarele pronosticuri: Două sute de boi, apucându-i un vârtej înfricoşat la ieşirea din Leopol, se împrăştiară în toate părţile; unii căzură în şanţurile suburbiei, iar ceilalţi cu greu se putură găsi şi aduna. Când regele trecea un râuleţ, calul său de mână se poticni şi se înecă. Un oarecare *Sropski*, nobil de neam, dar cam nebun, de mai multe ori strigă în Leopol cu spaimă, prevestind peirea polonilor. Fulgerul, căzând asupra taberei, ucise pe un nobil şi 12 cai. Preotul, servind dinaintea regelui, scăpă gios sfintele taine... Şi cu toate aceste înspăimântătoare întâmplări, departe de a să lăsa de păcate, oastea petrecea în libertate cu muieri, şi însuşi şefii, nu numai noaptea, dar şi chiar la lumina zilei, se desfătau în baie şi în beţie, dismierdându-se în braţele femeilor. Creslau Curozwanski, nobil de Roza, decan de Cracovia şi Padlowski de Przytyk, castelanul Radomiei, au fost trimişi soli către Ştefan-Vodă, pentru ca să ceară libera trecere prin ţară a oastei leşeşti, cercând a-l înşela că espediţia lui Albert ar fi menită în contra turcilor. Asemine misie au avut şi Matei Lonzinski, episcopul Cameniţei. Albert începu războiul asediind şi bombardând Suceava, însă nu reuşi a lua oraşul, ci pierdu multă oaste şi timp în zadar. Oastea leşească se retrase prin codrii Bucovinei, având în mijloc pe regele bolnav şi dus pe un leuţăn; însă acolo moldovenii, ascunşi între copaci, se izbiră ca lupii asupra leşilor şi le făcură multă stricăciune. Periră atunci mulţi din neamul lui Toporski (unul din cele mai vechi din Polonia), doi Tenczynski, Nicolai, palatinul Galiţiei, şi Gabriel de Moraviţa etc. Tot atunci un contigent de cruciaţi prusieni, urmând după armata regală, fură atacaţi de hatmanul Boldur, risipiţi, şi căţi scăpară de moarte fură robiţi. Acea oaste regală, în care se aflau magnaţii Podoliei, fu rău vătămată de oamenii lui Ştefan. Matei Miechovski zice: „O! Ştefan, barbat triumfal şi victorios, care biruişi pe toţi regii înveninaţi! O! om fericit, care te bucurai de toate darurile căte natura le dă altora numai în părţi, unii fiind înţelepţi cu vicleniie, alţii viteji cu sublima virtute a dreptăţii, alţii iar norocoşi contra duşmanilor, tu singur le avuşi hărăzite ţie toate deodată; just, prevăzător, viteaz, biruitor asupra tuturor adversarilor! Nu degeaba eată a fi numărat între eroii secolului nostru!" etc. (*Arhiva istorică a României*). Aceste fapte sunt relatate de Matei Miechovski în istoria lui Ştefan-Vodă; iar printul D. Cantimir, adeverind legenda poporală, zice: „Ştefan V., printul Moldovei, bătând oastea leşească la Cotnar, unde creşte vinul cel lăudat, cu totul o au stins; numai 15 000 au prins vii, pre carii i-au pus în jug şi i-au silit de au arat în lung două mile, în lat o milă de pământ, în care arătură tot prin leşii aceia au sămănat două păduri ce şi până astăzi se numesc, de poloni, *Bucovina*, iar de moldoveni, *Dumbrava roşie*, sau păduri roşii, pentru că s-au sămănat şi sădit cu sânge leşesc".

Din Meazăzi ferbinte în recea Meazănoapte,
Din Răsăritul mândru l-Apusul lucitor
El auzi prin visu-i mii, mii de mii -de şoapte
Crescând în zgomot falnic, gigantic, imnător,
Un uragan de glasuri ce clocotea prin lume,
Purtând, nălţând cu fală un nume... al său nume!
Albert, craiul Lehiei, trufaş, semeţ, uşor,
Adimenit, se crede stăpân pe viitor,
Ş-aruncă ochi de pradă pe ţările vecine:
„Care din ele, zice, mi-ar cuveni mai bine?"
El stă puţin pe gânduri, apoi cu mare glas:
„Moldova este pragul întâiului meu pas!
În ţara acea mică, neîncetat lovită
De duşmani fără număr şi-n veci nebiruită,
În care toţi barbaţi sunt zmei ce s-au luptat
Cu leahul, cu maghiarul, cu turcul încruntat,
Şi unde pe sub iarbă câmpiile frumoase
Ascund troiene albe de-a duşmanilor oase,
Un domn viteaz, un Ştefan, adună de mulţi ani
O glorie ce-i demnă de-ai lumei suverani.

Voi merge la Moldova, la Ştefan drept voi merge,
Şi luciul de pe frunte-i cu spada mea voi şterge,
Iar lumea îngrozită, privind spre răsărit,
Vede-va-n loc de soare al meu chip strălucit!"

Au zis, şi-n nerăbdare-i pe lângă el în grabă
Adună-a lui armată deprinsă la omor,
Urdie numeroasă de feare ce se-ntreabă:
„Spre care orizonuri sălta-vom noi în zbor?
În care parte-i hoitul promis l-a noastre gheare
Să-l rupem într-o clipă, să-l roadem, înghiţim?
În care ţări: teutone, române sau maghiare
Vrea Albert, craiul nostru, pustiul să-l lăţim?"

Aşa zicea cu fală a lui Albert oştime,
În cete adunată pe câmpul din Dombrova,
Când, prin văzduh, deodată, o gură din mulţime
Rosti cu glas de taur sălbatic: „La Moldova!"
Cu tunuri largi şi grele, cu flinte lungi, cu spade
Ce viu luceau la şolduri şi-n teacă zingheneau,
Cu armasari zburdalnici ce vesel nechezau,
Mergând toţi, cai şi oameni, să calce şi să prade.

În fruntea lor magnaţii mândri, bătrâni şi tineri:
Toporski veteranul ce poartă barbă albă,
Încungiurat de neamuri: feciori, nepoţi şi gineri,
Formându-i o vitează şi glorioasă salbă.

Grodeck, zis *Falcă-Tare*, ce-n gândul lui se jură
Atâţi români să darme câţi are dinţi în gură.

Zciusko neîmpăcatul, cu braţe lungi şi tari,
Care-n Buceag ucis-au trei sute de tatari.

Biela cel nalt, subţire ca trestia de baltă,
Ce-n lupte sângeroase ca dânsa se mlădie,
Cu sabia-i turcească tăind în carne vie,
Pe când fugaru-i sprinten nechează, muşcă, saltă.

Gorow şi Zablotowski, amici juraţi pe moarte
Să-mpartă soarta bună, să-nvingă rele soarte,
Şi care în trei rânduri scăpat-au din robie,
Prin degitele morţii trecând cu vitejie.
Ei zbor pe doi cai gemini, râzând în hohot mare
Cu alţi ca dânşii tineri, baroni, comţi palatini;
Glence din Pocuţia, Zbaloş Litfan ce are
Un cârd pletos de zimbri în codri de arini.

Gavril de Moraviţa, fraţii Grotov, Huminski,
Mardela Veneticul, Tecelski şi Pruhninski,
Iarmeric Mazovitul şi Kozjatic Ucranul.
Ce creşte cai sălbatici şi-i prinde cu arcanul.

Ei merg, bătând din pinteni!... Zburdalnica lor ceată
Străluce de departe în haine poleite:
Dulămi de flori de aur la pept împodobite
Şi-ncinse cu paftale de peatră nestimată.
Ciapce purtând un vultur şi pene la mijloc,
Încălţăminte roşii de pele de Maroc,
Şi frâie ţintuite, şi argintate şele,
Şi armorii cusute pe colţuri de harşele.

Ei merg jucându-şi caii, şi veseli între ei
Vorbind de cai, de lupte, de-amor şi de femei,
Tot ce-i mai scump în lume şi dă un farmec vieţii
Pe timpul mult ferice şi viu al tinereţii.
Ei merg precum ar merge la simplă vânătoare,
Glumind în nepăsare de moartea ce-au să-nfrunte.
Urmaţi de steaguri multe, urmând în foc de soare
Pe hatmani, capi de oaste, cu Albert craiu-n frunte...
Şi astfel în Moldova ei dau cu toţi năvală!
Dar când trecu hotarul, al regelui cal tare
Se poticni... O buhnă ţipă în ziua mare,
Şi moartea-şi găti coasa în acea zi fatală!

II
ŢARA ÎN PICIOARE

Ce vuiet lung de care, ce tropot surd de vite,
Ce freamăt de suspinuri, de glasuri năduşite
S-aud în sânul nopţii prin neagra-ntunecime

Şi către munţi se-ndreaptă l-a codrilor desime?
Din când în când sub nouri, trecând ca o săgeată,
Clipeşte o lumină şi ca prin vis arată
Bătrâni cu fruntea goală plecată spre pământ,
Femei cu prunci în braţe şi pletele în vânt,
Copile spăimântate mânând turme de oi
Şi flăcăoaşi în fugă mânând cârduri de boi.
Pe jos, pe cai, în grabă toţi părăsindu-şi satul,
Fugind cu vaiet, lacrimi, căci i-au ajuns păcatul,
Se duc pribegi şi palizi să cate-adăpostiri
În fund de codri,-n peşteri, în sân de monăstiri.
Dar unde sunt bărbaţii, voinicii, junii, tarii,
Să-şi apere părinţii, nevestele şi pruncii?
Când suflă grea furtună pe ramurile luncii
Ş-o zguduie, ş-o darmă, ah! unde sunt stejarii?
Stejarii sunt la locul lor, faţă cu furtuna!
.....
Acum de zece zile şi zece nopţi totuna,
Din munţi şi pân' la Nistru, pe culme şi pe dealuri,
Lungi buciume răsună, dând tainice semnaluri;
Şi călăraşi din fugă prin sate, prin oraşe
Crainesc: „Săriţi cu toţii pe litfele trufaşe!
Viteazul Ştefan-Vodă vă cheamă-n vitejie.
Cine-i mişel să fugă, cine-i român să vie!"
Toţi au răspuns: „Trăiască Moldova!" şi s-au dus.

Pe loc tot omul verde ce poartă capul sus
Şi-au sărutat odorii, şi-au ascuţit toporul,
Şi-au prins din câmp fugarul ce-i sprinten ca o ciută,
Apoi, făcându-şi cruce, zicând un: „Doamne-ajută!"
Ca şoimul de la cuibu-i voios şi-au luat zborul.

Astfel din ţara-ntreagă plec cete înmiite
Cu arce, barde, coase şi ghioage ţintuite,
Purtând căciuli de oaie, mintene-n flori cusute
Şi barbe neatinse, al bărbăţiei semn.
Ei merg de-a drept prin codri, pe lungi cărări perdute
Călări pe şele goale, cu scările de lemn,
Şi trec în zbor prin arbori ca demoni de urgie,
Şi umbra scânteiază de-ai ochilor mânie.

Tot astfel şi boierii, stăpânii de moşii.
Încungiuraţi de gloate, din casele lor pleacă,
Privind cu mulţămire zburdalnicii lor fii
Cum ştiu să-şi poarte caii şi-n fugă să se-ntreacă.
Soţii, surori şi mame suspină-n urma lor;
Dar ei alerg ferice la câmpul de omor.

Coman de la Comana, un urieş de munte
Ce intră prin bârloage şi prinde urşii vii,
Aduce după dânsul mulţi vânători de frunte,
Născuţi pe plaiuri nalte, trăiţi în vijelii.

Balaur de la Galu, Ciolpan din Pipirig
Râd şi de frigul morţii cum râd de-al iernei frig;
Şi mulţi cobor din munte ca lava din volcan,
De soiul lui Balaur, de soiul lui Ciolpan.

Velcea, bastard lui Şerpe, ca şarpele pe apă
Alunecă prin duşmani şi mult cumplit îi muşcă.
În luptă, când i-e sete, cu sânge se adapă,
Şi drept potir el are o ţevie de puşcă.
El vine din hârtoape cu Purice-Movilă
Şi cu Roman-Pribeagul, ce nu mai ştiu de milă.
Scheianul şi Mircescul, vecini de pe Siret,
Învingător de unguri, s-au prins cu jurământ
Nici chiar sub braţul morţii să nu dea îndărăt

Păn' n-or intra cu leahul pe-al leahului pământ.
Şi Zimbrul de la Scheie şi Zimbrul din Mirceşti
Se duc să ia în coarne pe vulturii leşeşti.

Bătrânul Matei Cârjă are-mpregiurul lui
Cinci sute de năprasnici ce vin despre Vaslui,
Toţi racoveni!... iar Cârjă, om înţelept şi harnic,
E-n floare când se simte calare pe Şargan
Glumeţ, îi place-a zice lui Negrea, viteaz darnic.
„Am să mă fac, nepoate, din Cârjă – buzdugan!"
Negrea, zâmbind, răspunde: „Ai cârja bătrâneţii
La sfaturi, iar în luptă ai braţul tinereţii".
Şi, ajungând cu toţii la Racova devale,
O cruce luminoasă le se-arăta în cale.

Aşa, cu mic, cu mare, apărătorii ţării,
Ieşiţi ca frunza-n codri la vântul primăverii,
Din văi adânci se urcă, din piscuri se cobor,
Trec râpile în salturi, trec râurile-not
Ş-aleargă-n neodihnă, voinicii, cât ce pot
La glasul ţării scumpe ce-i cheamă-n ajutor.
Merg unii cu grăbire spre codrii Bucovinei,
Ş-acolo se adună la strimtele potici,
Pândind, ca vânătorii mişcările jivinei,
Şi tot rugând: „Fă, Doamne, să treacă pe aici!"

Merg alţii la Suceava să facă pe Albert
A perde oaste multă şi mult timp în deşert;
Iar alţii la Cotnarul iubit şi podgoriu,
Pe unde stau cu oastea Bogdan, domnescul fiu,
Tăutu cu mintea coaptă, Costea cu ochi semeţ,
Şi Trotuşan şi Boldur, cu suflet îndrăzneţ,
Şi unde Ştefan-Vodă înfipt-au steagul său,
Strigând la cer: „Ajută-mi, o! sfinte Dumnezeu!"

III
TABĂRA LEŞEASCĂ

Pe-o culme prelungită ard mii şi mii de focuri
Ca stele sămănate în numeroase locuri.
Se pare că tot cerul căzut e pre pământ
Şi c-au rămas în urmă-i un haos, un mormânt.
Atâta întristare, ş-atâta-ntunecime
Împrăştie pe boltă-i a norilor desime.

Un zgomot lung se-nalţă din culme luminată,
Unindu-se în aer cu tunete cereşti
E zgomotul orgiei!... Iar zarea depărtată
Roşeşte-n foc de codri şi sate româneşti.

Aici beţii şi danţuri şi chiote voioase,
În fund suspinuri, vaiet şi plângeri dureroase!
Aici de poftе rele sunt ochii toţi aprinşi,
Acolo curge sânge, acolo-s ochii stinşi,
Căci astăzi celebrează lehimea-n sărbătoare
Victoria dorită a zilei viitoare!

Ostaşii pretutindeni formaţi în dese grupe
Frig boi întregi, rup cărnuri ca lupii flămânziţi,
Desfundă largi antale, beu lacom fără cupe,
Se ceartă, râd în hohot şi urlă răguşiţi.
Ca dânşii, câni de lagăr la praznic luând parte,
Schelălăiesc sălbatic, rod oasele deoparte,
În mijlocul orgiei turbate ce tot creşte;
Iar printre câni şi oameni pe iarbă stau căzute
Femei, prada orgiei, cu minţile perdute...

Şi însă vântul nopţii prin lagăr vâjâieşte,
Ş-un glas din umbra neagră la toţi strigă de-a rândul:
„Orbi! orbi! la masa morţii voi vă mâncaţi comândul!"
Magnaţii juni, sub corturi, pe perne de matasă
Deşartă cupe pline cu vin de la Cotnar,
Cântând cu fericire: „De viaţă rea nu-mi pasă!
Iubita-mi e pe braţe, în viaţă nu-i amar!"
Şi fiecare strânge la peptu-i cu-nfocare
O fiică de-a Podolii, frumoasă şi balaie,
Cu buze pârguite la foc de sărutare,
Şi ochii ce-noată-albastri în galişă văpaie.
Şi fiecare simte că mintea-i se desfrână,
Având lângă-a sa gură o gură voluptoasă,
Şi-n braţe-i o copilă ce râde amoroasă,
Ş-un sân rotund ce saltă vioi sub a sa mână.
Ferice, mult ferice de dânşii!... faţa râde,
Inima zboară, raiul în cale-i se deschide.

Şi însă vântul nopţii prin corturi vâjâieşte,
De tunete cumplite văzduhul clocoteşte,
Ş-un glas perdut în umbră tot strigă nencetat:
„Orbi, orbi! moartea v-aşteaptă c-un ultim sărutat!"

Cortul regal e splendid! Duzini de candelabre
Revarsă-a lor lumină pe-o masă ce se-ntinde
Sub table încărcate de scule şi merinde
Şi sticle largi cu vinuri spaniole şi calabre.
În mijloc stă-n iveală un cerb de patru ani,
Încins pe-a sale laturi cu şiruri de fazani,
Şi două piramide de fructe mai alese,
În Asia-nflorită crescute şi culese.

Albert în fruntea mesei luceşte ca un soare,
Încungiurat de oaspeţi în haine de splendoare.
La dreapta-i al său frate mai june, Sigismund
Apare-ntr-o dulamă de roş postav de Lund.
La stânga-al Cameniţei episcop vechi, Lonzinski,
Ş-alături cu dânşii se văd: Sbignew Ţenczynski,
Cu Hebor Lucasievitz, Padlowski castelanul
Radomiei, şi Creslau Roza, numit Decanul,
Şi graf Ioan de Tiffen, magisterul Prusiei,
Care-au adus la luptă cinci sute de cruciaţi,
Şi falnicii Toporski, vechi neaoşi de-ai Lehiei,
Şi alţi de frunte nobili, din cei mai însemnaţi.
Toţi gustă din merinde, deşartă largi pahare
În sunetul metalic de vesele fanfare.
Şi sângele prin vine se scurge mai fierbinte,
Ş-avântul creşte-n suflet şi nebunia-n minte...
Când regele ridică o cupă de vin plină
Şi glasul său puternic acest toast închină:
„Eu, Albert, domnul vostru, şi al Lehiei rege,
Intrat-am în Moldova ca leu învingător!

Mâni este ziua luptei... Nimic nu s-a alege
De Ştefan al Moldovei şi de al său popor.
Cum beu această cupă, aşa mândra Lehie
Să-nghită-această ţară! Aşa să fie!" „Fie!
Vivat! Ura! Trăiască Albert mult glorios!"
Răspund mesenii aprig c-un răcnet zgomotos.
Şi lagărul răsună în lungă depărtare...
Dar iată că la uşă un om străin apare.
Cu peptul gol, cu părul în vânt, cu ochi focos;
El spre Albert ţinteşte privirea-i rătăcită,
Face doi paşi şi strigă: „Deşartă-ţi cupa gios,
Albert! de soarte rele ţi-e cupa otrăvită"

Toţi se reped c-un urlet şi mâna pe el pun.
„Lăsaţi-l, zice craiul; e Sropski cel nebun!"
Şi iar înalţă cupa, râzând de-o aşa larmă...
Dar cupa lângă buze-i în mâna lui se sfarmă,
Ş-un trăsnet lung deodată în ceruri bubuieşte,
Şi-n cortul plin de umbră furtuna năvăleşte,
Şi masa se răstoarnă, şi cortul se urducă...
Iar pe câmpii, sub fulgeri, aleargă o nălucă.

IV
TABĂRA ROMÂNĂ

O tânără pădure de ulmi şi de stejari
Ascunde-ostea română prin junii săi tufari.
Misterul şi tăcerea în sânul ei domnesc,
Dar marginele sale sunt palid luminate
De flăcările triste ce pâlpâie în sate
Şi veselele focuri din lagărul leşesc.
Prin arbori şi prin ramuri, din vârfuri pân-în poale,
Din când în când luceşte oţel de săbii goale
Şi ochi de lei, de vulturi, de leoparzi sălbatici,
Ce ard sub vălul nopţii ca nişte roşi jaratici,
Căci ei s-aţintit cu jale şi se opresc cu ură
Din zarea-nflăcărată pe lagărul vecin,
Şi tot românu-n suflet pe sufletu-i se jură
Cu-al duşmanilor sânge să stingă-al ţării chin.
Dor crunt de răzbunare! greu, aspru jurământ,
Ce sapă-n întuneric un larg, profund mormânt!
Ici, colo, prin poiene, stau pâlcuri de oşteni:
Arcaşi de la Soroca, năprasnici orheieni,
Aprozi, copii din casă, curteni şi lefecii,
Toţi, oameni tari de vână oţeliţi în foc,

Deprinşi a-şi trăi traiul în timp de voinicii
Ş-a da mâna cu moartea făr-a mişca din loc.
Ei poartă pe-a lor frunte, pe braţele lor groase
Şi-n pepturi brazde multe, hieroglife sfinte
Cu paloşul sapate, ce spun ş-aduc aminte
De lupte urieşe, de fapte glorioase!
Şi-n viaţă-i fiecare şi-au câştigat un nume,
O falnică poreclă, un titlu de strămoş:
Mihul, Păun de codru, Balaur, Alimoş,
Ursul şi Pală-Dalbă, Grozan şi Sparge-Lemne!
Eroi de vechi balade ce s-au păstrat în minţi,
Trecând în moştenire la fii de la părinţi.

Lungiţi pe muşchiul verde şi domolind fugarii
Ce zburdă pe-ntuneric şi desfrunzesc tufarii,
Voinicii buni de luptă şi bucuroşi de glumă
Astfel grăiesc:
„Grozane! ce-o fi ziua de mâni?"
„O fi la unii mumă, o fi la alţii ciumă,
Amară pentru litfe şi dulce la români."
„Amin! să deie Domnul!"
„Va da, măi Pală-Dalbă!
Ş-o fi precum la Baia, n-o fi ca-n Valea-Albă,
Unde-am văzut pe Ursul gonit de şese turci"
„Gonitu-m-au pe mine, dar i-am urcat în furci!"
„Va fi precum la Scheie, unde-aţi văzut în silă
Maghiari schimbaţi în iepuri, ş-un Purice-n Movilă".
„Va fi precum la Lipneţ cu dumbravioara verde,
La Racova pe unde şi azi turcul se perde,
La Grumăzeşti, pe maluri, unde cazacul Jură
Pe mine, chiar pe mine, m-au încrestat la gură!"

„Te-au încrestat păgânul, dar când el vru de viu
Înot să treacă Nistrul, o păţi rău, fărtate,
Căci de pe mal în fugă tu i-ai sărit pe spate
Şi l-ai trimis sub Nistru, să-şi cate un secriu."
„Bine-i făcuşi, Grozane! E scris în cele sfinte:
Chiar apele să fie vrăjmaşilor morminte!"
„Aşa e ţara noastră!... e bună pentru vii,
Şi pentru morţi e bună."
„De-aceea-n astă ţară
Vecinii dau navală cu sutele de mii.
Urând viaţa la dânşii, le place-aici să peară!"
„Le place, dar, Păune, şi noi le facem placul.
Ei cred că-aici e raiul, ş-aici găsesc pe dracul."
„Şi cum să nu-l găsească urdiile nebune
Când Ştefan e-n picioare, când versul lui ne spune:

Ştefan, Ştefan, domn cel mare,
Seamăn pe lume nu are
Decât numai mândrul soare!

Din Suceava când el sare,
Pune peptul la hotare
Ca un zid de apărare!

Braţul lui făr-încetare
Bate ordele tatare,
Bate cetele maghiare,

Bate leşi din fuga mare,
Bate turci pe zmei calare
Şi-i scuteşte de-ngropare!

Lumea-ntreagă stă-n mirare!
Ţara-i mică, ţara-i tare
Şi vrăjmaşul spor nu are!"

„Trăiască Ştefan-vodă!... Mulţi duşmani vin la noi
Dar cât vin de năprasnici, puţini fug înapoi."
„Păcatul lor îi mână, sărmanii, ca pe-o turmă,
Şi moartea le stă-n cale, şi moartea le stă-n urmă."
„De-aceea la Moldova vezi floare lângă floare.
E îngrăşat pământul cu sânge.
„Aşa-i, frăţioare;
Dar cresc bujorii mândri din sânge de român
Şi pălămida neagră din sânge de păgân!"

Sub cerul ce s-aprinde şi-n clipă iar se stinge,
Vărsând pe a lor feţe lumini fulgerătoare,
Aşa grăiesc bărbaţii ce somnul nu-i atinge
În aşteptarea vie a zilei viitoare.

Şi poalele pădurii sunt palid luminate
De flacările roşii ce pâlpâie în sate,
Şi-n tabăra vecină orgia cea nebună
Ca marea departată vuieşte sub furtună;
Iar în frunziş românii topoarele-şi descântă
Şi caii lor dismiardă, şi-n umbră vesel cântă:

„Sunt român cu patru mâni,
Şi am leacuri de păgâni:
De tatari am o săgeată,
De turci pala mea cea lată,
De litfeni un buzdugan
Şi de unguri un arcan!"

V
ŞTEFAN CEL MARE

În mijlocul pădurii este-o poiană lungă
Şi largă ce foieşte de oameni ca un roi.
La capătu-i din dreapta ea prelungeşte-o strungă
Prin care ostăşimea curge ca un şioi.
Ea intră în poiană şi se aşează-n rânduri,
Privind la o colibă de ramuri de stejar
În care-o umbră mare de om plecat sub gânduri
Stă pe genunchi, se-nchină în faţă c-un altar.

Deodată o lumină fantastic izbucneşte
Din zece nalţi mesteceni cu fruntea-nflacarată.
Coliba se deschide, umbra se scoală, creşte
Şi splendid maiestoasă la oaste se arată!
Un lung fior pătrunde mulţimea-n admirare.
Toţi zic: „E Ştefan! Ştefan!"
Dar! Ştefan e cel Mare!
Iată-l cărunt, dar încă barbat între barbaţi,
Ca muntele Ceahlăul prin munţii din Carpaţi!
El întruneşte-n sine o triplă maiestate:
Acea care-o dau anii la conştiinţi curate,
Acea care răsfrânge a tronului splendoare,
Ş-acea întipărită de faima-nvingătoare.
Timpul i-au pus coroană de-argint, ţara, de aur,
Şi gloria măreaţă i-au pus cununi de laur.
Pe falnicii săi umeri, cu anii, sunt clădite
Neperitoare sarcini de fapte strălucite,
Dar, ani şi fapte, Ştefan nu simte-a lor povară,
Căci dragostea moşiei, ca sfântă primavară,
În sânu-i înfloreşte şi îl întinereşte

Pentru salvarea ţării, când ţara pătimeşte.
Erou plin de lumină, el e menit în lume
Pe seculul ce-l vede să sape al său nume
Şi să răspândă raze pe seculi viitori,
Precum un soare splendid ce sparge deşii nori.
Fiinţă de-o natură gigantică, divină,
El e de-acei la carii istoria se-nchină,
De-acei carii prin lume, sub paşii lor, cât merg,
Las' urme urieşe ce-n veci nu se mai şterg,
A cărora legendă departe mult se-ntinde
Şi-nchipuirea lumei fantastic o aprinde.
Măreţ în a sa umbră un timp întreg dispare,
Căci Dumnezeu pe frunte-i au scris: *Tu vei fi mare!*
În mijlocul poienei el se înaintează,
Se urcă pe-o movilă şi astfel cuvintează:
„Români din toată ţara! Boieri, vechi căpitani
Şi voi, feciori de oaste!... Sunt patruzeci de ani,
Moldova, la *Dreptate*, pe soarta ei stăpână,
Mi-au pus pe cap corona şi buzduganu-n mână.
Prin acel Atotputernic ce apele încheagă
Păstrat-am până astăzi corona mea întreagă
Şi buzduganul teafăr, deşi pe mulţi duşmani
I-au doborât, lovindu-i, în patruzeci de ani!
Duşmani din fundul lumei, păgâni, duşmani vecini,
Şi cine-ar putea crede!... chiar duşmani fraţi, creştini!
Trufaşi cu toţi, sălbatici, lacomi, vicleni şi orbi,
Care-mpregiurul ţărei, precum un cârd de corbi,
Stă gata s-o sfâşie... dar n-au vrut Dumnezeu,
N-au vrut Moldova, ţara vitează, n-am vrut eu!...

Pe Radu, Aron Petru şi Ţepeluş hainul
I-am frânt!... Maniac tatarul şi Matias Corvinul

I-am frânt!... chiar pe sultanul Mehmet-Fatih l-am frânt!
Ş-alţi mulţi carii perit-au ca pulberea în vânt.
Voi îi cunoaşteţi bine, vitejii mei oşteni,
Voi, pardoşi de la Lipneţ, vultani din Războieni,
Zimbri fioroşi din codrii Racovii, aprigi zmei
Din Soci, din Catlabuga, din Baia, de la Şchei.
Apărători a crucei, voi îi cunoaşteţi bine,
Căci pentr-a lor risipă aţi războit cu mine
Prin şesuri, munţi şi codri, pe iarnă, toamnă, vară,
Făcând din peptul vostru un zid, hotar de ţară,
Roşind cu-a vostru sânge ferbinte, plin de viaţă,
Siretul, Prutul, Nistrul şi Dunărea măreaţă;
Stând vecinic în picioare, în veci neodihniţi,
De arma, sora voastră, în veci nedeslipiţi,
Fără copii, soţie, o! dragii mei vultani,
Şi-n luptă, tot în luptă, de patruzeci de ani!
Ş-acum când armasarii Osmanului mărit
Aruncă largi nechezuri din mândrul Răsărit,
Când Mohamed pe ceruri şi-au azvârlit hamgerul
Ce, ca o semilună, cutrieră tot cerul;
Când noi oprim cu peptul furtuna păgânească,
Ferind de-a sale valuri amvona creştinească,
Acum, când toţi creştinii, regi, domnitori, popoare,
Ar fi, ca fraţi de cruce, să-mpartă-acelaşi soare,
Priviţi!... Pe cerul negru se-ntinde-un roş de sânge,
Din depărtare suflă un vânt ce geme, plânge
Şi spune că în zare ard sate şi oraşe,
Că feare fără nume ucid copii în faşe,
Că ţara e-n nevoie, că mor români sub chinuri,
Că fete mor sub silă, că pruncii mor în sânuri!...

Şi cine oare face această fărdelege?
Un domn vecin, prietin, un domn creştin, un rege!

Albert, craiul Lehiei!...
Albert, de cap uşor,
Făcut-au un vis mare de rege-nvingător,
Dar n-are el, sărmanul, aşa de largă mână,
Să poată-n ea cuprinde o patrie română!
Nici au ajuns Moldova de râsul mişeliei
Ca s-o răpească-n gheare-i un vultur d-a Lehiei!
Cât va fi-n cer o cruce şi-un Ştefan pe pământ,
Nime nu va deschide Moldovei un mormânt!
Cât vor calca duşmanii în ţara de români,
Ei robi vor fi în ţară, dar vecinic nu stăpâni!
Decât Moldova-n lanţuri, mai bine ştearsă fie!
Decât o viaţă moartă, mai bine-o moarte vie!

Români din toată ţara, boieri, vechi căpitani,
Voi toţi ai mei tovarăşi de patruzeci de ani!
Când Albert ne meneşte robie, rele soarte,
Răspundeţi, ce se cade lui Albert? „Moarte moarte!"
Strigă poiana; *Moarte!* pădurea clocoteşte,
Şi-un soare roş în ceruri deodată se iveşte.
„Fie! le zice Ştefan, fie cum cereţi voi...
La arme! şi pe moarte! căci Domnul e cu noi!"

VI
ASALTUL

Gonise vântul nopţii furtunele cereşti,
Lăsând acuma rândul furtunei omeneşti,
Şi soarele-n splendoare din neguri răsărise.
Părea că vrea s-admire pe-acel ce se fălise
Că lumea îngrozită, privind spre răsărit,
Vede-va-n loc de soare al său chip strălucit!

El primblă ochi de aur pe tabăra leşească
Superbă!... împregiuru-i având ca s-o-ntărească
Un lung ocol de care legate strâns cu lanţuri,
Ocol armat cu tunuri şi-ncungiurat cu şanţuri.
Armata e-n picioare! Puternica armată,
Cu-a sale lungi scadroane în larg cuadrat formată,
Ocupă după şanţuri al tabărei câmp nalt,
Stând gata să respingă românii din asalt.

Mii, mii de lănci cu flamuri se văd fâlfâitoare,
Ca trestiile dese din bălţi când suflă vântul.
În aer zbor nechezuri, comănzi răsunătoare,
Şi caii-n neastâmpăr frământă-n loc pământul.
Iar Albert, mândrul rege, în mijloc pe-o nălţime,
Priveşte cu-ngâmfare frumoasa lui oştime.
Calare pe-un cal sprinten din stepele ucrane,
El are lângă dânsul un grup strălucitor
De palatini, de hatmani sleiţi pe caii lor,
Şi steagul înainte-i cu semne suverane.

La dreapta, sub pădure, româna oaste-apare
În pâlcuri şi în cete pe câmp orânduită,
Şi fiecare ceată de luptă pregătită
C-un tun cu şepte ţevii, purtat pe roţi uşoare.
Hotnogi numiţi de Ştefan comandă călăraşii,
Aprozii, lefecii, curtenii şi arcaşii.
Iar Ştefan stă pe-o culme cu-o ceată ce nu-l lasă,
De-a ţării boierime şi de copii din casă.
Sub dânsul are domnul un zmeu, un moldovan,
În stânga lui pe Boldur, în dreapta pe Bogdan,
În mână-i buzduganul domnesc care-n războaie,
Ca braţul care-l poartă, în veci nu se îndoaie,

Şi pe deasupră-i steagul, amenințând furtuna,
Cu bourul, cu steaua, cu soarele şi luna.
Precum doi nori pe ceruri stau față-ntunecoşi
Şi merg unul spre altul, dând fulgeri luminoşi,
Armatele dușmane, crunt-amenințătoare,
Răspând din ochi, din arme luciri fulgerătoare.
Şi litfii şi românii privesc în nerăbdare
Unii la rege, alții la domn, şi fiecare,
Dorind, pândind semnalul războiului... Deodată
Ştefan ridică steagul, dând semn l-a lui armată,
„Ura!..." trei pâlcuri dese de cei mai buni arcaşi,
Plecând, pe câmp se-nşiră în grupe de hărțaşi.
Voinicii merg în fugă spre lagăr, îndrăzneți,
Din arcele lor nalte trăgând mii de săgeți
Ce vâjie-n desimea scadroanelor leşeşti
Şi prin răsad de moarte în pepturi omeneşti.
Dar tunurile-ascunse în lagăr, după care,
S-aprind, scoțând pe gură mortală detunare,
Şi mulți dintre arcaşii departe-naintați
Cad morți, scaldați în sânge, de glonțuri fulgerați.
Tovarăşii lor grabnic atunci se întrunesc,
Dau semne de-ngrozire, la fugă se gătesc,
Cerând s-atragă leşii din tabără afară.
Dar leahul nu-i urmează, cercarea le-i zadară!
„Vezi litfa! zice Boldur, stă-nchisă la ocol.
Nu vrea, nu îndrăzneşte să iasă-n câmp, la gol."

„Vom merge noi la dânşii! românul domn răspunde,
În tabări lănțuite ştim noi cum se pătrunde.
Tu Boldur, mare hatman, şi tu, Coste, paharnic,
Precum se cade vouă, îmi place a fi darnic,
Făcându-vă cu mine partaşi la zi de fală.

În dușmanii Moldovei acu să-ntrați navală
Cum intră leu-n turme și-paloșul în coaste!"

Pe loc semeții Coste și Boldur, capi de oaste,
S-au dus, s-au pus în fruntea românilor, strigând:
„La foc, copii!" și grabnic plecat-au alergând.
Vuiește aprig câmpul și armele răsună,
Și tunurile crunte ca tunete detună
O grindină de glonțuri fatală,-ucigătoare,
În cetele române duc moarte-ngrozitoare;
Dar ele, nengrozite, făr-a-nceta deloc,
Pășesc tot înainte, sub viscolul de foc.
Mulți le rămân în urmă, rupți, morți, căzuți pe brânci!
Ei zbor ș-ajung în număr la șanțurile-adânci.
„Năval cu toți în lagăr, năval! oastea răcnește,
Din cer ne vede Domnul, și Ștefan ne privește!"
Și toți s-aruncă-n șanțuri, dau unii peste alți,
Cei mici, ușori, în grabă s-acață de cei nalți,
Le sar pe umeri sprinteni, ca tigri se izbesc,
Cu unghile de maluri se prind, se opintesc,
Se urcă prinși de lanțuri, de-a tunurilor buze,
Și pintre mii de săbii și mii de archebuze
Ce-i taie și-i răstoarnă în șanțuri, fărămați,
Ei pun picioru-n lagăr, puternicii bărbați!
Zadarnic Ceremișii, dositi de după care,
Îndreaptă groase tunuri, le-ncarcă, le dau foc,
Românii, de-ai lor dușmani deprinși a-și bate joc,
Într-înșii dau izbire cu-o aprigă turbare,
Îi pun sub coasa morții, în tabără-i resping,
Și, grabnic, care, tunuri în șanțuri le împing,
Și fac podișuri late cu trupuri sângeroase
Ce mor în vaiet jalnic și-n chinuri dureroase.

Atunce craiul zice: „O! frate Sigismund!
Zăreşti tu moldovenii în lagăr, colo,-n fund?"
„Dar! Sigismund răspunde; zăresc o biată turmă.
Nici unul însă teafăr nu-şi va călca pe urmă!"
„Nici unul viu, nici unul!" zic leşii împregiur.
Şi Hebor Lucasiewitz, viteaz cu părul sur,
Se duce să avânte armata cea crăiască
Şi cu românii aprigi în pept să se lovească.

Ca nişte mari balauri cu lungi coarne-ascuţite,
Scadroanele în zgomot de tropot sunător
Se mişcă, saltă-n copce; apoi, luându-şi zbor,
Cu lancele plecate la fugă-s răpezite.
Dar Costea şi cu Boldur, tovarăşi de izbândă,
Ţinând în frâu avântul românilor semeţi,
Le strigă: „Staţi aice! toţi după cai, la pândă,
Să trageţi ţintă-n litfe o ploaie de săgeţi!"
Şi cum veneau grămadă scadroanele sonoare,
Descalecă arcaşii, gătesc arcele lor,
Trag, strunele vibrează, sunând sbârnâitoare,
Mii de săgeţi trec iute sub soare ca un nor
Şi intră prin scadroane cu-o aspră vâjiire,
Ducând cu ele groază, durere şi peire.
Întregi şiruri de oameni, din fugă săgetaţi,
Se pleacă morţi pe coame, cad grabnic răsturnaţi.
Mulţi cai zac lângă dânşii şi mulţi, atinşi la nări,
Fug, târâind cadavre cu un picior în scări.
Dar Hebor Lucasiewitz răcneşte: „Înainte!"
Şi lungile scadroane-nainte merg grămadă,
Păn' ce topor cu lance şi buzdugan cu spadă
S-ating în zinghenire sub soarele ferbinte.
Atunce mândrul soare ce spre apus plecase,
Oprit în a sa cale, văzu cu ochii roşi

Un furnicar de moarte ce aprig se-ncleştase,
Un iad grozav de demoni sălbatici, fioroşi,
Sărind, urlând ca feare, muşcându-se scrâşnind,
Rupând, lovind orbeşte, dând moarte şi murind!
Românii în scadroane intrau ca-ntr-o pădure,
Clădind movili de leşuri sub zdravănul topor.
Şi coasa neobosită, şi harnica secure
Zburau abătând caii sub călăreţii lor.
Iar ulii din Soroca, şi zgripţorii din Vrance
Cu lancea căngiuită în gloată pătrundeau,
Şi răsturnau cu cangea, şi străpungeau cu lancea,
Şi trupurile moarte cu trupuri le-ascundeau.

Dar şi lehimea cruntă făcea pârte grozave,
În cetele române trecând ca prin troian.
Bravi, nempăcaţi, teribili, sub armele lor brave
Curgea o dâră lungă de sânge pământean.
Deodată prin oştime o veste au trecut:
„Herbor sub buzduganul lui Boldur au căzut!"
„Herbor e mort!" Stau leşii pătrunşi, încremeniţi,
Scot şoapte îngrozite, prin ranguri răzleţiţi,
Perd cumpătul, perd capul, zvârl armele-n văzduh,
Dau dosul, şi fug iute, goniţi de-al spaimei duh.
Iar craiul trist, cu palma lovindu-se pe frunte,
Suspină: „O! Toporski, o! veteran cărunte!
Priveşte, fug mişeii! fug toţi, fug mic şi mare!
De-acum în tine singur e singura-mi sperare!"

VII
LUPTA

Toporski veteranul cu-o ceată mai aleasă
Lui Albert se închină şi pleacă la război.

Pe loc bătrânul Cârjă în cale-i vrând să iasă,
De lângă Ştefan pleacă cu buni viteji de soi.
Ei vin călări în grabă, aprinşi de răzbunare,
S-apropie; iar Cârjă, zburând în fuga mare,
În faţa lui Toporski s-opreşte ş-astfel zice:
„Toporski! din doi unul e scris să peară-aice!
Ori tu, ori eu; sus pala, şi vin' la luptă dreaptă!"
„Cârjă! răspunde leahul, ai minte înţeleaptă,
Dar inimă nebună. Eu te cunosc pe tine,
Eşti leu năprasnic, însă şi tu mă ştii pe mine,
Căci în mai multe rânduri luptat-am înainte,
Pe când aveam braţ verde şi inimă ferbinte.
Nici tu, vechiul meu duşman, nu m-ai învins pe mine,
Nici eu n-am avut parte să te înving pe tine.
Ce dar n-am putut face în focul tinereţii,
Pute-vom face oare sub iarna bătrâneţii?
O! Cârjă, barbe albe purtăm acum noi doi,
Şi lupta, draga luptă, nu mai e pentru noi.
Priveşte, alţii, tineri, stau împregiurul meu.
Demni adversari acelor de pe-mpregiurul tău.
A lor acum e rândul, frate, Noi, veteranii,
Şoimi învechiţi, deoparte să stăm, privind şoimanii.
Vin' cole lângă mine, şi nu fii duşman mie,
Căci vârsta între oameni stinge-orice duşmănie!"
Răspunde-atunce Cârjă: „Toporski, ai dreptate,
Ades e rece peptul, şi inima tot bate!
Apoi, mărindu-şi glasul, el strigă la ai săi:
La luptă, voi, şoimanii, la luptă feţii mei!"
„La luptă!" strigă însuşi Toporski-n mare glas,
Şi amândoi bătrânii deoparte s-au retras.
Pe loc ambele cete aprins electrizate
Scot paloşele-n soare c-un freamăt de oţel.

Ochirile prin aer se-ntâmpină-ncruntate,
Căci fiecare-alege un dușman pentru el.

Plecând apoi cu toții, strâng frâiele, dau pinteni,
În sprintene dezghinuri își saltă caii sprinteni,
Și zbor pe-aripa urei, cu-avântul de nălucă,
Și intră ceată-n ceată, și-n luptă se apucă.
Pământul ropotește sub tropot de copite,
Văzduhul strălucește de arme ascuțite,
Iar paloșele albe ciocnindu-se-n loviri
Dau foc, dau moarte cruntă, dau aspre zingheniri.
În clipă cad sub ele, străpunși, scaldați în sînge
Iarmeric Mazovitul, ce-n două părți se frânge,
Și Buhtea parcalabul, cu-o largă brazdă-n pept,
Și tânărul Cozjatic, lipsit de brațul drept.

Grodeck, zis Falcă-Tare, în crudul său avânt,
Precum un vier de codru, se-nainta prin gloată
Și sabia-mpregiuru-i făcea o largă roată
Ce se-nvârtea la soare și șuiera în vânt.
Cădeau victime multe sub arma ce zbura!
Și Grodeck în turbare pe rând le număra,
Călcând tot înainte pe victimele sale.
Când, iată, din mulțime apare drept în cale
Balaur de la Galu, ce poartă ușurel
O ghioagă monstruoasă, cu dinții de oțel.
Grodeck răpede spada-i în peptul lui Balaur!
Sângele curge!... peptul greu muge ca un taur,
Dar ghioaga se abate!... sub crunta-i lovitură
Zbor crierii lui Grodeck, și dinții toți din gură;
Iar leahul, cladă moartă, greu cade pe pământ,
Nendeplinind în viață grozavu-i jurământ.

Coman, de la Comana, cu Velcea, şerpe iute,
Privesc din departare cum vine şi cum saltă
Un cal de soi ogarnic, deprins a vâna ciute,
C-un voinicel subţire ca trestia de baltă.
„Cine să fie oare cel capitan frumos?"
„E Biela, păr de aur, cu mijloc mlădios."
„Vânt de soi e, frate?"
„E pui de palatin!"
„Aţine-te dar, Velceo."
„Comane, mă aţin."
Şi amândoi la pândă se pun în a lui cale,
Coman cu braţe goale, şi Velcea cu o coasă.

Venea fugaru-n salturi, zburlind coama-i pletoasă;
Venea voiosul Biela pe câmpul cel de jale,
Şi pala-i când de-o parte, când iar de altă parte.
Tăind în carne vie, făcea ochiuri deşarte.
Deodată Velcea sare, sub cal se ghemuieşte,
Şi calul-mpuns la glezne din fugă poticneşte,
Turtind sub el pe Velcea; iar mândru-i capitan
Îl zvârle peste capu-i în peptul lui Coman.
„Bine venişi la mine!" îi zise urieşul,
Şi-n braţele-i de schijă, răzând, grozav îl strânge,
Cât peptul îi zdrobeşte şi oasele îi frânge,
Apoi între cadavre, pe câmp, aruncă leşul...

Gorow şi Zablotowski combat delaolaltă
Cu Stroe Vlad, hotnogul, şi şoltuzul Daltă,
Umăr la umăr, coastă de coastă, om şi cal
Se strâng, se prind cu ură în cleştet infernal,
Voind a să absoarbe de pe a lumei faţă
Cu partea lor de soare, cu partea lor de viaţă.

Şi sângele din pepturi, din frunţi mereu se scurge
Şi pe sub cal de-a lungul el gâlgâie şi curge.
Crâncenă luptă! Moartea deasupra se arată,
Face un semn, alege, şi cleştetul deodată
La semnu-i se desprinde, lăsând pe câmp să cadă
Gorow şi Zablotowski, amici, a morţei pradă!
Iar caii lor, ca dânşii nedespărţiţi, cu dor,
Se duc nebuni prin lagăr, chemând stăpânii lor.

Glence din Pocuţia sub Udrea se doboară.
Udrea e prins de Cziusko, dar singur se omoară,
Strigând în desperare: „Ah! zece morţi mai bine
Decât o viaţă lungă şi zile cu ruşine!"
Corbaci rătează capul baronului Huminski,
Ciolpan apucă-n braţe-i pe junele Tenczynski
Şi merge de-l depune lui Ştefan la picioare,
Apoi se-ntoarce iute la nouă vânătoare.

Zbaloş pe-un cal de câmpuri, Negrea pe-un cal de munte
Se întâlnesc cu ochii şi-aleargă să se-nfrunte:
Izbindu-se-n mulţime cu-avânt spaimântător,
Crunt se lovesc din fugă cu paloşele lor.
Lovire fulgerândă şi leahului fatală!
El cade jos!... în mâna-i se frânge a sa pală,
Dar Negrea, viteaz darnic, îi zice: „Frate Zbaloş,
Pe-un om căzut nu-mi place să cadă al meu paloş
Te scoală, mergi în pace cu zile de la mine
Ar fi păcat să peară un bun viteaz ca tine!"

A zis, calu-şi întoarce şi-n gloată se răpede,
Lăsând în urmă-i leahul; iar Cârjă care-l vede,
Îi strigă de departe: „Ani mulţi, Negreo, nepoate!
Braţul ce nu dă moarte când poate, multe poate!"

Şi, glăsuind, el vede a lui Toporski ceată,
Ciuntită, risipită şi-n tabără-alungată,
Fugând cum fuge spaima lipsită de ruşine...
Şi simte mândrul Cârjă o mare vâlfă-n sine.

Iar cainicul Toporski, cu fruntea obosită,
Şopteşte vărsând lacrimi: „O! soartă mult cumplită!
Eu, tare-odinioară, vechi arbor a Lehiei,
Perdut-am frunzi şi ramuri sub vântul vijeliei!
Iată-mă-nvins!... O! Cârjă, de-acum sunt robul tău!"
„Rob, tu? nu mi-ar ierta-o preasfântul Dumnezeu!
Când un popor de oameni se-nchină ţie, mie,
Un tu, ş-un eu, Toporski, nu cade în robie!"

Aşa grăieşte Cârjă, bătrânul înţelept,
Şi, singur, merge vesel la Ştefan, domnul drept,
Ce-i zice: „Ani mulţi, Cârjă! tu fală mi-ai făcut!
Ca tine fie-ţi neamul viteaz şi priceput!"

Apoi către oştimea pe lângă el rămasă:
„Acum e rândul nostru, boieri, copii din casă!
Să dăm zorul din urmă, cumplitul nostru zor,
Ce trece şi răstoarnă ca trăznet răzbitor.
Daţi vânt armelor voastre! pe cai, şi după mine!"

Precum un cârd de vulturi din sferele senine
Cad iute ca un fulger pe-o pradă ce zăresc,
Românii, duşi de Ştefan, în lagăr se izbesc!
Nimic nu le rezistă, nici tunuri, nici desime,
Nici şanţ, nici zid de care, nici deasă călărime,
Căci ei răstoarnă-n treacăt, şi darmă, sfarmă-n clipă
Scadroane, tunuri, corturi, şi pun tot în risipă.

Fug leşii, fug cruciaţii şi fuge însuşi craiul!
Îi duce domnul Ştefan cum vântul duce paiul;
Iar tabăra leşească un lung pustiu rămâne
Sub apriga furtună a cetelor române!
Când suflă vântul toameni prin codrii vesteziţi,
Copacii plini de frunze sunt astfel zguduiţi,
Şi crengile căzute, şi frunzele uscate
Pe câmp în departare sunt astfel semănate.

VIII
ARATUL

Armata glorioasă e frântă, risipită,
Ca munţii de nisipuri în Africe pustii.
Într-un vârtej de spaimă din urmă-i fugărită
Prin văi, prin munţi, prin codri, prin râpi şi pe câmpii,
Iar craiu-n desperare, din dealul Catilinei,
Priveşte pintre lacrimi frumoasa lui armată,
Ieri floarea vitejiei, azi, vai! prada ruşinei,
Cum fuge ca un nour sub zare-mprăştiată.
Ş-acum el se găseşte cu adevărul faţă!
Slab, mic, fără trufie, văzându-şi înainte
Spectacului peirei ce-i dă fiori prin minte,
Şi-n urmă-i alt spectacul ce sufletu-i îngheaţă.
Pe-un şes întins şi galbăn, sub arşiţa de soare,
Cinci sute pluguri ară pământul ţelinos,
Şi domnul Ştefan însuşi, cu fruntea în sudoare,
Asistă pe-un cal negru, sub un stejar frunzos.
Opt mii de leşi de oaste, legaţi, cu frâu-n gură,
În loc de boi, la juguri se opintesc trăgând;
Ei trag mereu, şi ferul greu muşcă-n bătătură,
Şi unii gem, şi alţii cad pe genunchi plângând!

Dar biciul îi loveşte şi lancele-i împung...
Se scoală-n brânci şi iarăşi trag brazde pe pământ!
Mulţi dintre ei, sărmanii! în capăt nu ajung
Şi chiar în a lor brazde găsesc a lor mormânt!
Românii cu glas aprig îndeamnă ca să-ntindă,
Strigând: „Hăis, ţa, litfene; hăis, ţa, harman de plug!
Tu-mi pregătiseşi jugul, eu mi te-am pus la jug.
Hăis, ţa!..." Apoi din urmă aruncă-n brazde ghindă,
Iar Ştefan la tovarăşi le zice cu glas tare:
„Aşa scrie românul a sale fapte mari,
Cu feru-n brazdă neagră!... Românul astăzi are
Pământul său drept carte şi pluguri cărturari.
Aici pe unde astăzi e numai câmp, otavă,
Umbri-se-vor urmaşii sub *Roşia-Dumbravă!*"

.....

Trecut-au patru seculi din ziua cea fatală
Când se-ngropă-n ţărână a duşmanilor fală!
Şi faptul cel istoric, sub formă legendară,
Din neam în neam românii îl povestesc în ţară.
Priviţi! lâng-o dumbravă stă tabăra de care
Flăcai voinici şed roată pe lângă un foc mare,
Mirându-se-ntre dânşii cum vreascurile-n foc
Ca nişte şerpi se mişcă, sucindu-se în loc.
„Ştiţi voi de ce stejarul, arzând, plânge şi geme?
(Întreabă-un român ager pe care-a nins devreme.)
Cole,-n astă dumbravă, copacii urieşi
Sunt locuiţi, se spune, cu suflete de leşi.
Pe timpul bărbăţiei au prins Ştefan cel Mare
O oaste de năvală ş-au pus-o ca să are;
Iar pământul negru, cu sânge-amestecat,
Spre lungă pomenire el ghindă-au semănat!"

El zice, şi dumbrava se pare că roşeşte,
Ş-un aspru glas de vultur în noapte se trezeşte.
El zice, focul arde, dumbrava luminând,
Prin crengile frunzoase trec umbre suspinând!

Mircești
Convorbiri literare, 1 mai 1872

DAN, CĂPITAN DE PLAI

(XV secul)

Frunză verde de mălai,
Cine merge sus la rai?
Merge Dan, şoiman de plai,
C-a ucis el mulţi duşmani,
Un vizir şi patru hani,
Frunză verde lemn de brad
Cine merge gios în iad?
Merg tatarii lui Murad,
C-au ucis în zi de mai

Pe Dan, căpitan de plai!
(Fragm. de cântic poporal)

I

Bătrânul Dan trăieşte ca şoimul singuratic
În peşteră de stâncă, pe-un munte păduratic,
Privind cu veselie cum soarele răsare,
Dând viaţă luminoasă cu-o caldă sărutare,
Privind cu jale lungă cum soarele apune...
Aşa şi el apus-au din zile mari şi bune!
Vechi pustnic, rămas singur din timpul său afară,
Ca pe un gol de munte o stâncă solitară,
Dincolo din morminte el trist acum priveşte,
O tainică fantasmă ce-n zare s-adânceşte,
Fantasma drăgălaşă a verdei tinereţi
Ce fuge de răsuflul geroasei bătrâneţi,
Şi zice: „Timpul rece apasă-umărul meu
Şi cât m-afund în zile, tot simt că e mai greu!
O! lege-a nimicirei, o! lege nemiloasă!
Când, când s-a toci oare a vremei lungă coasă!"
Apoi el pleacă fruntea şi cade în visare,
Iar munţii, albi ca dânsul, se-nclină-n departare,

Ai timpilor eroici imagină augustă,
Pe când era el tânăr, lumea-i părea îngustă
Pentru bine, şi largă, prea largă pentru rău!
El ar fi vrut-o bună ca bunul Dumnezeu.
Deci îi plăcea să-nfrunte cu dalba-i vitejie
Pe cei care prin lume purtau bici de urgie,
Şi mult iubea când ţara striga: „La luptă, Dane!"
Să vânture ca pleava oştirile duşmane.
Atunci a lui mănie ca trăsnetul era,

În patru mari hotare tuna şi fulgera,
Iar ţara dormea-n pace pe timpii cei mai răi
Cât Dan veghea-n picioare la căpătâiul ei.
Ades el pleca singur prin codri fioroşi,
În carii luceau noaptea oţeluri şi ochi roşi,
Şi dacă murgu-i sprinten da-n lături sforăind,
Viteazul cu blândeţă îl dismierda, grăind:
„N-ai grijă, măi şoimane! eu am şi duc cu mine
O vrajă rea de duşmani şi bună pentru tine."
Şi murgu-şi lua calea în linişte deplină
Prin codri fără drumuri şi fără de lumină.
Iar vulturii carpatici cu zborul îndrăzneţ
Făceau un cortegi falnic eroului drumeţ.
Încrederea-nfloreşte în inimele mari!

II

Bătrânul Dan ascultă grăind doi vechi stejari
Crescuţi dintr-o tulpină pe culmea cea de munte
Ş-având ca o coronă un secul pe-a lor frunte.
„O! frate, zice unul, un vânt în mez de noapte
Adusu-mi-au din vale lung vaiet, triste şoapte!...
E sabie în ţară! au năvălit tatarii!
Ş-acum în bălţi de sânge îşi joacă armasarii!"
„Aşa! răspunde altul, colo în depărtare
Zărit-am astă-noapte pe cer lumină mare!
Ard satele române! ard holdele-n câmpii!
Ard codrii!... sub robie cad fete şi copii,
Şi-n fumul ce se nalţă cu larme zgomotoase

Zbor suflete gonite din trupuri sângeroase!"
Bătrânul Dan aude, suspină şi nu crede!
Dar iată că pe ceruri din patru părţi el vede
Trecând un stol de vulturi urmaţi de uli gramadă.
Atraşi în orizonuri de-a morţii rece pradă.
Un fulger se aprinde în ochii lui pe loc.
„La luptă, Dane! ţara-i în jar, ţara-i în foc!"
Bătrânul Dan desprinde un paloş vechi din cui,
Şi paloşul luceşte voios în mâna lui.
Bătrânul Dan pe sânu-i apasă a lui mână
Şi simte că tot bate o inimă română.
El zice cu mândrie, nălţând privirea-n sus:
„Pe inimă şi paloş rugina nu s-au pus.
O! Doamne, Doamne sfinte, mai dă-mi zile de trai
Păn' ce-oi strivi toţi lupii, toţi şerpii de pe plai!
Fă tu să-mi pară numai atunci paloşul greu,
Când inima-nceta-va să bată-n peptul meu,
Ş-atunci inima numai de-a bate să încete
Când voi culca sub ţărnă a duşmanilor cete!"
Apoi el strânge chinga pe zdravenele-i şale,
Îşi face-o cruce, pleacă şi se coboară-n vale.

III

În scurtele restimpuri când soarele declină
Şi noaptea-şi pune stema feerică, stelină,
E un moment de pace în care, neoprit,
Se perde doru-n umbra amurgului mâhnit.
Atunci zăreşte ochiul minunile din basme,

Acele legioane de tainice fantasme
Care-ntre zi şi noapte apar în loc oprite
Cu mantii lungi şi albe, de-alungul învălite.
Aşa apare-n şesuri măreţul om de munte,
Călcând cu paşi gigantici pe urme mai mărunte!
Nu ştiu de el copacii tineri, crescuţi pe maluri,
Dar râul îl cunoaşte şi scade-a sale valuri
Să treacă înainte viteazul Dan la luptă.
Şi astfel tot el pasă pe cale nentreruptă
Păn' ce soseşte-n seară la casa lui Ursan.

Om aspru care doarme culcat pe-un buzdugan
Ursan, pletos ca zimbrul, cu peptul gros şi lat,
Cu braţul de barbat, cu pumnul apăsat,
E scurt la grai, năprasnic, la chip întunecos.
El e de peste Milcov pribeag misterios.
Toţi carii ştiu de dânsul spun multe, dar şoptind,
Şi cale de o zare îl ocolesc grăbind,
Deşi-i place să crească sirepe herghelii,
Răzleţe pe întinsul câmpiilor pustii.

Pe vremea lui, sub ochii lui Ştefan, domn cel mare,
Intrând în duşmani singur ca vieru-n stuhul tare,
Au prins pe hanul Mârza din fugă cu arcanul;
Iar Ştefan, de la dânsul în schimb luând pe hanul,
I-au zis: „Ursane frate! să-ţi faci ochirea roată,
Şi cât îi vedea zare, a ta să fie toată!"
De-atunci el stă de pază în mijlocul câmpiei
Şi nime nu s-atinge de zmeii herghelei.

Drumeţul intră, zice: „Bine-am găsit, Ursane!..."
Un aspru glas răspunde: „Bine-ai venit, moş Dane!
Ce vânt te-aduse-aice?"
„Vânt rău şi de jălire!
Ne calc păgânii, frate, şi ţara-i la peire!"
Ursan tresare, geme, s-aprinde-n gândul său.
Dan zice: „De pe munte venit-am să te ieu,
Să mergem".
„Dar! să mergem!" adauge Ursan
Şi mult cu drag priveşte grozavu-i buzdugan.
Apoi un corn apucă şi buciumă în vânt.

IV

Deodată se aude un tropot pe pământ,
Un tropot de copite, potop tropotitor!

Ursan, cu al său oaspe în fund, spre soare cată
Şi văd sub cerul luciu, în zarea-nflăcărată,
Zburând o herghelie de harmasari zmeioşi
Cu coamele în vânturi, cu ochii scânteioşi
Şi-nfiorând câmpia de-o aspră nechezare.
Un voinicel în floare, pe-un alb fugar calare,
Îi mână c-un harapnic ce-n urma lor pocneşte
Şi ca un şerpe negru prin aer se-nvârteşte.
Ursan le-aţine calea şi caii stau în loc.
Apoi către voinicul ce poartă busuioc
El zice: „Fulgo! prinde-mi pe murgul cel ţintat;

Moş Dan şi eu la Nistru ne ducem la luptat!"
„Dar eu, întreabă Fulga, eu să nu-mi cerc puterea?"
„Tu să rămâi aice ca să-mi păzeşti averea."

Frumos odor e Fulga! şi naltă-i e făptura!
Sub genele-i umbroase doi ochi lucesc ca mura,
Şi părul său de aur în creţuri lungi se lasă
Ca pe strujanul verde un caier de matasă.
El are glas puternic şi gură rumioară
Şi mers cu legănare de gingaşă fecioară.
Oricine-l vede-n soare cu peliţa lui albă,
Purtând la brâu un paloş şi pe grumazi o salbă,
Se-ntreabă: ce să fie, fecior de zmeu, ori fată?
Iar când pe sub altiţa cămeşii înfirată
Zăreşte la lumină doi crini ieşiţi în undă,
Doi pui în neastâmpăr de lebădă rotundă,
Răpit de dor, el cade pe gânduri câte-un an!...

Voinicul e viteaza copilă-a lui Ursan
Ea intră-n herghelie cu pasul îndrăzneţ
Şi merge drept la murgul sălbatic şi răzleţ,
Zicând lui Dan ce-n treacăt îi dă povăţuiele:
„Moş Dane! tu cu-a tale şi eu cu ale mele!"
Sirepul o zăreşte, ridică narea-n vânt,
Încruntă ochiul, bate copita de pământ,
Zburleşte coama, saltă, în lături se izbeşte;
Dar Fulga zvârle laţul, de gât îl arcăneşte
Şi răpide ca gândul, s-aruncă uşurel,
Îi pune mâna-n coamă şi-ncalecă pe el.

Gemând, el sare-n aer de patru-a lui picioare
Azvârle, se frământă, se spumegă-n sudoare
Şi-n zbor plecând deodată, nebun de groază, murgul
S-afundă-n largul spaţiu şi spinteca amurgul...

Dar când steluţa lunei apare viu la lume,
Copila întoarce cu murgul alb de spume
Şi zice „iată calul! El ştie-acum de frâu
Cu paloşul de mijloc şi mijlocul de brâu."
Ursan cu drag răspunde: „Aibi parte de noroc!"
Apoi cu Dan bătrânul, arzând de mare foc,
Încalecă şi-n umbră dispar ca într-un nor...
Dar Fulga-i urmăreşte cu sufletul în dor.

V

E noapte înstelată, e caldă, liniştită!
Se pare că din ceruri pe lumea adormită
Pluteşte-o lină, dulce, divină îndurare;
Dar ea nu poate stinge avântul de turbare
Ce duce călăreţii pe-ntinderea pustie,
Precum doi spectri gemeni mânaţi de-o vijelie.
Ei zbor tăcuţi sub ochii steluţelor trezite
În orizonul negru ce-i soare şi-i înghite.
S-afund mereu în taina nopţii; dar gândul lor
De mult e cu tatarii în luptă de omor.

O ţintă de lumină prin umbră viu înoată.
Ea creşte, se înalţă pe zare ca o roată

Şi umple de văpaie cereştile abisuri.
Păduri, movile, râuri apar căzute-n visuri,
Dar leul de la munte şi vierul de pe vale
Nu văd prin vis de sânge decât Moldova-n jale:
„E roşie luna!“ zice din doi cel mai bătrân.
„E luna însetată de sânge de păgân!“
Răspunde cel mai aspru... Şi puii lor de zmei
Se duc trăgând doi spectri de umbră după ei.
Se duc vârtej ca gândul plecat în pribegie,
Se duc pân' ce-a lor umbră întinsă pe câmpie
Le trece înainte şi păn' ce se lovesc
În ochi cu faptul zilei... Atunce se opresc.
Şi iată-i pe o culme nocturnii călători,
Lucind sub cerul palid în mantie de zori!
Ei lasă jos pe coastă să pască harmasarii
Şi stau privind în vale cum fac pârjol tatarii.
Cinci sate ard în flăcări pe câmp, şi fumul lor
Se-ntinde ca o apă, pluteşte ca un nor
De-a lung pe şesul umed, şi zboară sus în aer,
Ducând cu el un vuiet de larmă şi de vaier,
Prin fum se zăresc umbre fuginde, rătăcite,
Copii mărunţi, şi mame, şi fete displetite,
Şi cai scăpaţi în fugă, şi câini, şi boi în turme,
Goniţi de tătărimea ce calcă pe-a lor urme.
Ici, colo, se văd cete în luptă încleştate,
Mişcări de braţe goale în aer ridicate,
Luciri de arme crunte patate roş cu sânge
Pe care-o rază vie din soare se răsfrânge.
Apoi din vreme-n vreme o ceată luptătoare

Se-mprăştie cu grabă, lăsând cadavre-n soare!
Iar lângă Nistru, multa urdie tătărească
Năprasnic se ucide cu gloata românească.

Dan zice: „Măi Ursane! acolo e de noi!
Acolo râde moartea în crâncenul război.
Acolo să dăm proaşcă, sub ochiul cel de sus,
Tu despre faptul zilei, şi eu despre apus,
Şi cale să deschidem prin aprigul duşman...
La lucru-acum, fărtate! la lucru, măi Ursan!"
„Amin şi Doamne-ajută!" Ursan voios răspunde,
Şi-n gloată fiecare ca viforul pătrunde.

VI

Ursan năval' s-aruncă în neagra tătărime,
Croind o pârte largă prin deasa ei mulţime.
Sub mână-i buzduganul, unealtă de peire,
Ca un balaur face în giuru-i o rotire,
Un cerc de moarte-n care amar de cine-i prins!...
Sărmanu-nchide ochii şi soarele-i s-au stins!
În lături, înainte, în urmă-i totul moare!
Zbor crierii din tidve sub ghioaga zdrobitoare,
Şi-n urmă, şi-mpregiuru-i, şi-n lături semănate
Zac sute de cadavre cu capete sfărmate.
Şi astfel nempăcatul Ursan mereu lucrează,
Şi spre apus prin sânge mereu înaintează.

Ca dânsul, Dan bătrânul, erou întinerit,
Tot vine după paloş spre mândrul răsărit.

El intră şi se-ndeasă în gloata tremurândă
Ca giunghiul cel de moarte în inimă plăpândă,
Şi paloşu-i ce luce ca fulger de urgie
Tot cade-n dreapta,-n stânga şi taie-n carne vie...
Fug toţi şi per din cale-i!... El strigă: „Steie faţă
Cui place vitejia, cui s-au urât de viaţă!"
Dar nime nu-ndrăzneşte la glasu-i să apară,
Căci el se-naintează precum un stâlp de pară,
Şi cine-l vede falnic, aprins, cu fruntea sus,
Îi pare că alt soare se-nalţă din apus.
Şi astfel îmbii oaspeţi a morţii nempăcate
Cosesc la vieţi în floare pe straturi sângerate
Ş-ajung ei faţă-n faţă prin apriga furtună,
Şi armele lor ude cruciş le împreună.
„Noroc ţie, Ursane!"
„Şi ţie, tot noroc!"
Dar n-au sfârşit cuvântul Ursan şi cade-n loc,
Străpuns de o săgeată ce-i intră-n pept adânc.
El scapă buzduganul, se pleacă pe oblânc
Şi greu se prăbuşeşte c-un gemet de pe cal.
Tatarii ca zăvozii pe dânsul dau năval'!
„În lături litfe!" strigă la ei viteazul Dan,
Punându-se de pază la capul lui Ursan.
Cu calu-n mâna stângă, cu pala-n mâna dreaptă,
Amenințând cu ochii tatarii, mi-i aşteaptă
Precum aşteaptă zimbrul de lupi încungiurat
Să-i zvârle cu-a lui coarne pe câmpul spaimântat.
Dar nici gândesc păgânii să deie pept cu el,

Căci paloşu-i naprasnic e vultur de oţel.
Retraşi în giur deoparte, nemernici, spărieţi,
Ei scot din a lor arcuri un vifor de săgeţi,
Şi Dan, lovit în coaste, şopteşte cu oftare:
„Ursane, pentru tine de-acum nu e scăpare!"
Zicând, el cade-aproape, se sprijină-ntr-o mână
Şi paloşul lui ţine în loc ceata păgână.

O! Dane căpitane! puterile-ţi slăbesc
Şi norii pe deasupră-ţi trecând se învârtesc.
Tu mori! şi tătărimea s-apropie de tine!
Dar iată din pustiuri un alb vârtej că vine
Şi trece prin urdie ca printr-un lan de grâu.
E un voinic călare pe-un cal ce n-are frâu,
Voinic, în brâu cu paloş şi pe grumaz cu salbă.
E Fulga, ce apare ca o fantasmă albă
Şi grabnic, pe-al ei tată răpeşte din grămadă.
Apoi cu el dispare ca şoimul cu-a sa pradă.

„Alah!" răcnesc tatarii cătând cu groază-n urmă...
Dar ce văd ei deodată, căci glasul lor se curmă?
Ei văd curgând pe dealuri arcaşii din Orhei
Ce vin cu-o falcă-n ceruri, aprinşi ca nişte zmei!
Un lung fior de spaimă pătrunde într-o clipă
Prin deasa tătărime ce-i gata de risipă,
Şi toţi pe loc la fugă plec iute, se duc orbi,
Cum pleacă din câmpie un nor întins de corbi.
Amar e de răzleţul ce-n urma lor rămâne
Şi cade, mic sau mare, pe mânele române!

În faţă cu românul nu-i milă, nu-i iertare,
Nici chiar în sân de mamă nu poate-avea scapare.
O ştiu de mult tatarii, o ştiu de la bătrâni
Şi fug, nevrând s-asculte de şefi, de-ai lor stăpâni.
Tot omul vede moartea ş-aleargă-nspaimântat.
Cel viu uită şi lasă pe mortul nengropat
Şi făr-a-ntoarce capul se duce-orice păgân,
Că-n umbra fiecărui s-avântă un român!
Iar hanu-şi smulge barba, îşi rupe şalul verde
Privind urdia-ntreagă în clipă cum se perde.
Sub ochii lui în lacrimi, pe câmpul cel de lupte
Apar grămăzi de leşuri, grămăzi de arme rupte,
De cai ucişi, de care, de corturi risipite,
Şi tuiurile oastei de oaste părăsite!

O! pas cumplit al soartei! Tot ce-i era de fală,
Cai, steaguri, cete mândre, strălucitoare arme,
Clădiri de visuri nalte, magie triumfală,
Au fost de-ajuns o clipă ca totul să se darme!

VII

Ghirai au trecut Nistrul înot pe calul său,
Luând pe Dan rănitul ca pradă şi trofeu.
El merge de se-nchide în cortu-i, umilit,
Precum un lup din codri ce-au fost de câni gonit.
Trei zile, trei nopţi, hanul nu gustă-n suflet pace.
'ntins ca un cadavru gios pe covor el zace,
Dar când revine, palid, din lunga-i desperare,
În ochii lui trec fulgeri de crudă răzbunare.
El strigă să-i aducă sub cort pe Dan bătrânul.

Deşi cuprins de lanţuri, măreţ intră românul!

„Ghiaur! zice tatarul cu inimă haină,
Ce simte firul ierbei când coasa e vecină?"
„Ea pleacă fruntea-n pace, răspunde capitanul,
Căci are să renască mai fragedă la anul!"

Ghirai cade pe gânduri, lăsându-şi capu-n pept,
Şi, îmblânzindu-şi glasul: „O! Dan, om înţelept!
Te ştiu de mult pe tine, cunosc al tău renume
Din graiul plin de lacrimi orfanilor din lume.
Pe mulţi tatari cuprins-ai de-ai morţii reci fiori!
Acum îţi veni rândul şi ţie ca să mori.
Priveşte! lângă uşă calăul te pândeşte
Cu ştreangul şi cu pala ce-n mână-i zingăneşte.
Un semn, şi capu-ţi zboară la câni şi la vulturi,
Şi sufletu-ţi se perde în lumea de ghiauri.
Dar însă îmi fac milă de ani şi de-a ta minte,
Gândind la bătrâneţa ce-apasă-al meu părinte,
Şi vreau, cu daruri multe, pe tine-a te ierta
De vrei tu să te lepezi acum de legea ta!"
Creştinul Dan, bătrânul cu suflet luminos,
Înalţă-a lui statură şi zice maiestos:
„Ceahlăul sub furtună nu scade moşunoi!
Eu, Dan, sub vântul soartei să scad păgân, nu voi.
Deci nu-mi convine viaţa mişelnic câştigată,
Nici pata fărdelegei în fruntea mea sapată.
Ruşinea-i o rugină pe-o armă de viteaz,
Un vierme ce mănâncă albeaţa din obraz.

Cui place să roşească, roşească... eu nu vreau
Nici pata pe-a mea armă, nici pe obrazul meu.
Alb am trăit un secul pe plaiul strămoşesc
Şi vreau cu faţa albă senin să mă sfârşesc,
Ca după-o viaţă lungă, ferită de ruşine,
Mormântul meu să fie curat şi alb ca mine!
Aşa m-au deprins Ştefan, uşoară ţărna-i fie!
La trai fără mustrare şi fără prihănie.
Nu-mi trebuie-a ta milă, nu vreau a tale daruri.
Tu îmi întinzi o cupă mult plină de amaruri,
Departe ea de mine!... mai drept e ca să mor!...
Iar dacă ai tu cuget şi-ţi pasă de al meu dor,
Ghirai, mă lasă, lasă în ora morţii grele
Să mai sărut o dată pământul ţării mele!"

Uimit, Ghirai se scoală, cu mâna lui disface
Unealta de robie sub care leul zace,
Cumplitul lanţ ce-l leagă cu strânse noduri sute,
Şi zice grabnic: „Tată, ia calul meu şi du-te!"

Bătrânul Dan ferice se duce, Nistrul trece,
Şi-n aerul Moldovei se umflă peptu-i rece,
Şi inima lui creşte, şi ochii-i plini de jale
Cu drag privesc prin lacrimi podoaba ţării sale.
Sărmanu-nghenuchează pe iarba ce străluce,
Îşi pleacă fruntea albă, smerit îşi face cruce
Şi pentru totdeauna sărută ca pe-o moaşte
Pământul ce tresare şi care-l recunoaşte...
Apoi el se întoarce la hanul, intră-n cort,
Suspină, şovăieşte şi, palid, cade mort!

Iar hanul, lung privindu-l, rosteşte cu durere:
„O! Dan viteaz, ferice ca tine care pere,
Având o viaţă verde în timpul tinereţii
Şi albă ca zăpada în iarna bătrâneţii!"

Convorbiri literare, ianuarie 1875

GRUI-SÂNGER

Cică au fost odată un hoţ năprasnic ce se numea Grui-Sânger. El locuia într-un codru întunecos şi omorâtor ce-i ziceau: Codrul-fără-viaţă... etc., etc.

I

CODRUL-FĂRĂ-VIAŢĂ

Cine-au aflat în lume de Codrul-fără-viaţă
Şi n-au simţit în suflet un crunt fior de gheaţă?

În cea pădure veche, grozavă, infernală,
Cărarea-i încâlcită şi umbra e mortală,
Şi arbori, stânci, prăpăstii şi oricare făptură
Iau forme urieşe prin negura cea sură
Aspecturi fioroase de pajuri, de balauri,
De zmei culcaţi pe dâmburi, de şerpi ascunşi în gauri,
De toate-acele feare povestice, de pradă,
Ce luna giulgiuieşte cu alba ei zăpadă,
Copacii întind braţe lungi, ameninţătoare,

Nălțând pe toată culmea câte-o spânzurătoare;
Și stâncile, fantasme pleșuve, mute, oarbe
Deschid largi, negre peșteri menite de a soarbe
În umbra lor adâncă și de misteruri plină
Pe omu-mpins de soartă a pere din lumină.
În funduri de prăpastii se bat mereu de maluri
Șiroaie care poartă cadavre pe-a lor valuri;
Și aburi într-amurgul din ele se ridică
Ce-n rouă sângerândă pe frunzi uscate pică,
Sau merg de se așează pe stânci, pe vârf de munte
Ca palide vedenii cu pletele cărunte.

O crâncenă orgie de sânge, de cruzime
Îmbată umbra mută ce zace la desime,
Ș-ades în mez de noapte s-aude prin tăcere
O surdă lovitură, un vaiet de durere,
Apoi un zbor de vulturi și urlete hidoase
De lupi ce vin să-mparte a victimelor oase,
Și straniu, lung, satanic, un hohot ce răsună
Ca clocotul de codri când cerurile tună.
Atunci păstorii sarbezi zăresc din depărtare
Ivindu-se pe munte o naltă aratare
Ce stă în dreptul lunei cu-o bardă groasă-n mână...
Și până-n ziuă urlă dulăii de la stână.
Amar de cine intră prin ramurile dese
A codrului de moarte! Sărmanul, dacă iese,
El pare-un strigoi palid zărit ca printr-un vis,
Ce caută cărarea mormântului deschis...
Acolo-i cuibul spaimei și adăpostul urei.

Grui-Sânger, ucigașul, e regele pădurei!

II
GRUI-SÂNGER

E crud lupu-n turbare! crud tigrul ce sfâşie
O turmă de gazele pe-a Nilului câmpie!
Crud uliul care trece şi ţintă se abate
Pe-un stol de păsărele în ierburi tupilate!
E crud destinul, crudă moartea! dar în cruzime
Pe Sânger ucigaşul nu îl întrece nime!
De-abie sosit în viaţă prin moartea maicei sale,
Vrăjitu-l-au Satana cu pofte criminale
Să schingiuie, să rupă, să prade, să omoare,
Să fugă-n întuneric de oameni şi de soare,
Străin în toată mila, plăcerea-i cea mai vie
Au fost să nimicească pe lume tot ce-nvie.
Să calce flori şi roadă, să strice cuiburi pline,
Să smulgă aripioare de fluturi şi de-albine.
Acum însă el cată un alt soi de victime!
Îi place-a sui scara năprasnicelor crime:
Acum ucide oameni!... Cum îi zăreşte, râde
Şi îi ucide, numai de setea de-a ucide!

De zece ani în codru el s-au retras aice.
Soţia lui e groaza şi noaptea-i lui complice!
Ca tigru fără saţiu, sub un stejar la pândă,
El face zi şi noapte o crâncenă izbândă,
Găsind în agonie un vaiet care-i place
Ş-o viaţă desfrânată în morţile ce face.
Monstru cumplit cu faţa ca sufletu-i de slută,
În trame sângeroase gândirea-i e perdută.
Oricine-l vede crede că au văzut o ciumă,
Şi dacă scapă teafăr, cu păr de lup s-afumă,

Căci fruntea lui apare sinistru luminată
De-a focului ce-l arde vapaie-nflacarată;
Dar vulturii, şi ulii, şi buhnele, şi corbii,
Precum tot spre lumină cu jale cată orbii,
Ţintesc cu neclipire spre dânsul ochi sălbatici
Ce noaptea printre arbori s-aprind ca roşi jaratici.
Ei zboară pretutindeni alături,-mpreună,
Formându-i pe sub nouri cu zborul o cunună,
Un larg cortegi funebru ce lasă unde trece
De albe oseminte o caldă tristă, rece!

O singură fiinţă în inima-i secată
Găseşte-adăpostire: bătrânu-i, jalnic tată.
La care se gândeşte cuprins de-nfiorare
De câte ori comite o crimă în turbare.
Imagina iubită a bunului părinte
Adeseori în lacrimi îi trece-atunci prin minte,
Punându-se-ntre dânsul şi victimele sale...
Zadarnic!... el e arma puterii infernale!

III
PARICIDUL

E ora de mistere, de groază şi de şoapte
Când trec fiori în aer şi demoni roşi în noapte;
Când umbra trădătoare aşează pe sub maluri,
Prin unghiurile casei, prin guri de văi, pe dealuri,
Prin codri, prin ruine de veche monăstire,
Pe naltele clopotniţi, prin negre cimitire
Fantasme tupilate, vedenii mari, tăcute,
Ce stau ca nişte visuri din ochi nedispărute,
Şi astfel, locuită de umbre, noaptea pare

Mută de groază, rece şi fără răsuflare.
E ora de uimire, când Codrul-fără-viaţă
S-arată mai sinistru prin văl de oarbă ceaţă
Şi scoate-un aspru vuiet ce-nsuflă oţerire,
Ducând în lume, tainic, o cruntă prevestire.
Tot omul fuge, toată făptura se ascunde...

Un om îşi face cruce şi-n codrul des pătrunde!
E tatăl lui Grui-Sânger!... plăpând, fără putere
Sub sarcina greoaie de ani şi de durere,
El intră pe sub arbori în haosul cel mare
De negru întuneric, adânc, fără hotare,
Şi tot înaintează pe căi nestrăbătute
Şi pare că înoată prin unde nevăzute.
Încet, având de reazăm un' vechi toiag de vie,
Sărmanul urcă-n lacrimi cărarea de urgie,
Căci vine ca să cerce de-a smulge din orbire-i
Pe fiul său ce calcă în volvura peirei.
El vrea să-l mai revadă, el vrea să-l mai sărute,
Să-l scoată la lumină din căile perdute,
Şi astfel merge, merge, plecând a lui statură,
Ca omul care-aşteaptă a morţii lovitură,
Şi gura lui şopteşte cuvinte dragalaşe
Ca-n timpul dismierdării, când fiul era-n faşe.
Stăi! fugi, nenorocite! un pas de-i face încă...
Dar iată-l sus pe culme, ah! iată-l lângă stâncă!
Deodată-o bardă crudă prin aer luce, zboară,
Loveşte!... gios bătrânul c-un vaiet se doboară,
Iar Sânger ucigaşul, plecându-se, deodată
În clipa unui fulger zăreşte... pe-al său tată!

IV
BLĂSTEMUL

O! cruntă fărdelege! Păcat fără iertare!
Cumplitul, paricidul încremenit apare
De spaima ce-l cuprinde, spăimântător, la focul
Aprins cu răpegiune de fulgeri în tot locul.
Pădurea-ntreagă arde cu negrele-i pacate
Lăţind lumini pe ceruri, pe dealuri departate,
Şi oaspeţii prădalnici în zboruri zgomotoase
Se duc, vârtej fantastic, cu ţipete fioroase.
Pădurea arde! brazii s-aprind ca nalte torţii,
Sub bolte-nflăcărate trec victimele morţii,
Lung şir de spectri palizi ce merg ca să arate
Lui Sânger a lor feţe şi răni nevindecate.

Deodată prin vuirea de vaiete-n mulţime,
Prin miile de glasuri ce-l mustră cu asprime
Şi mai presus de zvonul pădurei ce trăsneşte,
Un glas din altă lume se-nalţă şi grăieşte:
„Tu, proclet, ucigaşe! infame paricide!
Tu, pentru care astăzi tot iadul se deschide,
Tu, răpitor de zile cui ţi-au dat viaţă, nume!
Atunci a ta osândă sfârşit să aibă-n lume
Când astă buturugă de arbor ars sub care
Părintele tău zace ucis, fără suflare,
Va da şi flori şi frunze, etern fiind udată
Cu apa din vale în gura ta carată.
Iar păn-atunce, iasmă ce a născut Păcatul,
În viaţă şi-n mormântu-ţi în veci să nu guşti pace
Şi cugetul din tine s-auzi că nu mai tace.
Să nu priveşti tu cerul şi omenirea-n faţă!

De foc să-ţi fie apa, şi soarele de gheaţă!
Să bată-n tine biciul urgiilor turbate
Păn' n-a mai fi pe tine loc unde a mai bate!
Toţi şerpii de pe lume să iasă-n a ta cale!
Să-ntâmpini numai ură, să nu simţi decât jale!
Să chemi cumplita moarte, şi ea l-a ta chemare,
Să rădă, să te lase luptând cu-a ta mustrare,
Încât s-ajungi tu însuşi a te feri de tine
Prin ultima ta crimă, uciderea de sine!
Blăstem! blăstem pe capu-ţi în lunga vecini[cie]!
A ta cenuşă peară în vânt şi neagră fie!"

V
PEDEAPSA

Trecut-au jumătate de secul pe-astă lume.
Din codru nu rămas-au decât hidosu-i nume;
Pe unde-au fost odată stejarul, bradul, plopul,
Desime urieşă ce-au înfruntat potopul,
E numai câmp de petre, gol, trist, secat de soare
De care fug şi vulturi şi feare răpitoare.
Nici scaiul, nici urzica pe sânul lui nu creşte,
În veci dorita ploaie, nici roua nu-l stropeşte,
Iar dac-un nor se sparge deasupră-i câteodată,
Cu lacrimi lungi de sânge e ploaia-amestecată.
De câmpul cel de groază chiar gândul se fereşte,
Chiar crivăţul pe margini din zboru-i se opreşte,
Urgia neîmpăcată cereştilor blăstemuri!

Şi însă-un om, în soare, om singur... cine-ar crede?
Pe-a dealului cărare un om acum se vede!
Bătrân ca lumea, gârbov, sub vântul relei soarte,
El pare că de seculi au fost uitat de moarte.

Pleşuv, pe a lui frunte pârlită, nesenină,
Trec nori de gânduri negri sub carii ea se-nclină,
Şi desele zbârcele pe ea sunt împletite
Precum o ţesătură de fire încâlcite.
Sprincenele lui albe pe ochii lui se pleacă,
Lăsând de-abie prin ele lumina ca să treacă,
Iar barba-i lungă, aspră se târâie-n carare
Pe când el se tot urcă pe brânci, fără-ncetare.

De-o jumătate secul, sub gândul ce-l omoară,
El în genunchi se suie, şi în genunchi coboară
Pe culmea vârfuită cu-o neagră buturugă,
Şi tot şopteşte-n sine o mult duioasă rugă.
Sărmanul! Merge-n vale de-şi umple gura plină
Cu apă din izvoare, vioaie, cristalină
Apoi se-ntoarce iară la deal pe culmea arsă
Şi-ncet, la rădăcina copacului o varsă,
O varsă toată, toată! făr-a lăsa din gură
Să lunece în pieptu-i macar o picătură;
Dar, vai! trec nopţi, trec zile, trec ani şi cât munceşte
Zadarnic! Buturuga nu mai reînverzeşte.

VI
IERTAREA

Azi cerul e mai aspru! cad raze înfocate,
Şi setea linge peatra izvoarelor secate!
O gură, numai una de apă mai rămâne...
Prin miile de glasuri ce-l mustră cu asprime
Bătrânul, neiertatul, cu focul în plămâne,
O soarbe-n gură-i, pleacă, se urcă iar din vale,
Târându-se pe coate, pe brânci în cruda-i cale,
Şi rupţi îi sunt genunchii, şi rupte-a sale coate,

Şi sângele-i se scurge, şi cade, nu mai poate,
Căci drumul se lungeşte cu cât şi setea-i creşte...
Dar iată că la mijloc de cale se opreşte!

El vede-o păsărică pe jumătate moartă;
În palmă-i o cuprinde, la gura lui o poartă
Şi cu o picătură prielnic o adapă,
Făr-a-nghiţi, sărmanul, măcar un pic de apă!

Renvie păsărica încet din amorţire
Şi-n ceruri se înalţă cu-o vie ciripire.

Minune!... iată cerul deschis se ilumină
De-o tainică-auroră, feerică, divină,
Atât de strălucindă, cât însuşi mândrul soare
Se stinge ca steluţa l-a soarelui splendoare,
Ş-un glas pătruns de milă, duios de bunătate,
Din cer grăieşte: «Sânger! iertat eşti de păcate
Mult rău o faptă bună în ceruri cumpăneşte;
O biată păsărică de munci te izbăveşte!»

Grui-Sânger nalţă fruntea... El vede cu uimire
Pe faţa părintească o dulce-nduioşire;
El vede-a lui victime cu îngeri adunate
În braţele deschise chemându-l ca pe-un frate;
Şi vede ca prin farmec pe trunchiul fără viaţă
Crescând vlăstări frumoase cu veselă verdeaţă,
Şi-n vârf o floare albă ce cade pe-a lui frunte
Ca semn de încetare a chinurilor crunte.
Iertatul zice: «Doamne! părinte!... îndurare!...»
Şi cade şi se stinge cu-o lină suspinare.

Se spune că pe locul unde-au murit sărmanul
Un arbor mic, sălbatic, răsare pe tot anul,
Având o păsărică în vârf, cu glas de înger...
El poartă poame roşii şi numele de Sânger.

Mircești, 1875

Convorbiri literare, 1 iunie 1875

LEGENDA CIOCÂRLIEI

Lie, Lie
Ciocârlie
Zbori în soare
Cântătoare
Şi revină
Din lumină
Pre pământ
Cu dulce cânt!

I

De când erau ca iarba anticii codri deşi
Şi mici ca moşunoaie Carpaţii urieşi,
Şi văile profunde, şi latele vălcele
Ca pe o apă lină uşoară vălurele;
De când în lume lupii erau păstori de oi
Şi urşii cu cimpoaie mânau cirezi de boi;
De când purta-n cosiţe Ileana Cosânzană
O floare cântătoare, o floare nazdravană,
N-au fost copilă-n viaţă mai dulce, mai aleasă
Decât frumoasa Lia, fecioară-mpărătească!

Născută-n faptul zilei cu faţa-n răsărit,
Luceferii, văzând-o, mai viu au strălucit,
Ferice de-a atinge cu-o rază argintie,
Cu ultima lor rază aşa minune vie.
Şi astfel, de lumină cerească dismierdată,
Ea, răsărind ca floare, au înflorit ca fată;
Ş-acum e fala lumii, a minţii încântare,
A inimilor farmec, a ochilor mirare.
Tot omul care-o vede, răpit, uimit simţeşte
Că parcă se renaşte, că inima lui creşte,
Că trece lin din iarnă în dulce primăvară,
Că mii de paseri cântă în sânu-i şi pe-afară.

Ea are-o faţă albă de flori de lăcrimioare
Şi ochi cereşti, albaştri ca floarea de cicoare,
Ş-un păr ce străluceşte pe fruntea sa balaie
Căzând, fuior de aur, de-a lung până-n călcaie,
Încât pe câmpul verde când trece zâmbitoare
Se pare c-o urmează prin aer fulgi de soare.
Ea poartă haine scumpe, uşoare, descântate,
Din fire de paianjen ţesute şi lucrate,
Prin care tainic saltă luciri de forme albe.
Comori atrăgătoare ca visurile dalbe,
Precum acele slabe văpăi tremurătoare
Prin frunze răspândite de luna gânditoare.

Aprinşii ochi ai nopţii în giuru-i scânteiază,
Formând cununi de raze pe fruntea-i ce visează,
Şi lunecă pe sânu-i, rai alb de fericiri.
Voind ca să pătrundă prin iţele subţiri.
Seninul dulce-al zilei, râvnind acea minune,
Din soarele răsare, şi pân' la soare-apune

Se-ntinde pe deasupra-i cu bolta lui rotundă,
Voind să-i fac-un templu în care s-o ascundă.
Şi-i zice: «Însuşi cerul spre tine se înclină...
Frumseţa-i o coroană pe frunte de regină!»

II

Şi mersu-au vestea-n lume, trecând din gură-n gură
Că Lia fură ochii, şi minţile le fură;
Şi dus-o-au pe aripi în locuri departate
Cucoarele-n triunghiuri prin aer înşirate,
Şi spus-au vântul ager, în veci neodihnit,
Că nu-i copilă alta mai dulce de iubit.

În grabă alergat-au din toate-a lumii zări,
De peste munţi, din funduri de peste nouă mări
Cei mai viteji şi mândri feciori de împăraţi,
Vrăjiţi de-a fi pe viaţă de Lia fărmecaţi.
Venit-au Roşul, craiul înaltelor lungi plaiuri,
Şi Albul ce domneşte pe douăzeci de raiuri,
Şi Pene-împăratul, arcaş cu ochiul ţinteş,
Ce are-n tolbă fulgeri şi-n grajdi pe calmul Vinteş;
Şi alţii, mulţi ca frunza, mânaţi de-a lor iubire
Cu Lia dragalaşă să cate împeţire.
Dar nici îşi pleacă ochii la ei frumoasa fată,
Cum nu se uită crinul la iarba cea uscată,
Ci vecinic ea priveşte cu drag la mândrul soare!
Şi, tot privind lumina din faţa-i arzătoare,
Cu lacrimi i se umple albaştrii ochi frumoşi.
Ei plâng!... de ce plâng însă luceferii duioşi?
De mult privit în soare, sau de o jale-ascunsă.
De-o gingaşă dorinţă, de-o taină nepătrunsă?

Ah! taina ei n-o ştie nici zâna ce-o iubeşte,
N-o ştie căpătâiul pe care odihneşte,
Nici apa ce oglindă obrazu-i la trezie,
Nici cerul, nici pământul!... dar umbra sa o ştie!
Ades copila, pradă gândirii ce-o răpeşte,
Se scaldă în lumină, cu soarele grăieşte
Şi zice: „Tu, al lumei monarc strălucitor!
O! splendidă comoară de viaţă şi amor!
Tu, ochi deschis în ceruri să vadă-n a mea iubire!
Tu, singură-mi dorinţă, tu, dulcele meu mire!
Pleca-voi, ah! pleca-voi, luând urmele tale,
Să te-ntâlnesc ferice, să te culeg în cale,
Să fii al meu şi numai al meu, o! mândre soare,
Să nu mai plâng de moarte când tu săruţi o floare,
Căci te urăsc atunce... cu dragoste şi dor,
Şi văd că de-acea ură duioasă am să mor!"
Ea zice şi se simte de raze inundată.

Iar umbra ei suspină în urmă-i tupilată:
„Ah! draga mea stăpână! Ferească Domnul sfântul
De-a-ţi asculta îndemnul, de-a-ţi împlini cuvântul,
Căci vai de-acel ce-apucă pe-a soarelui carare!
El intră-n cale lungă ce capăt nu mai are
Şi unde începutul se leagă cu sfârşitul,
Şi unde-şi perde mintea şi paşii rătăcitul.
Ah! Lia, te gândeşte că soarele-i cu dar
De viaţă şi de moarte, că-i dulce şi amar!
El dă junie lumei, iubire, fericire,
La plânte, cuiburi, inimii el dă însufleţire,
Dar raza-i ce învie e rază şi de foc
Ce are crinul fraged şi tristul siminoc,
Şi râsurile soarbe, şi paseri săgetează,
Şi umbra o înghite când soarele-i amează."

„Ah! fie oricum fie! răspunde-n grabă Lia
Durerea fie-mi partea sau fie-mi bucuria,
De-oi şti că-n a mea cale voi face totdeauna
Din şepte nopţi, o noapte, din şepte zile, una,
M-oi duce mult departe c-un răpide avânt,
Departe, unde cerul se lasă pe pământ.
Pe unde munţii falnici apar ca nourele,
Pe unde stau de vorbă la umbră flori cu stele.
M-oi duce, duce, păn' mi-oi găsi ursitul
Ş-oi sta gură la gură cu soarele iubitul,
Căci vreau să-i privesc faţa ca să-mi alin durerea,
Să văd curgând din buze-i cuvintele ca mierea!"
„Amar de tine, Lie! o! Lie,-amar de mine!
Dar fie! unde-i merge, şi eu mă duc cu tine."

III

În revărsatul zilei, când nasc a vieţii şoapte
Şi lin se dezveleşte seninul cer din noapte,
Pe când lumina-i sură, plăpândă, răcoroasă
Şi somnul îşi destinde aripa somnoroasă
Frumoasa Lia pleacă pe Graur, calu-i şarg,
Ce zice că pământul nu e destul de larg,
Şi zboară fără spaţiu, luându-şi iute zborul,
Ca vântul şi ca gândul, ca spaima şi ca dorul.
El fuge pe sub soare, el fuge pe sub lună
Şi pere într-un fulger cum pere vestea bună;
Şi trece pe sub nour, şi trece pe sub stea
Clipiş, cum se strecoară prin oameni vestea rea!
Se duce calul Graur spre codrii de stejari
În care greu se luptă balaurii cei mari
Cu pajuri nazdravane născute-n ceea lume;

Prin locuri unde şerpii brilianturi fac din spume
Şi zmeii fac palaturi de-argint cu turnuri dese,
Ca-n ele să ascundă frumoase-mpărătese.
El trece prin poiene cu tufe aurite
În care se alungă şopârle smălţuite
Şi blânde păsărele ce cântă-n cuibul cald,
Având rubine pliscuri şi ochii de smarald.
Acolo vântul serii prin frunze-alene zboară,
Lovind încet cu umbră aripa lui uşoară.
Şi iarba, chemând vântul din ziori ca s-o dismierde,
Se mişcă-n vălurele precum o apă verde.
El trece peste râuri ce curg necontenit
Ca zilele senine a celui fericit.
Şi apa-ndeamnă fata pe maluri să se culce,
În ea să se oglinde, s-o facă apă dulce.
Zadarnic! ea-nainte, nainte mereu pasă
Ca omul cu grăbire mânat de dor de casă,
Şi de trei ori trei zile şi nopţi de trei ori trei
Ea lasă somnul dulce să peară-n urma ei.
Şi astfel tot pe cale, cu ochii ţintă-n soare,
Cu coamele-i lucioase în vânt fâlfâitoare,
Ea pare şi dispare, răpită de cal Graur,
Precum un vis ferice într-un vârtej de aur.
Dar după multă trudă şi mult amar de cale,
Odată cu amurgul ajunge într-o vale,
O vale înverzită ce se uneşte-n zare
Cu-albastra, zgomotoasa, clocotitoarea mare.
Acolo calul Graur îşi încetează zborul,
Nemaiavând pământuri să bată cu piciorul,
Iar Lia se coboară cu grabă de pe cal
Şi merge se depune pe-al mării verde mal,
Privind cu dor la raiul din fundul departat
Pe care-se ridică al soarelui palat.

«Pe unde-ţi merge gândul, stăpâna mea iubită?»
O-ntreabă glasul umbrei de cale obosită.
«Ah! dragă sorioară! duioasa Lia zice,
Zăreşti în depărtare cea insulă ferice
Plutind sub cer albastru pe-a mării albăstrime?
Vezi colo, în zare, colo, pe-o înălţime,
Acel palat de aur, cel cuib de străluciri,
Cu poarta de rubinuri şi stâlpii de safiri?
Acolo-mpărăteşte frumos ursitul meu,
Acolo-mi zboară gândul, acolo eu mă vreu!
Dar cum să fac, vai mie!... ah! calul meu nu poate
Să calce şi pământul, şi mările să-noate!»
«Stăpână! zice Graur, ce nu pot eu pe lume
O poate al meu frate, născut pe-a mării spume.»
Cum zice, cum nechează...
Din marea cea profundă
O volvură se-nalţă şi iese-un cal în undă,
Cu ierburi şi mărgeanuri având coama-mpletită,
Şi solzi de-argint pe spate, şi palmă sub copită.
Zărindu-l, Lia vesel de cale se găteşte,
Dar când e ca să plece şi când se despărţeşte
De Graur, ea-l sărută, pe coardă-l mai dismiardă
Şi-l cheamă drag pe nume şi plânge c-a să-l peardă.
Apoi se-ntoarce iute la mal, iute sare
Pe noul cal ce-o poartă uşor pe-a lui spinare.
Şi umbra ei rămâne pe mal înstrăinată,
Şi Graur se afundă în zarea nourată.

IV

Prin valuri spumegoase ce-n giuru-i se alină
Cântând o melodie simfonică, marină,
Ajunge Lia grabnic la insula dorită,

A cărei iarbă vie cu raze-i altoită.
Copila-n haine mândre de fiu împărătesc
S-afundă în lumină, dar chipu-i îngeresc,
Dar mersu-i plin de farmec, cu pas legănător,
O spun mai mult că-i fată decât că e fecior.
Ea intră în palatul acel de feerie
Cu inima-n bătaie de dulce bucurie,
Dorind ca să-ntâlnească, temând de-a întâlni
Pe-acel care-au vrăjit-o aicea de-a veni,
Şi iată că zăreşte a lui bătrână mamă,
Cu genele căzute pe ochi ca o năframă!

De când nu era încă pământul care este,
Pe când tot ce e-n lume era numai poveste
Şi raza de lumină şi razele căldurei
Erau comori ascunse în haosul naturei,
A splendidului soare ferice născătoare
Trăieşte-n luminoasă şi magică splendoare,
Dar tristă şi orbită de vecinica-i lucire,
Acum ea nu mai poate pe soare să-l admire,
Şi-i este scrisă de soartă atunci numai să vadă
Când fiul ei în cursă ar fi espus să cadă.
Sărmana-ncet aude sunând pasuri străine,
Tresare şi întreabă: «Ce om, ce feară, cine
Au îndrăznit să vie aice, ş-a pătrunde
În locuri necalcate de pas de om; pe unde
Nici paserea măiastră a trece nu-ndrăzneşte,
Nici doru-n rătăcire perdut nu se opreşte?»
Copila tremurândă s-apropie şi zice:
«Sunt om cu gânduri blânde venit din lume-aice.»
«De eşti fecior, replică bătrâna îngrijită,
Să-ţi fie calea floare şi urma înflorită,

Şi-n viaţă să ai parte de soacră iubitoare
Şi de nevastă dulce, frumoasă, zâmbitoare;
Iar dacă eşti tu fată, precum te-arată glasul,
Pe urma ta uşoară întoarce-ţi iute pasul
Şi pei din aste locuri neatinse şi curate,
Domnite de-al meu soare, copil fără păcate!"

. . . . . .

Copila spaimântată cu dorul ei se ceartă,
Ar vrea, ar vrea să fugă, dar inima n-o iartă;
Când iată că s-aude în lunga depărtare
De cai venind spre casă voioasa nechezare,
Şi iată că palatul se umple deodată
Cu zilnica lumină din lumea adunată;
Când soarele apune, lăsând de-a lung pe ceruri
Clipirile de stele şi-a umbrelor misteruri,
El vine şi apare atât de luminos,
Că-ntunecă vederea cu chipul său frumos.
„Bine-ai venit, copile, de mult înstrăinat!
Îi zice blânda mamă c-un dulce sărutat.
Te bucură de oaspe venit de pre pământ,
Un oaspe blând la suflet şi gingaş la cuvânt!"
În giuru-i mândru soare se uită cu mirare...
El vede şi nu crede, îi pare că îi pare
Şi simte-un neastâmpăr, în inima-i vergină
Sub galişa ochire a fetei ce suspină.
Apoi, luând de mână pe Lia tremurândă:
„Oricine-ai fi, el zice, fiinţă, tu, plăpândă!
Durerea omenească în veci să nu te-ajungă,
Şi fie-ţi scurt necazul şi fericirea lungă!
Pe flori de primăvară obrazu-ţi să se culce,
Şi fie-ţi dulcea viaţă şi moartea fie-ţi dulce!"

Copila îl ascultă perdută în estaz,
Cu zâmbetul pe buze, cu lacrimi pe obraz,
Şi zice: „Mândre soare! lasat-am scumpa ţară
Şi casa părintească în timp de primavară,
Cu dor să vin la tine, de-aproape să te-admir;
Şi-n calea mea grăit-am cu flori de trandafir,
Cu râuri şi cu nouri, cu fluturi şi cu stele;
Grăit-am şi cu vulturi, cu şoimi, cu rândunele,
Cu tot ce putea-n lume de tine să-mi grăiască,
Şi-acum îţi zic eu ţie în limba omenească:
„Minune mult iubită! Lumină de lumine!
Ah, inima mă poartă să stau în veci cu tine!"

Şi soarele şi Lia, păreche de iubire,
În ochi aprinşi de doruri îneacă-a lor privire,
Zâmbind unul la altul cu-îndoioşire multă.
Iar mama ce nu-l vede, dar care îi ascultă,
Grăind cu mintea, zice: „Să fiu oare-nşelată?
Acest străin să fie oare fecior, sau fată?
El are glasul dulce, prea dulce, prea duios
De când au dat cu ochii de fiul meu frumos!"
Apoi, mai stând pe gânduri, adaoge-n tristeţă:
„Ah! unde mi-e vederea din dalba tinereţă!...
Amare de cine are pe ochi un negru nor
Când inima presimte!... E fată, sau fecior...
La noapte voi aşterne în patu-i albe flori;
De-a fi barbat, sub dânsul peri-vor până-n zori,
Iar de-a fi fată, ele, de sânul ei lipite,
În faptul dimineţii vor fi mai înflorite."
Bătrâna-n neastâmpăr se duce şovăind
Condusă de-a ei cârjă prin umbră pipăind.

Atunci voiosul soare, simţind o nouă viaţă,
O ia pe Lia-n braţe şi o sărută-n faţă
Şi-i zice cu-nfocare: „Iubita mea mireasă,
În lumea pământeană ai fost împărătească;
De-acum tot împreună gustând cerescul bine,
Eu lumina-voi cerul, şi tu, dragă, pe mine".
Copila varsă lacrimi: uimită ea simţeşte
Că inima-i ferice în sânu-i se topeşte
Ca ziua cea de vară când razele se scurg
Topindu-se în umbra adâncă din amurg.
Şi astfel dragalaşii de-a lor iubiri au parte...
Iar când le spune noaptea că-i timp a să desparte
Nici unul n-are gândul să facă începutul,
Să rupă lanţul dulce ce-i leagă cu sărutul!

V

A doua zi, pe timpul minunilor visate,
Când faptul dimineţii la uşa nopţii bate,
Bătrâna mamă, trează de grija ce-o domină,
Simţeşte că e-n lume o stranie lumină.
Ea merge cu grăbire la patul unde crede
C-au trebuit să doarmă străinul... şi ea vede
(Căci dragostea de mamă o face-acum să vadă),
Ea vede-n aşternutu-i flori vii ca de zapadă,
„Ah! zice cu durere; nici una nu-i uscată!
Nici una vestezită! Străinul oaspe-i fată!"
Apoi, în tulburarea-i de crudă presimţire,
Înalţă ochii-n ceruri şi vede cu-oţerire...
Ce vede?
Pe zenitul adânc, înflacarat,
Măreţul soare plană! şi caru-i înhamat

Cu nouă cai de raze, ce-n spaţiu l-au răpit,
Cutrieră cerescul întins nemărginit.
Zbor caii lăsând râuri de foc în urma lor
Şi frâiele scăpate de-a lung în aer zbor;
Iar soarele ferice, dând lumilor uitare,
Cu Lia leganată pe sânul lui apare,
Şi lumile-nundate sub flacări arzătoare
Privesc cu îngrozire alt soare lângă soare...
„Blăstem! strigă bătrâna, blăstem pe capul tău,
Tu, care-mi răpeşti viaţa, răpind pe fiul meu!"
Şi mama cade moartă!
Ea cade! dar urgia,
Dar cruntul blăstem zboară, se suie pân' la Lia,
Ş-a soarelui mireasă lovită, fulgerată,
Din ceruri cade-n marea lucind ca o săgeată.

.....

Ah! mare i-au fost visul şi scurtă fericirea!
Iubirea i-au dat moartea şi moartea nemurirea!
Iar sufletu-i ferice luat-au forma vie
De-o mică, dragalaşă, duioasă ciocârlie
Ce vecinic către soare se-nalţă-n adorare,
Chemându-l, primavara, cu dulcea ei cântare!

1875, mai

Convorbiri literare, iunie 1875

LEGENDE NOUĂ

CÂNTECUL GINTEI LATINE

Latina gintă e regină
Între-ale lumei ginte mari;
Ea poartă-n frunte-o stea divină
Lucind prin timpii seculari.
Menirea ei tot înainte
Măreţ îndreaptă paşii săi.
Ea merge-n capul altor ginte
Vărsând lumină-n urma ei.
Latina gintă e vergină,
Cu farmec dulce, răpitor;
Străinu-n cale-i se înclină
Şi pe genunchi cade cu dor.
Frumoasă, vie, zâmbitoare,
Sub cer senin, în aer cald,
Ea se mirează în splendid soare,
Se scaldă-n mare de smarald.

Latina gintă are parte
De-ale pământului comori
Şi mult voios ea le împarte
Cu celelalte-a ei surori,
Dar e teribilă-n mânie
Când braţul ei liberator
Loveşte-n cruda tiranie
Şi luptă pentru-al său onor.

În ziua cea de judecată,
Când față-n cer cu Domnul sfânt,
Latina gintă-a fi-ntrebată
Ce au făcut pe-acest pământ?
Ea va răspunde sus și tare:
«O! Doamne,-n lume cât am stat,
În ochii săi plini de-admirare
Pe tine te-am reprezentat!»

Mircești
Timpul, 18 mai 1878

OSTAŞII NOŞTRI

PENEŞ CURCANUL

Plecat-am nouă din Vaslui,
Şi cu sergentul, zece,
Şi nu-i era, zău, nimărui
În pept inima rece.
Voioşi ca şoimul cel uşor
Ce zboară de pe munte,
Aveam chiar pene la picior,
Ş-aveam şi pene-n frunte.

Toţi dorobanţi, toţi căciulari,
Români de viţă veche,
Purtând opinci, suman, iţari,
Şi cuşma pe-o ureche.
Ne dase nume de Curcani
Un hâtru bun de glume,
Noi am schimbat lângă Balcani
Porecla în renume!

Din câmp, de-acasă, de la plug
Plecat-am astă-vară
Ca să scăpăm de turci, de jug,
Sărmana, scumpa ţară.
Aşa ne spuse-n-graiul său
Sergentul Mătrăgună,
Şi noi ne-am dus cu Dumnezeu,
Ne-am dus cu voie bună.

Oricine-n cale ne-ntâlnea
Cântând în gura mare,
Stătea pe loc, s-adimenea
Cuprins de admirare;
Apoi în treacăt ne-ntreba
De mergem la vro nuntă?
Noi răspundeam în hohot: „Ba,
Zburăm la luptă cruntă!"

„Cu zile mergeţi, dragi mei.
Şi să veniţi cu zile!"
Ziceau atunci bătrâni, femei,
Şi preoţi, şi copile;
Dar cel sergent făr' de musteţi
Răcnea: „Să n-aveţi teamă,
Românul are şepte vieţi
În pieptu-i de aramă!"
Ah! cui ar fi trecut prin gând
Ş-ar fi crezut vrodată
Că mulţi lipsi-vor în curând
Din mândra noastră ceată!
Priviţi! Din nouă câţi eram,
Şi cu sergentul, zece
Rămas-am singur eu... şi am
În piept inima rece!

Crud e când intră prin stejari
Năprasnica secure,
De-abate toţi copacii mari
Din falnica pădure!

Dar vai de-a lumei neagră stea
Când moartea nemiloasă
Ca-n codru viu pătrunde-n ea
Şi când securea-i coasă!

Copii! aduceţi un ulcior
De apă de sub stâncă,
Să sting pojarul meu de dor
Şi jalea mea adâncă.
Ah! ochii-mi sunt plini de scântei
Şi mult cumplit mă doare
Când mă gândesc la fraţii mei,
Cu toţi periţi în floare.

Cobuz ciobanu-n Calafat
Cânta voios din fluier,
Iar noi jucam hora din sat,
Râzând de-a boambei şuier.
Deodat-o schijă de obuz
Trăsnind... mânca-o-ar focul!
Retează capul lui Cobuz
Ş-astfel ne curmă jocul.

Trei zile-n urmă am răzbit
Prin Dunărea umflată,
Şi nu departe-am tăbărât
De Plevna blestemată.
În faţa noastră se-nalţa
A Griviţei redută,
Balaur crunt ce-ameninţa
Cu gheara-i nevăzută.

Dar şi noi încă o pândeam
Cum se pândeşte-o fiară
Şi tot chiteam şi ne gândeam
Cum să ne cadă-n gheară?
Din ziori în ziori şi turci şi noi
Zvârleam în aer plumbii
Cum zvârli grăunţi de popuşoi
Ca să hrăneşti porumbii.

Şi tunuri sute bubuiau...
Se clătina pământul!
Şi mii de bombe vâjâiau
Trecând în zbor ca vântul.
Şedea ascuns turcu-n ocol
Ca ursu-n vizunie.
Pe când trăgeam noi tot în gol,
El tot în carne vie...

Ţinteş era dibaci tunar,
Căci toate-a lui ghiulele
Loveau turcescul furnicar,
Ducând moartea cu ele.
Dar, într-o zi veni din fort
Un glonte, numai unul,
Şi bietul Ţinteş căzu mort,
Îmbrăţişându-şi tunul.

Pe-o noapte oarbă Bran şi Vlad
Erau în sentinele.
Ferbea văzduhul ca un iad
De bombe de şrapnele.

În zori găsit-am pe-amândoi
Tăiaţi de iatagane,
Alături c-un moviloi
De leşuri musulmane.

Sărmanii! bine s-au luptat
Cu lifta cea păgână
Şi chiar murind ei n-au lăsat
Să cad-arma din mână.
Dar ce folos! ceata scădea!
Ş-acuma rămăsese
Cinci numai, cinci flăcăi din ea,
Şi cu sergentul, şese!...

Veni şi ziua de asalt,
Cea zi de sânge udă!
Părea tot omul mai înalt
Faţă cu moartea crudă.
Sergentul nostru, pui de zmeu,
Ne zis-aste cuvinte:
„Cât n-om fi morţi, voi cinci şi eu,
Copii, tot înainte!"

Făcând trei cruci, noi am răspuns:
„Amin! şi Doamne-ajută!"
Apoi la fugă am împuns
Spre-a turcilor redută.
Alelei! Doamne, cum zburau
Voinicii toţi cu mine!
Şi cum la şanţuri alergau
Cu scări şi cu faşine!

Iată-ne-ajunşi... încă un pas.
„Ura-!-nainte, ura!"...
Dar mulţi rămân fără de glas.
Le-nchide moartea gura!
Reduta-n noi răpede-un foc
Cât nu-l încape gândul.
Un şir întreg s-abate-n loc,
Dar altul îi ia rândul.

Burcel în şanţ moare zdrobind
O tidvă păgânească.
Şoimu-n redan cade răcnind:
„Moldova să trăiască!"
Doi fraţi Călini, ciuntiţi de vii,
Se zvârcolesc în sânge;
Nici unul însă, dragi copii,
Nici unul nu se plânge.

Atunci viteazul căpitan,
Cu-o largă brazdă-n frunte,
Strigă voios: „Cine-i Curcan,
Să fie şoim de munte!"
Cu steagu-n mâni, el sprintenel
Viu suie-o scară-naltă.
Eu cu sergentul după el
Sărim delaolaltă.

Prin foc, prin spăgi, prin glonţi, prin fum,
Prin mii de baionete,
Urcăm, luptăm... iată-ne-acum
Sus, sus, la parapete.

„Allah! Allah!“ turcii răcnesc,
Sărind pe noi o sută.
Noi punem steagul românesc
Pe crâncena redută.

Ura! măreţ se-nalţă-n vânt
Stindardul României!
Noi însă zacem la pământ,
Căzuţi prada urgiei!
Sergentul moare şuierând
Pe turci în risipire
Iar căpitanul admirând
Stindardu-n fâlfâire!

Şi eu, când ochii am închis,
Când mi-am luat osânda:
„Ah! pot să mor de-acum, am zis,
A noastră e izbânda!“
Apoi, când iarăşi m-am trezit
Din noaptea cea amară,
Colea pe răni eu am găsit
„*Virtutea militară*“!...

Ah! da-o-ar Domnul să-mi îndrept
Această mână ruptă,
Să-mi vindec rănile din pept,
Iar să mă-ntorc la luptă,
Căci nu-i mai scump nimică az
Pe lumea pământească
Decât un nume de viteaz
Şi moartea vitejească!

Mirceşti, august 1877

SERGENTUL

Pe drumul de costişe ce duce la Vaslui
Venea un om, cu jale zicând în gândul lui:
„Mai lungă-mi pare calea acum la-ntors acasă...
Aş vrea să zbor, şi rana din pulpă nu mă lasă!"
Şi bietul om, slab, palid, având sumanul rupt
Şi o cămaşă ruptă bucăţi pe dedesupt,
Păşea trăgând piciorul încet, dar pe-a lui faţă
Zbura ca o lumină de glorie mareaţă,
Şi-n ochii lui de vultur adânci, vioi şi mari
Treceau lucioase umbre de eroi legendari.
Opinca-i era spartă, căciula desfundată,
Dar fruntea lui de raze părea încoronată.
Calică-i era haina, dar străluceau pe ea
Şi crucea „Sfântul Gheorghe" ş-a „României Stea".
Românul venea singur pe drumul plin de soare,
Când iată că aude fanfare sunătoare
Şi vede nu departe în faţa lui venind
Un corp de oaste mândră în aur strălucind.
Erau trei batalioane de garda-mpărătească
Mergând voios la Plevna cu dor s-o cucerească.
În frunte-i colonelul semeţ, pe calu-i pag,
La bravii săi tovarăşi privea ades cu drag,
Şi inima în pieptu-i bătea cu foc, deşteaptă,
Căci el visa, privindu-i, la lupta ce-i aşteaptă.
Deodat' el dă cu ochii de sarbedul român
Ce stase-n loc la umbră, sub un stejar bătrân,
Şi mult se minunează, şi nici că-i vine-a crede
Când crucea „Sfântul Gheorghe" pe sânul lui o vede.
Ş-opreşte regimentul, iar bravul colonel

Se-nchină la drumeţul, s-apropie de el
Şi-i zice cu blândeţă: „De unde vii, străine?"
„Vin tocmai de la Plevna." „Cum e acolo?" „Bine."
„Dar aste decoraţii cum, cine ţi le-au dat?"
„Chiar domnitorul nostru ş-al vostru împărat."
„Dar pentru care fapte?" „Ştiu eu?... Cică drept plată
Că am luat eu steagul redutei... şi pe dată
Cu el, străpunşi de glonţuri, ne-am prăbuşit în şanţ..."
„Dar ce rang ai, voinice?" „Am rang... de dorobanţ!"
Atunce colonelul, dând mâna cu sergentul,
Se-ntoarce, dă un ordin... Pe loc, tot regimentul
Se-nşiră, poartă arma, salută cu onor
Românul care pleacă trăgând al lui picior.

Mirceşti, decembre 1877
Convorbiri literare, 1 ianuarie 1878

ODĂ OSTAŞILOR ROMÂNI

Juni ostaşi ai ţării mele, însemnaţi cu stea în frunte!
Dragii mei vultani de câmpuri, dragii mei şoimani de munte!

Am cântat în tinereţe strămoşeasca vitejie,
Vitejie fără seamăn pe-acel timp de grea urgie
Ce la vechiul nostru nume au adaos un renume
Dus pe Dunărea în Marea şi din Marea dus în lume!

Vin acum, la rândul vostru, să v-aduc o închinare,
Vin cu inima crescută şi cu sufletul mai tare,
Ca eroi de mari legende, vin să vă privesc în faţă,
Voi, nepăsători de moarte, dispreţuitori de viaţă,

Ce-aţi probat cu-avântul vostru lumei pusă în mirare,
Căci din vultur vultur naşte, din stejar stejar răsare!

De la domn pân' la opincă, duşi de-o soartă norocoasă,
V-aţi legat în logodire cu izbânda glorioasă
Ş-aţi făcut ca să pricepem a trecutului mărime,
Măsurându-vă de-o seamă cu-a strămoşilor nălţime,
Ş-arătând, precum prin nouri mândrul soare se arată,
Cine-am fost odinioară, cine iar vom fi odată!

Să trăiţi, feciori de oaste! Domnul sfânt să vă ajute
A străbate triumfalnic în cetăţi şi în redute,
Ca la Rahova cu tunul, ca la Griviţa cu zborul,
Ca la Plevna, unde astăzi cei întâi aţi pus piciorul,
Înfruntând pe-Osman-Gaziul, şi prin fapt de bărbăţie
Ridicând o ţară mică peste-o mare-mpărăţie!

O, viteji de viţă veche! Auziţi în depărtare,
Acel vuiet fără nume ce răsună ca o mare?...
Sunt bătăile de inimi al întregui neam al nostru
Ce adună zi şi noapte dorul lui cu dorul vostru,
Sunt vărsările de lacrimi pentru-acel care se stinge,
Sunt urările voioase pentru-acel care învinge!

O! români, în faţa voastră, colo-n tainica cea zare,
Vedeţi voi o rază vie care-ncet, încet răsare,
Străbătând prin umbra deasă de lungi seculi adunată?
E voiosul fapt de ziuă mult dorită, mult visată,
E lumina renvierei, e luceafărul sperării,
E triumful luptei voastre, soarele neatârnării!

Dragii mei! din focul luptei oţeliţi când vă-ţi întoarce
La cămin, unde romînca, aşteptând, suspină, toarce,
Tot poporul: rudă, frate, soră, mamă şi părinte,
Ca la domni, cu pâni şi sare, vor ieşi voua-nainte.
Căci din voi fieştecare poartă-n frunte o cunună
Şi de gloria de astăzi, şi de gloria străbună!

Pas dar! pas tot înainte! timpul vechi din nou zioreşte!
Viitorul României dat-au mugur ce-ncolţeşte!
O, copii! de voi sunt mândru, simt acea mândrie mare
Care creşte cu mărirea unui neam în deşteptare.
Mi-am văzut visul cu ochii, de-acum pot să mor ferice!
Astăzi lumea ne cunoaşte: *Român* zice, *Viteaz* zice.

Mircești, 28 noiembrie 1877
Convorbiri literare, 1 ianuarie 1878

DIN PERIODICE

15 MAI 1848

Fraţilor, nădejde bună! fiţi cu toţi în veselie!
Cerul însuşi ocroteşte scumpa noastră Românie!
Azi e ziua de-nviere a românului popor,
Care singur îşi urzeşte dulce, mândru viitor.

Priviţi cerul cum se-ntinde ca o mare-nseninată,
Priviţi soarele ce-aruncă o lumină înflăcărată;
Priviţi văile-nflorite, codrii, munţii înverziţi!
Cerul, soarele, pământul astăzi sunt împodobiţi!
Căci e ziua mult dorită, căci e ziua mult măreaţă,
Unde falnic se ridică România îndrăzneaţă!

Fraţilor, nădejde bună! azi, sub cerul fără nori,
Libertatea, România se-ntâlnesc pe câmpi de flori
Ş-înnoiesc în faţa lumei a lor vecinică-nfrăţire
Dup-o lungă, dureroasă şi fatală despărţire!

Fraţilor, nădejde bună! Viitorul ce urziţi
Va fi vrednic de trecutul a strămoşilor slăviţi!
Bărbăţia şi unirea între voi de-acum domnească,
Şi strigaţi în libertate: România să trăiască!

Un român

Foaie pentru minte, inimă şi literatură,
10 mai 1848

HORA ARDEALULUI

Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română,
Să-nvârtim hora frăţiei
Pe pământul României!

Au sosit ziua dreptăţii!
Ziua sfânt-a libertăţii!
Tot creştinu-nveseleşte,
România-ntinereşte.
Ardelean, copil de munte!
Ian rădică-acum cea frunte
Şi te-nsuflă de mândrie,
Că eşti fiu de Românie!

Ardeleni! lumea ne vede!
România-n noi să-nrede,
Căci de-acum românu-n lume
A fi vrednic de-al său nume!

Ura, fraţi, în fericire!
Ura, fraţi, într-o unire
Să-nvârtim hora frăţiei
Pe pământul României!

Un român

Foaie pentru minte, inimă şi literatură,
14 iunie 1848

25 MAI 1856

Sub acest măreț castan
Noi jurăm toți în frăție
Ca de azi să nu mai fie
Nici valah, nici moldovan;
Ci să fim numai români
Într-un gând, într-o unire,
Și să ne dăm mâni cu mâni
Pentru a țărei fericire.

Convorbiri literare, 1 decembrie 1882

PODUL

Scris pentru Margareta când va fi mare

Pe podul unui vas feeric,
Cu forma de castel bogat,
Ce strălucește-n întuneric
Fantastic, vesel luminat,
Și care poartă drept catarguri
Trei turnuri nalte ce plutesc
Sub vastele albastre larguri
A oceanului ceresc,

Mă primblu-n ora dimineţii
La soarele desmierdător,
Ca-n timpul dulce-al tinereţii,
Ca-n timpul meu de călător,
Şi, farmecat de-o nălucire,
Îmi pare că dalbul palat
Se mişcă-n lină lenevire
Prin lumile ce le-am visat.

Mă duce la frumoase maluri,
Umbrite de verzi palmieri
Şi-ncinse cu-aurite valuri
Sub aburiri de primăveri.
Mă duce-n India brahmină,
În raiul de la Taiti,
În care vecinica lumină
Îndeamnă vecinic de-a iubi.

El mai cu seamă se-ndreptează,
Unindu-se cu gândul meu,
Spre-o ţară mândră şi viteză
Şi mare cât numele său,
Spre-o Românie viitoare,
Pe-al cărei cer nemărginit
Să nu apuie scumpul soare...
Dar în ce vis m-am adâncit?

O! Margaretă cu drag nume,
Cu mine vină sus, pe pod.
Ca să culegem de prin lume
Al veseliei dulce rod.
Cântând, vom trece împreună
Pe lângă plaiuri îngereşti,
Şi eu sub razele de lună
Ţi-oi spune splendide poveşti.

Ne vom opri la cea minune
Din marea de la Ceylan;
Vom trece-apoi în răpegiune
Strimtura de la Magelan,
Şi te-oi conduce zâmbitoare
La radiosul paradis,
Prin care-n noaptea visătoare
Se rătăceşte al tău vis,

La insula ce se încinge
De-un brâu de flori, apărător,
De care vecinic nu s-atinge
Nici o durere-n a lei zbor;
La ţărmul unde-s păsărele,
Soli drăgălaşi de fericiri,
Ce poartă-n pliscul lor inele,
Inele pentru logodiri.

Castelul Peleş, noemvrie 1887
Convorbiri literare, 1 decembrie 1887

SUMAR

Valori actuale în poezia lui Vasile Alecsandri IX
Tabel cronologic XLVII

Pasteluri

Serile la Mircești 3
Sfârșit de toamnă 5
Iarna 6
Gerul 7
Viscolul 7
Sania 8
Miezul iernei 9
La gura sobei 10
Bradul 11
Sfârșitul iernei 12
Oaspeții primăverii 13
Cucoarele 14
Noaptea 14
Dimineața 15
Tunetul 16
Floriile 17
Paștele 18
Plugurile 19
Sămănătorii 20
Rodica 21
Lunca din Mircești 22
Malul Siretului 24

Flori de nufăr 24
Concertul în luncă 25
Vânătorul 27
Puntea 28
Balta 29
Fântâna 30
Secerişul 31
Cositul 32
Calea-robilor 33
Baraganul 34

Pasteluri din alte cicluri

Întoarcerea în ţară 39
Dor de călătorie 40
Vânători şi vânătoare 41
Soarele, vântul şi gerul 43
Vântul 44
Toamna ţesătoare 45
Noaptea albă 48
Vântul de la miazăzi 53
Prier şi fata iernei 59
Poiana farmecătoare 62
Soare de iarnă 66
Păstorii şi plugarii 68
În miezul iernii 69
Iarna la Sinaia 71
Ciclonul 73

Pasteluri turistice şi exotice

Păscarul Bosforului 77
O noapte la Alhambra 79
El R'Baa 83
Lacul de Como 85
Pe coastele Calabrei 86
Linda Raia 86
Mandarinul 87
Pastel chinez 89
Cântic sicilian 91

Alte poezii - Doine

Doina 93

Lăcrimioare

Steluţa 95

Suvenire

Visul 97
Adio Moldovei 99

Mărgăritărele

Deşteptarea României 103
Vis de poet 105
N. Bălcescu murind 109
La Sevastopol 110

Moldova în 1857 113
Hora Unirei 116
Înşiră-te, mărgărite 118

Legende

Dumbrava Roşie 137
Dan, căpitan de plai 167
Grui-Sânger 182
Legenda ciocârliei 191

Legende nouă

Cântecul gintei latine 203

Ostaşii noştri

Peneş Curcanul 207
Sergentul 214
Odă ostaşilor români 215

Din periodice

15 mai1848 221
Hora Ardealului 222
25 mai 1856 223
Podul 223

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen 2026